

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- PIONIRSKO ORGANIZACIJO DAJMO ŠOLARJEM, str. 2
- DOKUMENT, KI NAJ BI POMAGAL OTROKOM, str. 2
- »SMERI RAZVOJA« IZOBRAŽEVALNE POLITIKE, str. 3
- SLOVENSKA POMLAD ALI KDO BO KOGA? str. 3
- POLEG TEORIJE ŠE IZKUŠNJE, str. 5
- KAJ BO MORAL ZNATI UČITELJ V RAZREDU Z MEDNARODNO MATURO, str. 5
- POSLUŠNOST IN USTVARJALNOST NIMATA SKUPNEGA IMENOVALCA, str. 7
- KJE VAS IN NAS ŠOLA ŽULI, str. 7
- PRILOGA SVETOVALNEGA CENTRA, str. 8
- KONČNO POROČILO DELOVNE SKUPINE ZAKLJUČNI IZPIT IN MATURA, str. 9

NIKO ŽIBRET

TEDEN OTROKA

Brez opomnika in parade

LJUDJE smo čudna bitja, saj urejenost, zbranost in stalnost kaj radi zamenjamo »z akcijami« na hitro.

LETOŠNJI TEDEN OTROKA bomo slavili od 2. do 9. oktobra, zakaj prvi oktobrski ponedeljek je svetovni dan otroka. Tako sta določila Mednarodna unija za varstvo otrok in Unicef zato, da bi spomnila vse narode sveta in vse prebivalce zemeljske oble na odgovornost do otrok. Torej spet spomin na nekaj, kar bi moralo biti samodejno vraščeno v nas, samo po sebi umevno in za kar ni treba imeti zmeraj posebnega opomnika. In vendar: tako je in zato naj bi tudi te uvodniške besede izzvenele kot opomin k morda obledelemu ali izgubljenemu spominu na to, da mora biti skrb za otroka stalna in popolna.

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE SLOVENIJE je po svoji Komisiji za varstvo otrokovih pravic predlagala Ustavni komisiji Skupščine SR Slovenije posebno dopolnilo k 232. členu Ustave SR Slovenije. Predlagano dopolnilo člena 43. a se glasi takole:

»Otroci uživajo vse pravice in svoboščine, razen tistih, ki so omejene z njihovo starostjo. S to ustavo in zakoni pa jim zaradi posebnega družbenega varstva tudi priznavajo posebne pravice. Pri uresničevanju pravic otrok je temeljno načelo njihova največja korist. Otroci so v pravicah in svoboščinah izenačeni ter jih je prepovedano razlikovati glede na osebne lastnosti ali okoliščine njihovih staršev ali zakonitih zastopnikov.«

PREDLOG DOPOLNILA, ki naj bi ga slovenska skupščina sprejela skupaj z drugimi dopolnili k slovenski ustavi, je vezan na sprejem posebne Konvencije o pravicah otrok, ki naj bi jo podpisala tudi Jugoslavija. Konvencija posebej poziva posamezne države, naj sprejmejo dolgoročne programe za izboljšanje položaja otrok na socialnem, gospodarskem, izobraževalnem, kulturnem in političnem področju. Ker smo zveza, katere področje dela so predvsem otroci in mladina, mlajša od 18 let, smo se na svoji letni skupščini odločili, da bo dolgoročni program varovanja pravic otrok naše temeljno programsko izhodišče in veseli bomo ter prav nič nevoščljivi, če bodo podobne programe sprejeli vsi, ki jim mora biti varstvo otrok vsakdanja skrb.

SAMO POSEBNO DOPOLNILO k slovenski Ustavi pa še ne zagotavlja, da se bo vse na tem področju dobro uredilo. Na cestah nam vsak dan umirajo otroci, do varstva okolja smo vse preveč ravnodušni... Ali nam ne bo opešala tudi mladina, ali smo pri mentalnem varstvu dosledni in ali ni prav prenatrpan šolski program prehud sovražnik otrok? Zgroženi smo ugotovali, da so pred nekaj meseci na Kosovu umrli otroci, zadeli so jih streli... Ali ni kitajski Trg nebeškega miru postal tudi trg večnega miru za številne otroke? Jugoslavija se je odločila, da bo s podpisnico Konvencije, pa vendar je vprašanje o smrtnih žrtvah lahko zadosten razlog za t.i. »diferenciacijo«, in to v imenu popolne demokracije, kakršne baje Evropa še ni videla. Kakšna laž in kakšen nesmisel!

UPAM, da letošnji teden otroka ne bo le enkratna oziroma enotedenska akcija.

UPAM, da dopolnjena slovenska Ustava, ki posebej opredeljuje pravice otrok, ne bo le posebna parada z zunanjim bliščem in s pečatom sodobnosti, pravic otrok, ki bi jih utegnile takšne ali drugačne razmere. (tanksi) pomendrat, kot se je to zgodilo na Trgu večnega miru.

UPAM, da se s pravicami otrok ne bo zgodilo tako kot s parolo, ki je pri nas postala poseben slogan: »Človek je naše največje bogastvo«, pa je pri tem cena živlega človeškega dela v tej deželi »socializma« vredna manj kot v drugih deželah demokratične Evrope!

UPAM, da obupna kriza in beda ne bosta v imenu »višjih političnih in družbenih ciljev« ponovno drastično posegli na že tako obubožana področja, kot so: varstvo družine, otroški dodatki, šolanje otrok, standard učencev in študentov, slovenska knjiga, otrokov prosti čas!

ZADNJIČ mi je navrgel prijatelj – ob akciji »brezplačnih učbenikov« za »brezplačno šolo« – hudobno misel: Vse te učbenike bi lahko kupili za nekaj dragocenih vozil, ki smo jih namenili za utrujene svetovne popotnike neuvrščene gibanja. Misel je resda malo hudobna, je pa resnična, zakaj bratimo se z deželami, v katerih je varstvo človekovih in otrokovih pravic včasih le »španska vas«. Kako naj bo torej gostitelj boljši od gostov?

VSEM OTROKOM SLOVENIJE, vsem prebivalcem naše slovenske države, mlajšim od 18 let, iskreno čestitam ob tednu otroka, nam vsem pa naj ta čestitka ne izzveni kot opomnik ali parada, ampak kot naloga, ki smo jo premišljeno in pristočno zapisali v svoj najpomembnejši dokument – v slovensko USTAVO.

Max Beckmann: Ženska s svečo, 1920

Ekspressionistična umetnost je izrazito subjektivna in kot taka najbolje izražena v portretu. Portretno delo ekspressionističnih slikarjev je po čustveni izraznosti neprekosljivo. Njihovo delo povzema tradicijo portretiranja, v kateri subjekt ni preprosto model, temveč tudi umetnikov ponotrani jaz.

V prvi četrtini tega stoletja se je v nemško govorečih deželah pojavila nova skupina izbranih umetnikov, ki bodo oblikovali zgodovino umetnosti: Kokoschka, Schiele in Gerstl na Dunaju, Kircher, Heckel, Meidner in Nolde v severni Nemčiji in njihovi mlajši sodobniki Grosz, Dix, Beckmann, Felixmüller in Klee so ustvarili številne osupljive, pozornost zbujajoče motive, pretresljive zarise notranjih konfliktov. Čustva, izražena v njihovih portretih, so vedno ekstremna, so ekstaza bolečine, napadnosti ali groze in izražajo doživljanje apokalipse 20. stoletja. Izjemnost in emocionalni naboj njihovih barvnih portretov sta primerljiva z močjo črno-belih grafik v času, ko so se razvile grafične tehnike.

Po mnenju umetnikov je bilo vsako uspešno ekspressionistično delo neke vrste avtoportret. Ne preseneča, da je bil to eden od najbolj priljubljenih izraznih načinov ekspressionističnega upodabljanja, saj najbolj značilno izraža ustvarjalnost ekspressionistov in dramatičnost in v nekaterih tehnikah stopnjevano emocionalno ali vizionarno razkritje. »Središče sveta,« je zapisal ekspressionistični pisec Theodor Däubler, »je v vsakem posamezniku«. Ekspressionistični portret je mogoče videti v najbolj značilni zgodnji obliki, v kateri se združujeta psihološki vpogled in odslkava razpoloženja in tako ustvarjata nekaj bistveno novega v zgodovini portreta.

Med ekspressionističnimi portreti prevladujejo portreti slikarjev, piscev, ljudi iz umetniških krogov in igralcev. Za to obdobje sta značilna povezanost in bogastvo nemškega kulturnega življenja. Zlasti v Berlinu in na Dunaju so močne vezi prijateljstva, sodelovanja in skupnega navdiha združevali ustvarjalce. Dotedanji portret postane nezdružljiv z novim slogom; pisatelji, glasbeniki, arhitekti in slikarji so bili ekspressionistom naravni modeli, njihovi portreti pa so bili odsev njihovega socialnega sveta.

dogodki novosti

Pionirsko organizacijo dajmo šolarjem

Burni dogodki, ki vsak dan pretresejo politično prizorišče, vztrajno potiskajo v ozadje že nekajletno razpravo o prenovi pionirske organizacije. Tudi sicer ni pretiranega navdušenja, da bi hiteli s spremembami, ki bi po nepotrebnem razburjale zaslužne dušebrižnike, občutljive starše in pridne pionirje. Kljub temu je bilo narejenih nekaj mnenjskih raziskav med pionirji, napisanih več tez in opravljenih velikih polemičnih razprav. In do kod smo prišli? Ne prav daleč. Trenutno se pišejo najnovejše teze prenove, ki bodo spodbudile nove razprave, katerih izid bodo spet nove teze, itn. Človeka v teh časih hitro zagrabi pesimizem in ga ne izpusti tako zlahka...

Poglejmo si bližje potek dogajanja in nekatere vsebinske, organizacijske in druge dileme. Ugotovitev, da potrebujemo temeljito (kritično) analizo dela pionirske organizacije, na podlagi katere bi le-to ustrezno posodobili in spremenili, so prehiteli različni javni protesti staršev, zlasti proti postopku sprejemanja v pionirsko organizacijo (pionirska zaobljuba), togi organiziranosti z bolj ideološkimi, kot otroškimi simboli, s programom, ki ga pripravljajo odrasli, ipd. Zato je Svet Zveze pionirjev Slovenije sklenil, naj delovni skupini oblikujeta teze za spremembe; ena naj predvidi manjše organizacijske spremembe – s težiščem na oblikovanju predlogov za boljše učinkovitost delovanja, druga pa pripravi korenitejši predlog prenove. V obeh primerih pa bi si morali prizadevati za rešitve, ki bi čim bolj upoštevale »avtentične interese otrok«.

Zgodilo se je, da se je le druga skupina resno lotila dela, tako da smo dobili teze, ki bistveno drugače opredeljujejo organiziranost in vsebino dela pionirske organizacije, za to se je vnaprej vedelo, da brez težav ne morejo dobiti splošnega soglasja.

Osnovna misel predlaganih tez je jasna razmejitev med dejavnostmi, ki so za otroke obvezne (pouk), tistimi, ki so neobvezne, vendar jih pripravljajo odrasli (interesne dejavnosti), in tistimi, ki so resnično njihove (dejavnosti v prostem času). Med slednje naj bi spadala tudi pionirska organizacija.

Že površna razčlenitev pokaže, da je zdajšnja dejavnost pionirske organizacije zelo raznolika in koristna kot dopolnilo vzgojno-izobraževalnega in soci-

alizacijskega procesa, da pa je bistveno določena z interesi in merili odraslih, ki se pač ne morejo nikoli povsem znebiti pričanja, da samo oni vedo, kaj je najboljša za mladi rod. Zgodovina pa nam kaže, da je najboljša, če vsak rod čimprej vzame svojo usodo v svoje roke. In kje in kdaj naj si mladi pridobijo sposobnosti za uveljavljanje svojih interesov v strpnem dialogu, in ob moči argumentov, s čimer bi razvijali tudi politično kulturo in si oblikovali osebnostno integriteto in samostojnost?

Ne gre torej za to, da so dejavnosti, ki potekajo zdaj v pionirski organizaciji nepotrebne ali celo škodljive, temveč jih je treba poimenovali s pravim imenom (interesna dejavnost, tekmovanje, delovna ali čistilna akcija, pomoč ostarelim itn.) in razmestiti tja, kamor spadajo (razredna in šolska skupnost, družbena organizacija, društvo, klub), otrokom pa omogočiti, da se (prostovoljno) organizirajo in zapolnijo svoj prosti čas s tistim, kar jih pač zanima. Takšno razmišljanje nas privede še do nekaterih sklepov (odrasli bi morali delovati v gibanju za vsak takšen otrokov položaj v družbi, ki bo skladen z Deklaracijo o otrokovih pravicah in splošno človeškimi humanističnimi načeli življenja; »pionir« bi lahko postal starostna kategorija; šele to bi omogočilo neideološki »obred« prehajanja v dobo med sedmim in petnajstim letom; mentorji so tisti starejši posamezniki, ki se dosledno držijo izvirnega pomena te besede; šolo bi bilo treba razbremeniti apriorne skrbi za pionirsko organizacijo; pionirska organizacija ne more biti neposreden podmladek katekolske politične organizacije itn.), ki jih ni mogoče na tem mestu širše utemeljevati in zagovarjati. Pri tem se predlagatelji tež zavedajo, kako občutljiva so ta vprašanja, saj jih ni mogoče reševati brez povezave z zgodovinskimi in družbenim razvojem.

Gotovo pa je, da bodo ta vprašanja kaj kmalu predmet javnih polemik in vse bi bilo treba storiti za to, da bodo le-te potekale v smotrno in brez politizacije. Navsezadnje tudi zato, ker je Zveza pionirjev Jugoslavije trenutno opredeljena kot izrazito enotna (unificirana) organizacija z dokaj nadrobni in obvezujočimi pravili organiziranja in delovanja.

IZTOK VILIČ

Dokument, ki naj bi pomagal otrokom

Ob sprejemu Osnutka konvencije o otrokovih pravicah

Vsako leto, prvi ponedeljek v oktobru oznamujemo svetovni dan otroka. Ta dan sta ustanovili Mednarodna unija za varstvo otrok in organizacija Unicef zato, da bi spomnili vse narode sveta na njihovo odgovornost do otrok. Spodbuda za tovrstno dejavnost jima je bila Deklaracija o pravicah otrok, ki jo je sprejela Generalna skupščina Združenih narodov pred tridesetimi leti. 20. novembra 1959. Temeljno sporočilo deklaracije je, da mora dati človeštvo otroku najboljše, kar premore. V njej so zapisane pravice in svoboščine, ki jih morajo uživati vsi otroci. Čeprav so mnoge od teh pravic že navedene v Deklaraciji o človekovih pravicah, so pobudniki tega dokumenta menili, da svojevrstnost otrokovih potreb upravičuje in zahteva posebno deklaracijo.

V uvodu deklaracije je poudarjeno, da otrok zaradi svoje

desetletnih priprav, sprejela Generalna skupščina Združenih narodov. Ta osnutek govori o otrocih nasploh, podobno kot lista o človekovih pravicah. Oglejmo si nekaj značilnosti konvencije.

Razdeljena je na tri dele in ima 54 členov, ki zajemajo različne vidike varstva otrokovih pravic: pravice otrok do svojega mnenja, do družine, do izobraževanja; nadalje zajema ekonomske, socialne, kulturne in državljanske pravice; določa moralne in zakonske obveznosti odraslih in vlad do otrok od rojstva do 18. leta starosti. Osnutek temelji na spoštovanju osebnosti, identitete in posebnih otrokovih potreb. V njej je poudarjeno, da je »otrok vsako človeško bitje od rojstva do 18. leta, razen če po zakonodaji svoje države ni postal polnoleten že prej«.

starši. Predšolski otrok ne sme biti ločen od svojih staršev, razen izjemoma. Torej, ko je za otroka dobro, da je ločen od svojih staršev, morajo države (podpisnice konvencije) zagotoviti otroku ustrezne možnosti za razvoj in izobraževanje. Otrokova pravica je tudi, da svobodno izraža svoje misli, stališča, občutke, da ima zagotovljeno socialno in zdravstveno varstvo. Otrok ima tudi pravico do izobraževanja, zabave, kulturnega in športnega delovanja. Države naj bi otroku omogočile čim bolj zgodnje brezplačno in obvezno osnovno izobraževanje in izobraževanje v maternem jeziku. Osnutek konvencije govori tudi o zavarovanju otroka pred nasiljem, spolno zlorabo in vsemi drugimi oblikami izrabljanja. Otrok mora biti zavarovan pred vsemi oblikami diskriminacije, izrabljanja in trgovanja. Države mo-

rajo prepovedati zaposlovanje otrok, mlajših od 15 let.

Države podpisnice konvencije se obvezujejo, da bodo uresničevale določila tega dokumenta. Konvencija se razlikuje od Deklaracije prav po tem, da bo obvezna za države, ki jo bodo ratificirale in podpisale.

Osnutek konvencije povzema vsa bistvena določila doslej sprejetih mednarodnih pravnih dokumentov o otrokovih in človekovih pravicah. Določila pomenijo tisto najnujnejše, kar mora družba zagotoviti otroku za njegov zdrav razvoj.

Temeljno vodilo konvencije torej je, da je treba vselej ukrepati tako, kot je za otroka najboljše in najkoristnejše, hkrati pa upoštevati njegovo mnenje in voljo ter obenem zavarovati njegovo narodnost, vero in pripravljenost.

IRENA MOREL

Kaj vse naj bi odpravila konvencija

Številni podatki o položaju otrok v svetu kažejo, da otroke še zmeraj izrabljajo pri delu, da so žrtve v oboroženih spopadih in drugih neurejenih razmerah. Za ponazoritev navedimo nekaj podatkov (iz gradiva Unicefa):

- Zaradi lakote umre vsak dan 40 tisoč otrok, vsaki dve sekundi en otrok.
- Več kot 100 milijonov otrok – mogoče tudi 200 milijonov – jih živi na ulici, brez družine.
- Med 12 milijoni (prešteti) beguncev po svetu je polovica otrok, mlajših od 10 let.
- Vsaj 20 armad po svetu novači otroke, mlajše od 15 let; o tem, koliko otrok je v gverilskih gibanjih, ni podatkov.
- Vsaj 58 milijonov (po drugih podatkih pa 100 do 200 milijonov) otrok po svetu mora delati v strahotnih razmerah za bedno plačilo ali celo samo za hrano.
- Samo v arabskih državah 80 odstotkov otrok strada ali nima dovolj vode.
- Samo na Tajskem se prostituira več kot 40 tisoč otrok. Zanesljivih podatkov za druge države ni, čeprav je povsod veliko (tudi nasilnega) prostituiranja otrok.

Izrabljanje otrok in uničevanje otroštva je najhujše in najštevilnejše v državah v razvoju, na revnem Jugu, ki ga pesti vse hujša gospodarska kriza, pa tudi demografska eksplozija. Vendar pa zlorabljanje in izrabljanje otrok ni samo posebnost revnih in nerazvitih. Na primer: v ZDA dela zunaj družine in za bedno plačilo vsaj 800 tisoč otrok. Poleg tega v industrijsko razvitem svetu uničujejo otroke še alkohol, mamila, organiziran kriminal, prostitucija pa tudi nasilje in spolne zlorabe v družinskem krogu.

duševne in telesne nezrelosti potrebuje posebno skrb in varstvo, tako pred rojstvom kakor tudi po njem.

V Jugoslaviji namenjamo mednarodnemu dnevu otroka posebno pozornost, saj smo vse dejavnosti, povezane s tem dnevom, prenesli na ves oktobrski teden, pa tudi na ves mesec.

Teden otroka v Jugoslaviji je letos od 2. do 9. oktobra. Zveza organizacij za vzgojo in skrb za otroke Jugoslavije je letošnjo temo tedna otroka poimenovala **PRAVICE OTROK V SFRJ – DANES IN JUTRI**.

Geslo letošnjega tedna otrok temelji na določilih Osnutka konvencije o otrokovih pravicah, ki ga bo letos novembra, po

Države naj varujejo otroka pred vsako vrsto diskriminacije. Spoštovati morajo otrokove pravice, določene v tej konvenciji za vse otroke, ne glede na raso, barvo, spol, vero, socialni izvor, politično ali drugo prepričanje, imetje, rojstvo.

V vseh akcijah, ki zadevajo otroka (bodisi, da jih izvajajo zasebne ali državne ustanove, sodišča ali upravni organi), je treba upoštevati to, kar je za otroka najboljše.

Za vsestranski razvoj otrokove osebnosti morajo skrbeti starši, skrbniki in vsa družba. Zato je tudi določena obveznost držav, da ustanovijo ustanove za družbeno varstvo otrok. Otrokova pravica je, da živi s svojimi

Ločevanje po jezikovnih merilih

FIAI proti poslabšanemu položaju slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem

Od 21. do 24. julija 1989 je bil v Würzburgu v ZRN 56. kongres FIAI (Mednarodne federacije združenj učiteljev), ki je kot glavno temo obravnaval vzgojo za solidarnost. Poleg dveh glavnih dokumentov je kongres sprejel tudi resolucijo, s katero je protestiral proti ukrepom avstrijskih oblasti, ki vse bolj slabšajo položaj manjšinskega šolstva na Koroškem.

Resolucijo je predložil predsednik Stokovnega združenja pedagoških delavcev iz Koroške Franc Kukovica, ki po obravnavi v Izvršnem biroju FIAI je dobila soglasno podporo. Na seji Izvršnega biroja je njegov član Boris Lupužič opozoril, da se je po sprejemu podobne resolucije FIAI na 55. kongresu leta 1987 položaj slovenske manjšine na Koroškem pri uveljavljanju pravic do dvojezičnega šolstva znatno poslabšal. Izvršni biro je zato sklenil predložiti kongresu novo resolucijo, naslovljeno na avstrijsko vlado, in dokument je bil soglasno sprejet. Objavljamo besedilo **RESOLUCIJE**:

Delegati organizacij, včlanjenih v FIAI, so poslušali poročilo zastopnika Stokovnega združenja pedagoških delavcev iz Koroške/Avstrija in naslavljajo na

avstrijsko zvezno vlado tole resolucijo:

Delegati so z ogorčenjem sprejeli informacijo, da je sprejel avstrijski parlament za manjšinsko šolstvo sklep o ločevanju po jezikovnih merilih proti volji prizadete manjšine in proti mnenju avstrijskih in mednarodnih strokovnjakov.

FIAI se je s to problematiko ukvarjala že pred leti in ugotovila, da sledi sklenjena ureditev politično-ideoloških, ne pa pedagoško-strokovnih prizadevanjem.

Delegati FIAI so prepričani, da za ločevanje po jezikovnih merilih v šolstvu 20. stoletja ne bi smelo biti prostora. Prav Avstrija, ki se izreka za evropsko integracijo, postaja nedosledna, če na svojem območju vpeljuje ločevanje po jezikovnih merilih proti volji prizadetih.

Nova manjšinskošolska ureditev vsebuje tudi poslabšanje delovnih razmer dvojezično usposobljenih učiteljev in učiteljev, če že celo ne spodbujajo njihove strokovne usposobljenosti.

FIAI zahteva od avstrijske zvezne vlade, da reformira manjšinsko šolstvo na avstrijskem Koroškem v sodelovanju in v soglasju s slovensko narodnostno manjšino.

Upokojenim prosvetnim delavcem se godi čedalje slabše

Nedvomno imajo prosvetni delavci vseh stopenj, ki se bližajo 35. ali 40. letom delovne dobe – s tem so si zaslužili upokojitve, mešane občutke in celo strah pred upokojitvijo. In to povsem upravičeno.

Aktivni prosvetni delavci ste si v zadnjem obdobju s stankami in grožnjami upravičeno vsaj za zdaj izbojevali dokaj primerne osebne dohodke, nekako primerljive z osebnimi dohodki v gospodarstvu, mi upokojevalci pa smo postavljeni na slepi tir, izročeni na milost in nemilost oblastnikom.

Resnici na ljubo moramo sicer povedati, da so nam pokojnine letos že zvišale za 252%. To so tisk, radio in televizija na svojo moč razglašali in poudarjali, češ kako naša socialistična, samoupravna, humana družba nenehno bdi nad »bitjem in žitjem« upokojevalcev. Nominalno so se nam pokojnine res zvišale, kako pa je videti zadeva v resnici, kaže tale primer:

Učiteljica upokojenka je imela

letos februarja približno milijon pokojnine, zdaj septembra znaša njena pokojnina 3,5 milijona din (menim, da ima večina snažilk na naših šolah višje osebne dohodke). Polni penzion v Domu upokojevalcev Delfin v Izoli je stal februarja 32 000 din, za deset dni 320 000 din – to pa je nekako tretjina pokojnine. Zdaj septembra, ko je že obdobje po sezoni, stane tam penzion 400 000 din, za deset dni 4 milijone din; to je več kot celotna mesečna pokojnina. Pokojnina se je v osmih mesecih zvišala za tri in polkrat, penzion v hotelu pa za 12-krat. Podobne in morda še bolj drastične primerjave bi lahko napravili pri cenah energije, stanarin, prehrane, prevoza idr. Pa še to: kot regres za letni oddih smo prejeli kar celih 91 000 din, tj. za 6 ur bivanja v našem, upokojen-skem domu.

Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja nas je prav na kratko priklenila na verigo in nam krepko zagrenila jeno našega življenja. Prav bi bilo, če bi aktivni prosvetni delavci bolj intenzivno razmišljali in po sindikatu spregovorili tudi o teh zadevah.

ERNEST REČNIK

Stališča, pobude in zahteve Zveze slovenske kmečke mladine na področju šolstva

I. Gmotni položaj kmetijskega šolstva

Znanje lahko bistveno pripomore k rasti družbenega proizvoda in je eno najcenejših naložb, zato zahtevamo, da se takoj začne izboljševati gmotni položaj kmetijskega šolstva; odgovornost za to mora prevzeti RK KGP; v ta namen naj ustanovi referat za šolstvo, da bo delo na tem področju kontinuirano, in predloži pregled trenutnega stanja in pobud kmetijskega šolstva ter pripravi program za rešitev gmotnega položaja kmetijskih šol. Sočasno je treba zvišati izobraževalno raven učiteljev kmetijskih šol – za to je neposredno odgovorna Izobraževalna skupnost Slovenije.

V trenutnem položaju je treba kar najbolj gospodarno razporediti denar. V ta namen je nujno kar najbolj urediti mrežo kmetijskih šol – ta naj temelji na (optimalnem) številu zaščitenih kmetij. Hkrati je treba kot merilo za financiranje upoštevati tudi višino vsakoletnega vpisa.

II. Srednje kmetijsko šolstvo

Nujno je smotno opredeliti število in namen programov kmetijskega izobraževanja in razmisliti o ukinjanju dvehletnega izobraževanja in preusmerjanju učencev v triletni program.

Vsebinsko programov kmetijskega izobraževanja je treba posodobiti, pri tem pa upoštevati predvsem interdisciplinarnost kmetijske znanosti in njen hitri razvoj ter nameniti več prostora posodabljanju pouka. Hkrati zahtevamo temeljito posodobitev učbenikov, zlasti za strokovne predmete.

Za kakovostno kmetijsko izobraževanje potrebujejo šole svoja kmetijska posestva in internatski način šolanja; za to mora poskrbeti glavni nosilec odgovornosti za razvoj kmetijstva.

Srednje kmetijske šole morajo postati nosilke izobraževanja za kmete na območju, območni kmetijski zavodi pa morajo opravljati predvsem mentorstvo za pospeševanje kmetijstva.

Srednje kmetijske šole morajo od Biotehniške fakultete zahtevati, da le-ta postane nosilka nenehnega izobraževanja srednješolskih učiteljev kmetijske

stroke. Predlagamo tudi seminar, na katerem bi si učitelji vsakih nekaj let pridobili pravico do nadaljnega poučevanja.

Srednje kmetijske šole morajo vsem učencem zagotoviti možnost za opravljanje pripravništva tudi na usmerjenih kmetijah na območju, zato je treba spodbuditi k spremembi Zakona o delovnih razmerjih.

Zaradi težav pri vpisovanju absolventov srednjih kmetijskih šol na visoke šole je nujno poglobiti znanje iz temeljnih predmetov na štiriletnih programih srednjih kmetijskih šol.

Vloga kmečke ženske je za razvoj kmetijstva na podeželju ključnega pomena, vendar delo kmetovalk v kmetijstvu in družbi žal ni ustrežno priznано. Za dvig samozavesti in družbenega položaja bi bilo treba ustanoviti osrednjo gospodinjstvo šolo, ki bi dajala kmečkim ženskam potrebno znanje, tako splošno kot kmetijsko, in upoštevala posebnosti dela in vloge kmečke gospodinjke.

Kmetijska pospeševalna služba mora skrbeti tudi za vpeljavo in izboljševanje znanja na kmetijskih območjih, zato mora postati sestavni del njenega delovanja tudi zvišanje ravni znanja na kmetiji, z usmerjanjem mladih kmetov in kmečkih otrok v srednje šole.

Štipendiranje kmečkih otrok, ki bodo ostali na kmetijah in se šolajo za kmetijske poklice, naj postane redna oblika državne podpore kmetijstvu.

Osnovne šole naj v sklopu tehničnega pouka organizirajo tudi kmetijski pouk.

III. Višje in visoko šolstvo

Višje kmetijsko šolstvo, katerega namen je izobraževanje strokovnjakov za izvajanje tehnologij, naj bo zasnovano tako, da bo opravljal specializirano za absolvente srednjih kmetijskih šol. Sočasno je treba razmisliti tudi o racionalizaciji višjega kmetijskega šolstva, ki naj poteka le na eni izmed univerz v Sloveniji.

Visoko kmetijsko šolstvo, katerega namen je izobraževanje strokovnjakov za raziskovalno kmetijsko dejavnost, naj oblikuje predvsem lik kmetijskega strokovnjaka z bogatim temeljnim znanjem in s sposobnostjo interdisciplinarnega povezovanja in reševanja problemov.

Zveza slovenske kmečke mladine
predsednik MARJAN PODOBNIK

»SMERI RAZVOJA« IZOBRAŽEVALNE POLITIKE

Iz skrajnosti v skrajnost

Eno od razglašanih načel izobraževalne politike v zadnjem času – pri poseganju v vzgojno-izobraževalni sistem je, da šolstvo ne prenese naenkrat velikih sprememb – to pa naj bi razumeli kot uveljavljanje politike majhnih korakov. Vprašanje, ki je danes aktualno, je, ali lahko na primer ukinitve samoupravnih interesnih skupnosti za vzgojo in izobraževanje »stlačimo« v enega od takšnih »majhnih korakov«?

Z urejanjem družbenih dejavnosti po samoupravnih interesnih skupnostih kot paradržavnih organizacijah, ki so delovale v strogih okvirih in odločale o že odločenem – to je zamegljevalo pristojnosti in odgovornosti – res ne bi bil nihče zadovoljen. To je jasno pokazala razprava o ustavnih spremembah, pa tudi razprave v Socialistični zvezi so se ponavadi končevale z zahtevo, da je treba državi dati (ji vrniti), kar ji pripada, obenem pa zagotoviti sprostitev vseh pobud za razvoj in izboljšanje kakovosti na

posameznih področjih družbenih dejavnosti. Za osnovno izobraževanje na primer velja, da je nujno oblikovati nacionalni program (ta mora biti širši od zdajšnjega zagotovljenega), za katerega skrbi država, ob tem pa zagotoviti visoko raven strokovne samostojnosti in sprostosti ponudbo šol nad standardom nacionalnega programa.

Usmeritev napovedanih rešitev, ki jih prinašajo ustavne spremembe v vzgojo in izobraževanje, je nedvomno usklajena z razpoloženjem strokovne in širše javnosti. Razlike se pojavijo takoj, ko se razpravlja o konkretnih izvedbenih scenarijih. Kot zelo verjetna možnost se namreč pojavlja predlog, da se odločanje o vseh bistvenih vprašanjih (normativna ureditev, financiranje, razvoj, nadzor) osredotoči v eno organo ali eno človeku, brez jasno opredeljenega družbenega nadzora in načinov uveljavljanja interesov posameznih poli-

tičnih subjektov. Takšno ureditev pa smo že imeli. Z njo nismo bili zadovoljni – najbrž ne samo iz ideoloških razlogov. Spet se nam obeta položaj, ki se mu kar naprej ogibamo, vendar se vztrajno vrača kot opomin za naše voluntaristično reševanje različnih družbenih problemov: nihanje iz skrajnosti v skrajnost.

Vse to se dogaja v času, ko se šele pogovarjamo o izdelavi nacionalne strategije nadaljnjega razvoja vzgoje in izobraževanja in nam kot merilo za prevladno usmeritev rabi le nekaj pretehtanih ugotovitev, kot so: kakovostno šolanje zahteva stabilno financiranje (vsaj 5 odstotkov od družbenega proizvoda), izenačevanje cene storitve v republiki, povečevanje strokovne samostojnosti šol in učiteljev, neprenehno izobraževanje učiteljev, vpeljevanje zunanjega preverjanja dosežkov izobraževanja, spodbujanje razvojnih služb in širjenje strokovnih zmogljivosti (povečevanje skrbi za nadarjene otroke, dife-

rencirano izvajanje vzgojnoizobraževalnih programov, ponovna opredelitev vloge staršev v vzgojnoizobraževalnem procesu idr. Markacije so lepo vidne in na gosto posejane, toda ali ima naša pot sploh jasen cilj in ali ima naš potnik, dobre čevlje, dovolj volje in motivacije?

Tudi če se zedinimo, da bi bilo lahko doseganje evropske ravni znanja dovolj določen cilj izobraževalne politike, ostaja vprašanje, kako to doseči. Prevladuje prepričanje, da je pot »žalostnega pragmatizma« še najmanj splošno sprejeta, to pa še ne pomeni, da smo varni pred hitrim in grobim posegi v vzgojnoizobraževalni sistem – pred takšnimi, za katere nihče ne da roke v ogenj, da bodo imeli želene učinke. Tako se nam lahko zgodi, da prav ta trenutek ustvarjamo sistem, ki bo usodno odvisen od tega, ali imamo modrega ministra ali pa ne.

IZTOK VILIČ

Učitelji v podaljšanem bivanju – kam?

Sporočila o problemih nove tržne politike poudarjajo tudi zahteve po preusmeritvi – preusposabljanju delavcev za nove delovne obveznosti ali njihovo premestitev v nove delovne organizacije. Odpri trg zahteva nenehno prilagajanje. Pojav je v gospodarstvu vedno bolj množičen. V naši družbi ga različno komentiramo. Eno pa je gotovo: postajal bo vedno bolj množičen in nanj se moramo pripraviti. Sprejeti je treba resnico, da nedonosna podjetja razpadajo, obenem pa nastajajo nova, obetavnejša. Proces poteka brez težav, če so podjetja nanj pripravljena, če imajo ustrezno razvojno politiko.

Tudi v vzgoji in izobraževanju v osnovnih šolah se pojavljajo podobne težave. Status učiteljev v oddelkih podaljšanega bivanja (varstvenih tovarišic) je postavljen pod vprašaj.

Vsi se se spominjamo, kako so se razvijali oddelki podaljšanega bivanja. Nastali so zato, da bi sprva uvrstili vanje samo učence s slabšim uspehom, da bi se popravili, potem pa naj bi bilo v njih čedalje več otrok, oddelki naj bi postali nadomestilo domačega varstva. Nazadnje

so bili ti oddelki ukinjeni – skratka preoblikovali so se – vpeljane so bile celodnevne šole. Preživeli smo celodnevno osnovno šolo, oddelki podaljšanega bivanja pa so ostali nekakšen privesek, ki čaka na svojo končno usodo. Tudi položaj učiteljev, zaposlenih v njih, je po toliko

letih se zmeraj ostal nejasen, tudi kar zadeva strokovnost.

Pred leti je veljalo, da so oddelki podaljšanega bivanja nekakšne »čakalnice« učiteljev za delovno mesto v razredu. Temu je bila prilagojena tudi raznovrstnost izobrazbe učiteljev. Danes pa so predvsem tam, kjer oddelke še imajo, v njih zaposleni učitelji. Če bi naredili statistiko o strokovni usposobljenosti, bi v večini primerov ugotovili, da so v primerjavi s prejšnjimi leti tokrat, kar zadeva strokovnost, mesta zelo kakovostno zasedena.

V oddelkih podaljšanega bivanja delajo šolski pedagogi, psihologi, profesorji predmetnih področij, ki se težko zaposlijo »dr«. Učitelji z ustrežno izobrazbo se zelo neradi odločajo za delo v njih.

Vzroki so različni – od nižjih osebnih dohodkov do nedefiniranega vzgojno-izobraževalnega načrta dela v podaljšanem bivanju. Kljub temu pa bi zaposlenost visokošolsko izobraženih učiteljev v teh oddelkih lahko pripisovali trenutni krizi zaposlovanja.

Za nobeno predmetno področje naše enovite osnovne šole ni tako skope načrtne zasnovanosti (predvsem vzgojne), hkrati pa nikjer toliko svobodne izbire pri izvajanju organiziranih in neorganiziranih učnih oblik dela kot pri vodenju oddelkov podaljšanega bivanja. In kljub temu: po vseh letih življenja ti oddelki – žal se danes tik pred ukinitvijo – nimajo v osnovni šoli mesta, kakršno bi si zaslužili. Za primerjavo naj navedem, da preživijo otroci v podaljšanem bivanju prav toliko časa ali pa celo več kot pri rednem vzgojno-izobraževalnem delu. Učiteljeve organizacijske sposobnosti so tukaj na večji preskušnji kot pri delu v razredu (pomankljiva materialna opremljenost – od igrar do učnih pripomočkov ipd.). Veliko je individualnega dela z učenci, ki imajo učne težave, obenem pa je treba delo organizirati tako, da se otrok počuti sproščeno in vedro. Učitelj v podaljšanem bivanju mora spodbujati otrokove interese, ki so pri rednem šolskem delu, zaradi natančnosti učnega načrta večkrat zastavljene. Dogaja se, da ponekod otroci raje obiskujejo podaljšano bivanje, kot pa pouk, kajti tovarišice v podaljšanem bivanju nišo »ta prave« tovarišice, ampak bolj nadomestilo za starše, prijatelje. Otroci čutijo, da so jim celo bližje, z njimi si upajo pogovarjati bolj odkrito kot pri »pravih« tovarišicah ali celo starših.

Vzroke za nezadostno uveljavljanje oddelkov podaljšanega bivanja bi

delno lahko pripisali stroki – šolski pedagogiki – kajti pri nas nimamo dovolj razvite pedagogike prostega časa. Menim, da bi v njej podaljšano bivanje našlo svojo pogrešano podporo. Danes pa ostajajo učitelji v oddelkih podaljšanega bivanja večino nam prepričani sami sebi, svoji iznajdljivosti.

Pred leti so bili oddelki podaljšanega bivanja bolj razvejeni, od nižje do višje stopnje. Danes so večinoma kombinirani za učence nižje stopnje. Vendar tudi take oddelke opuščajo in mnogi so pred ukinitvijo – s tem pa tudi delovna mesta učiteljev. Starši sicer zahtevajo, naj bi ti oddelke ohranili – takrat ko razmišljajo o varnosti svojega otroka, pomisleki pa nastanejo, ko ocenjujejo, koliko stane otrokovo bivanje v takšnem oddelku, saj dodatna prehrana, ob nenehnem zviševanju cen, dodatno obremenjuje družinski proračun. Tako se večina staršev odloči, da bo izpisala otroka iz »varstva«. Zato tudi ne preseneča odločitev o ukinitvi oddelkov podaljšanega bivanja, saj po drugi strani dopuščajo previsoke norme številu učencev na nižji stopnji (tudi do 32 učencev).

In tukaj nastane vprašanje: kam z učitelji v podaljšanem bivanju? Osnovne šole, ki so zdajšnji položaj predvidevale že pred leti, so se presežka delavcev obranile s tem, da so dela in naloge v podaljšanem bivanju razpisovale le za določen čas, druge pa z ukinitvijo oddelkov ustvarjajo presežek pedagoških delavcev.

Ta pojav sicer trenutno ni zaskrbljiv, saj se bo ta presežek nekako razporedil v dveh do treh letih, kolikor je še časa, da pride iz naših pedagoških fakultet prvi rod učiteljev usposobljenih po novem visokošolskem programu. Poudarila bi, da ne gre toliko za vprašanje nezaposlenosti učiteljev, ki se pojavi ob ukinitvi oddelkov podaljšanega bivanja, ampak za škodo, ki jo ukinitve oddelkov podaljšanega bivanja povzroči otrokom. Premisliti bi morali, kakšno ceno bodo s tako odločitvijo plačali mladi rodovi, ki šele začnejo svojo življenjsko pot. Ali smore tako brezosebni, da otroke prepustimo samovoljni okoliščini in televiziji? Morda za zdaj še ni mogoče reči, ali je odločitev pravilna ali ne. Zadeva bo postala aktualna šele potem, ko bodo nastale neželene posledice. Odločitev o krčenju programov in ukinitvi oddelkov nastane na hitro, ni pa predvidenih rešitev, na primer za oddelke podaljšanega bivanja. Ta pa bi bila nedvomno potrebna.

KATICA PEVEC

Seminar za vodje učiteljskega spopolnjevanja v zamejstvu

Konec avgusta je potekal v karnijskem letovišču Arta Terme dvodnevni seminar za 20 profesorjev s te in one strani meje, ki bodo v naslednjem šolskem letu usposabljali zamejske osnovnošolske učitelje za uspešnejše uresničevanje novih učnih načrtov.

Seminar, ki ga je pod pokroviteljstvom IRRSAE (mreže italijanskih institutov za izpopolnjevanje učiteljev) zgledno organizirala profesorica Stanislava Čuk, je vodila prof. Barica Marentič Požarnik. Delo je potekalo po načelih pedagoške delavnice, s stalnim dejavnim sodelovanjem, z izmenjavo izkušenj in izdelavo scenarijev za načrtovanje seminarje po posameznih predmetnih področjih. Udeleženci so tako sami doživeli vrsto metod in prijemov, ki jih bodo lahko uporabili pri delu z učitelji. Ob koncu so si zazeleli še več takih seminarjev.

-mk-

aktualno

Slovenska pomlad ali kdo bo koga?

V nekem času, ko so v slovenskem šolskem ministrstvu vnovič (vprašanje, kolikokrat že) premetavali besedilo Zakona o pedagoški službi, tako da bi iz alternativnega predloga delovne skupine Izobraževalne skupnosti Slovenije sicer pobrali čimveč pridevniških besed, obenem pa ohranili čimveč samostalnikov uradne verzije besedila, sem pred Cankarjevim domom srečala enega od članov te skupine – enega svojih somišljenikov o tej zadevi. Približno takole mi je rekel: »Ni nam treba dvakrat ugibati – na koncu bo, seveda tako kot zmeraj doslej, zmagal uradni predlog. Kljub temu pa je bilo naše početje smiselno, saj je brstje slovenske pomladi poglalo tudi v klopih Izobraževalne skupnosti takrat, ko smo kot četrti zbor republiške skupščine glasovali proti represivnemu pedagoškemu zakonu.«

Vmes se je zasukalo tako, da slovenski šolski parlament letošnjo pomlad ponovno ni izglasoval zakona – človek bi pričakoval, da bo predlagatelj, potem ko se je dvakrat opekkel, to upošteval. Toda prav zaradi dozdajšnjih izkušenj scenarij prvega jenskega zasedanja republiške skupščine nekaterim zbuja sum, da ni zasnovan na tem, kaj misli naša šolska javnost, ampak na tem, kdo bo koga. Na septembrski seji bo slovenski parlament pod točko 2 sprejemal predlog dopolnil k Ustavi SR Slovenije, ki ukinitjo dozdajšnji obliko organiziranosti, vsebino in pristojnosti samoupravnih interesnih skupnosti. In ker je takoj za amandmaji in ustavnim zakonom na dnevnem redu usklajevanje Zakona o pedagoški službi, se je od nekd prikradla paranoična misel, da bomo tisti trenutek rešeni nevshečne Izobraževalne skupnosti Slovenije in da bodo predsedujoči k tej točki dnevnega reda dodali samo to, da je naloga v resnici že opravljena, da sta po ustavi edina pristojna zbora – zbor združenega dela in zbor občin – ta zakon v enakem besedilu že sprejela na junijskem zasedanju in da se to lahko kvečjemu le še potrdi v posmeh nekim delegatom, ki so si drznili pomisliti, da se lahko gredo slovensko pomlad.

Ne vem, kje se je ta misel najprej porodila, vem pa, da sem jo privikrat slišala izreči na skupščinskih hodnikih. Pa tudi to sem slišala, da so odgovorni zadevo dobro premislili, ugotovili, da ni tako zelo preprosta in se odločijo za usklajevanje v prehodnem obdobju, ko ima Izobraževalna skupnost Slovenije tudi še pristojnost četrtega zbora.

»Bodite torej hvaležni, čež šest mesecev usklajevanje sploh ne bo več mogoče, ker vas ne bo več. Delegati Izobraževalne skupnosti Slovenije, vaš čas se izteka! Brez pomena je, da vztrajate pri svojem. Če ne bo izglasovan ta zakon, bomo pripravili novega, na katerega boste lahko le bore malo vplivali.«

Misel, izrečena ali ne, izvirna ali kukavičja, bo visela v zraku med usklajevanjem. Toda tej misli nujno nasprotuje druga: »Delegati republiške skupščine, ustava vas je določila za naslednike tistih interesov, ki smo jih leta in leta oblikovali v našem šolskem parlamentu. V tem tre-

nutku odločate, tudi o tem, ali boste tem interesom pustili prostoto pot ali pa boste pred njimi zaloputnili vrata, češ, saj so preživeli, tako kot je preživela oblika, znotraj katere so se pojavili.«

Pa še nekaj, da se ne pozabi, je treba javno razčistiti pred delegati ene in druge skupščine. Mislim na obrazložitev predlagatelja in skupščinski komisij, ko so predlagali zavrnitev amandmaja, po katerem naj bi nadzorno funkcijo opravljal inšpekcijski organ, v okviru Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje, ter telesno kulturo, in ne Zavod SRS za šolstvo, kot je bilo zapisano v temeljnem besedilu. Rečeno je bilo namreč, da bi taka sprememba onemogočila pritožbo zoper odločbo, ki bi jo izdal pedagoški nadzornik. Delegate zbora občin in zbora združenega dela je tako obrazložitev – tako kaže glasovanje, zadovoljila, tega pa ne moremo trditi za delegate v izobraževalni skupnosti Slovenije. Mislim, da bi bil že skrajni čas, da bi nam kdo odgovoril na vprašanje, kako se je mogoče pritožiti na republiški upravni organ, če opravlja nadzorno funkcijo Zavod SRS za šolstvo. Pripomba pa ni mogoča, če to delo opravi posebna inšpekcijska služba znotraj taistega upravnega organa. Pri tem se predzadnji odstavek 19. člena Zakona o pedagoški službi glasi: »Zoper odločbo iz prve alineje tega člena imata vzgojno-izobraževalna organizacija in njen delavec, v roku 8 dni od vročitve odločbe, pravico do pritožbe na republiški upravni organ, pristojen za vzgojo in izobraževanje.«

Verjetno ne bi bilo odveč, če bi si, preden bomo ponovno, z vso avtoriteto oblasti potrkali na vest delegatov, še enkrat natančno prebrali zakone o naši državni upravi, od A do Z pa tudi zakon o pedagoški službi.

To sem si dovpila svetovati tudi zaradi tega izkušnje, ki mi kar sama leze na papir: Njega dni smo imeli na Slovenskem prosvetno ministrico Ateno in ministra za delo Pavleta. Brezizumnosti svojega časa sta se izognila z iznajdbo Ateni in Pavletovih dni. Ti dnevi so nam ostali v spominu kot ponavljajoča se travma učencev in staršev, saj je bilo zanje značilno to, da ni nikoli šlo za iste dni – ko so bili starši v službi, so bili otroci doma, ko so bili starši prosti, pa so bili otroci v šoli.

Letošnjo šolsko jesen, v pričakovanju napovedanih in nenapovedanih, obljubljenih in neobljubljenih prosvetnih stavk, šolski minister res ni mogel vedeti, ali bo petek res prvi šolski dan ali ne. In da bi se izognil zaničujočemu spominjanju na neki Ludvikov dan, je svojo oblast milostno razdelil med šolsko sretno. Tudi podatke o tem, kdo je bolj zadel črko predpisa, imamo – za prihodnji čas, ko bo vsa šolska oblast pod eno streho.

Če pa se resnično dogajanje razlikuje od tega, kar sem napisala, vam moram povedati, da nisem kriva sama. Če sklepam po tem, da ne dobivam nikakršnih informacij o prenovah v vzgoji in izobraževanju, so me med poletjem že verjetno ukinili.

VIKTORIJA GORJUP

strokovno
spopolnjevanje

Seminarju ob rob

Nekaj utrinkov s strokovnega spopolnjevanja učiteljev športne vzgoje

Tezo, da se razvitost neke družbe med drugim vrednoti tudi po razvitosti poti in oblik izobraževanja, je mogoče zagovarjati tudi na nižji ravni. V mislih imamo posamezna strokovna področja, kjer je eno od meril razvitosti boljše ali slabše organiziran sistem strokovnega spopolnjevanja diplomantov. Čeprav sistemska izhodišča strokovnega spopolnjevanja učiteljev pri nas še zmeraj niso dodelana, pa tovrstne brezbrzičnosti prav gotovo ni mogoče očitati športnemu področju, saj se Fakulteta za telesno kulturo v Ljubljani te svoje naloge krepko zaveda. Kljub zapletenemu procesu znanstvenega usmerjanja učiteljeve intuicije in nepretrdnim nasprotjem med teorijo in prakso pa je močno poudarjeno spoznanje, da ni dovolj le predlagati uporabnih novosti – izsledkov raziskovalnega dela, če hkrati z njimi ni seznanjen in jih počasi ne sprejema učitelj. Eden od osrednjih letošnjih seminarjev, namenjenih učiteljem športne vzgoje, je to prepričljivo potrdil. In o tem želimo povedati nekaj besed.

V Banjolah pri Pulju, v počitniškem domu Zveze borcev Ljubljana, v katerem so dobre delovne in bivalne razmere, je letos 30 učiteljev športne vzgoje pet dni usmerjal živahno razpravo. Obravnavali so plavalno področje. Posrečen izbor tematike in predavateljev, sicer strokovnjakov z različnih področij, je zagotovil širok interdisciplinarni prijem. Dobro je bilo zastopano medicinsko področje; zlasti dr. Veličkovičeva je poglobljeno predstavila nekatera posebna teoretična spoznanja in svoje bogate izkušnje o gibalnem razvoju otrok. Ob ugotovitvi, da imajo na primer otroci s posebnimi učnimi težavami (težave v matematiki, branju, pisanju), ki so sicer lahko intelektualno zelo razviti, pomanjkljivosti v organizaciji telesne sheme in motnje v prostorskih zaznavah bi se moral zamisliti marsikateri pedagog, kajti organizacija dela v mikroprostoru – torej še več branj, sedenja in pisanja ne pomaga, če otrok hkrati ne zazna makroprostora. Pri tem pa mu izredno pomaga ustrezno gibanje, zlasti v vodi. Bogata rotacijska gibanja, izredni ravnotežnostni odzivi, počasnejše gibanje, ki omogoča dober nadzor in premagovanje upora vode, ponujajo dragocene razvojne možnosti.

Če je torej zgodnja, ustrezna gibalna obravnava temeljni dejavnik otrokovega razvoja, se postavlja vprašanje, koliko teh spoznanj upošteva današnja osnovna šola. Nekateri bolj ali manj plitke pedagoške zamisli, ki še zmeraj obvladujejo šolo – po svoje pa so spet nekakšni varovalni mehanizmi – zagovarjajo celostno obravnavo otroka, obenem pa si povsem nasprotujejo – s tem ko pogosto odpravljajo kakovostnejšo, otrokom prilagojeno gibalno dejavnost v nižjih razredih na obrobje. Ob današnjih zelo zoženih funkcijah družine in načinu bivanja otrok, zlasti v mestih, so kompenzacijski učinki kakovostnega procesa športne vzgoje v šoli še pomembnejši.

V drugi temi, ki so jo prav tako prispevali strokovnjaki medicinskega področja, sta dr. Damjanova in dr. Turk spregovorila o poškodbah vratne hrbtne pri skoku v vodo. Gre za problem, ki se razrašča v svetu in pri nas. Huda invalidnost, zlasti mladih ljudi, kot posledica skokov v vodo, predvsem na tako imenovanih »divjih kopališčih«, tragično zaznamuje njihovo celotno življenje. Ker je pri preprečevanju tovrstnih poškodb široka preprečevalna dejavnost skoraj edino mogoče sredstvo, sta se strokovnjaka med prvimi ukrepi odločila za sodelovanje z učitelji športne vzgoje.

Nič manj zanimiv ni bil pogovor z dr. Čukom o motivaciji mladih za šport. Celostno področje motivacije kot duševne lastnosti ni samo problem mehanizma, ampak zadeva celotno človekovo življenje. Ker je ohranjanje njegovega duševnega in telesnega ravnotežja nadalje bolj

nujno in ker pri tem šport lahko veliko pomaga, je vprašanje ustrezne tovrstne motivacije še toliko pomembnejše. Hkrati z družinskimi vplivi imata tu obilo možnosti tudi šola in učitelj.

Sveže poglede in razmišljanja o novostih v plavalnih tehnikah, reševanju iz vode in učenju plavanja po tako imenovani »projektni« metodi so prispevali dr. Kapus, prof. Šink in mag. Bednarik. Ali je v enotedenskem plavalnem tečaju ali šoli v naravi na račun posebnih sodelovalnih odnosov z učenci, ki sicer vplivajo na večjo učinkovitost socialnih in kognitivnih procesov, mogoče doseči enako učinkovitost tudi v znanju plavanja? Poskus je sicer to potrdil, vendar problem zahteva še natančnejše analize.

Da bi bila podoba o petdnevem strokovnem spopolnjevanju bolj celostna, smo jo dopolnili z mnenji nekaterih udeležencev. Ignac Poznajšek, učitelj športne vzgoje v osnovni šoli Karol Destovnik Kajuh v Ljubljani, je menil, da se mu je marsikaj, o čemer je že doslej razmišljal in kar je poslušal, potrdilo iz drugih zornih kotov. Strinja pa se, da mora učitelj, če želi čim večji tovrstni učinek, vsaj nekoliko slediti literaturi in novostim. Z njim je soglasna Darja Kürner iz osnovne šole Pirnice. Njeno razmišljanje, ki sicer postavlja na preskušnjo vsakega strokovnjaka predavatelja, da bi na primer tudi z video posnetki, četudi ljubiteljsko pripravljenimi, predstavil, denimo, učitelja in učenca v nekih okoliščinah ter s tem vnesel novo razsežnost, je povsem pravilno. To bi poglobilo komentarje in strokovne pogoje ter nasploh zarezalo v kakovost sodelovanja udeležencev seminarja pri delu. Marjan Sušnik iz Črne na Koroškem pa je pripomnil, da si je na seminarju kar dobro zaposlil možgane, pogrešal pa je več praktičnega dela. S tem je pravzaprav odprl vprašanje uravnoveženosti med praktičnim in teoretičnim delom tovrstnega spopolnjevanja. Treba je namreč upoštevati, da so učitelji športne vzgoje po svojem temeljnem poslanstvu in v povezavi z vsakdanjo prakso vendarle ljudje akcije, včasih še preveč, ter da je metoda »preskusa na svoji koži« v motoričnem učenju nepogrešljiva tudi za otroke.

Piko na i sta dodala še vodja seminarja prof. Šink in pedagoški svetovalec mag. Praček. Njuna razmišljanja so posegala v dve smeri. Kako postaviti sistem strokovnega spopolnjevanja, da bi se pri spoznavanju in razčlenjevanju nekaj tako zaozroženih tematskih sklopov v določenih časovnih presledkih zvrstilo čim več učiteljev. In končno, če človek na tovrstnih seminarjih srečuje iz leta v leto večinoma iste ljudi, se sprašuje, kje so drugi, zakaj jih ni jih v šoli nikoli ne povprašajo, kaj se dogaja v njihovi stroki. Bi morda nekakšna sistemska prisila pri tem vendarle koristila?

ACO CANKAR

Spet na poučni poti

Pedagoški dnevi v Gradcu 1989

Ped dobrim letom sem se ob predstavitvi lanskim pedagoških dni v Gradcu vprašal, ali se pri nas sploh hočemo strokovno spopolnjevati in usposabljeni za učinkovitejši spopad z najhujšimi težavami. Ali z nasprotniki naše družbe, kot so nestrokovno delo, neznanje in neučinkovitost – vse to je žal, povezano s kakovostjo našega izobraževanja in šole.

Še zmeraj nam najboljše deluje obrambno-vojaško usposabljanje, zato smo letos prav tam, kjer smo bili: za navedeno usposabljanje ne sme zmanjkati denarja še zmeraj pa ga ne moremo najti za celosten, trajen in učinkovit sistem strokovnega spopolnjevanja. Naj se tolažimo s podatki, da se nič bolje kot šolstvu ne godi drugim strokam, in da smo glede na čas, ki ga porabimo za dodatno izobraževanje, spet med zadnjimi, pa naj se primerjamo s komerkoli že. Kaj slaba uteha, ki vzejevolji vsakogar, ki spremlja naš skoraj nikakršen napadek na tem področju. Besedo skoraj sem uporabil, ker smo junija končno dobili prvi skupni razpis permanentnega izobraževanja pedagoških delavcev v SRS, ki ga lahko ponosno prebiramo v posebni prilogi Prosvetnega delavca št. 10/89. Z nekaj izjemami se je izvedba žal pomaknila v šolsko leto 1989/90. Največji vprašaj pri tem pa je gotovo nezagotovljeno financiranje, saj bodo šole ob čedalje hujši denarni stiski imele čedalje manj posluha za posebno plačevanje takšnih izdatkov v obliki nepriljubljenih prispevkov (kotizacij), če že morajo zagotoviti potne stroške in dnevnice, vse to pa je tudi čedalje večji izdatek.

Takšne ugotovitve se nam vsiljujejo ob primerjavi s mnogo učinkovitejšim sistemom, ki ga – nerazdroljenega med številne izvajalce – doživimo takoj, ko prestopimo mejo z razvitim kapitalizmom, ki je učinkovitejši prav zaradi tega, ker zna in zmora ljudi usposobiti za ustvarjalno uporabo znanja tudi z vztrajno zavestjo, da to znanje ne zastari, temveč da se sproti dopolnjuje. Naj ponovim že večkrat omenjeno dejstvo, da strokovno spopolnjevanje v Avstriji pripravljajo in izvajajo deželni pedagoški inštituti na stroške pristojnega državnega ministrstva. V štajerskem Gradcu so 10. 7. 1989 preskušeno, takoj po koncu pouka začeli že 42. letnik pedagoških dni – tako kot ponavadi na podlagi razpisa, ki ga šole prejmejo že zgodaj spomladi. Prijavila se je dobra polovica vseh učiteljev, to je več kot 5000

pedagoških delavcev. Direktor graškega pedagoškega inštituta K. Haas je v spremni okrožnici poudaril tradicijo te dejavnosti in pripravljenost številnih učiteljev z avstrijskih in nemških visokošolskih ustanov, šolskih nadzornikov strokovnjakov in šolskih praktikov, da tudi letos sodelujejo v programu. Središčna pozornost je bila tokrat namenjena vsebinskemu sklopu šola za zdravje in okolje. Prav ta tema je neposredno povezana tudi z uvodnim razmišljanjem v tem zapisu. Čimprej se moramo usposobiti za gospodarjenje z naravo, tako da je ne bomo več uničevali in z njo še sami sebe. Skupni del programa pedagoških dni je bil torej namenjen pedagogiki zdravja in okolja, npr. s temami: zdrava prehrana se začne pri otroku, kronično bolan otrok v šoli; Zdravi, bolni in moteni šolarji. Vaje za sprostitiv in samoob-

Max Beckmann: Skupinski portret, Eden Bar, 1923

BIOLOŠKO-KEMIJSKA
RAZISKOVALNA DELAVNICA RUŠE 1989Za zanimivo
in ustvarjalno šolo

Program strokovnega spopolnjevanja učiteljev biologije in kemije osnovnih šol z območja Zavoda SRS za šolstvo, organizacijske enote Maribor, je v šolskem letu 1989/90 obsegal prvo neposredno preučevalno tridnevno delo na terenu in v laboratorijih Srednje kemijske šole v Rušah, tako imenovano biološko-kemijsko delavnico.

Udeležilo se je 43 učiteljev, le s petih šol mariborskih občin, čeprav je bilo zanimanja veliko več.

Strokovni del so izvajali učitelji in sodelavci Inštituta za biologijo Univerze v Ljubljani. Pedagoške fakultete v Mariboru, srednjih šol v Mariboru in Rušah, Gozdnega gospodarstva Ruše, Lendave in Kletci Slovin. Ormož ter Zavoda SRS za šolstvo, OE Maribor.

Delo je potekalo v dveh skupinah: biološki in kemijski, in sicer na temo: Voda, natančneje Ruški potok, kot neživi in živi dejavnik okolja. Ob tem so učitelji načrtovali in spoznavali metodologijo preučevalno-raziskovalnega dela, biološko-kemijsko analizo, opravili so ekskurzijo v Tovarno dušika Ruše ter preučevali vodne in gozdne biotope severovzhodne Slovenije.

Večletno spremljanje biologije in kemije v osnovnih šolah je pokazalo, da učitelji poznajo stroko, ne obvladajo pa metod razvijanja ustvarjalnega pouka na terenu in v učilnici. Zato smo se po triletni izkušnji preučevalno-raziskovalnih taborov

vladovanje. Delo z učenci pri varstvu okolja. Sledila je bogata ponudba splošne pedagogike, potem pa programi za posamezne oblike ali stopnje obvezne šole: za razredni pouk (ljudska šola), predmetni pouk (glavna šola), politični letnik (obvezno prehodno leto izobraževanja pred vpisom v poklicno šolo, z njim traja obvezna osnovna šola 9 let) in za posebne šole. V te okvire so razvrščeni programi za posamezne predmete. Poleg splošnih pedagoških vsebin namenja program še nekaj skupnih področij vsem pedagoškim delavcem ne glede na delovno mesto, npr.: Psihologija učiteljeve in učenceve osebnosti, ki naj pripomore k takšni šoli, v katero bosta rada hodila oba; Naravoslovni praktikum ter učne delavnice še za različne druge šolske in obšolske dejavnosti.

Prav tako splošne narave je izredno aktualno področje računalništva z zelo uporabnimi vsebinami: Računalnik kot učni pripomoček vsakega učitelja (2 dni, 14 ur). Uporaba računalnika pri pouku posameznega predmeta (na podlagi dejstva, da že učni načrt predvideva računalniško oporo). Didaktika uveljavljanja računalnika v pouk (več skupin zaradi množičnega odziva učiteljev). Osnove programiranja v posameznih računalniških jezikih itn. Široka je ponudba ekskurzij ali poučnih potovanj.

Nekateri imajo kulturno-zgodovinski in zemljepisni poudarek (Avstrija kot je še ne poznamo), druge pa domoljubna (8. potovanje na Tirolsko), naravoslovnega ali naravovarstvenega. Stroške, ki so recimo za petdnevno spoznavanje Tirolske okrog 3000 šilingov, poravnajo udeleženci. Za nas je posebno zanimivo, da je bilo le nekaj cenejše tridnevno potovanje po Sloveniji (obisk Dolenjske in Spodnje Štajerske). Naj navedem nekaj opornih točk te poti, saj so zanimive tako zaradi nemško-slovenskega poimenovanja krajev kot zaradi njihovih znamenitosti, zlasti iz avstrijskega zornega kota. Ogledali so si Celje, Laško (Tuffer), Leskovec pri Krškem (nemško ime Thurn am Hart sem razvozlati šele s pomočjo prijaznih strokovnjakov) z mavzolejem Prešernovega učenca Anastazija Grüna, Otočec, Muljavo (brez nemškega poimenovanja, zlati oltar), grajske razvaline v Žužemberku (Seisenberg) in Soteski (Einöd). Novo mesto (Rudolfswerth!), Kostanjevico (najmanjše mesto v Sloveniji na otoku Krke, v nekdanjem samostanu tri omembne razstave), Brežice (Rann), Sveto goru, Olimje, Atomске toplice in ne-ogibni Marburg. Nemška imena zares presenečajo s svojo trdovratnostjo, saj z izjemo sicer ravno tako nepotrebnega Marburga spravijo v zadrego gotovo že tudi marsikatero Avstrijca.

Štajerski učitelji so imeli razkošno izbiro: kar 323 oblik strokovnega

spopolnjevanja, ki jim je treba dati še razstave učbenikov in učni založb, pri izdelovalcih in na pedagoškem inštitutu. Slavnostnega početka pedagoških dni pod pokroviteljstvom deželnega glavarja se je udeležila kakšna desetina prijavljenec, po dva predstavnika Zavoda SRS za šolstvo – enot Dravograd in Maribor. S priložnostnimi govori o koncu najzahtevnejšega dela šolskega leta so nas pozdravili vodilni delavci gospodarske zbornice, pedagoškega inštituta in deželnega šolskega sveta (ministrstva za izobraževanje). Morda preseneča zastopstvo gospodarske zbornice, vendar moram poudariti, da je ta zbornica v Avstriji zelo povezana s šolstvom, zlasti s poklicnim usmerjanjem mladine in strokovnim spopolnjevanjem ali z dodatnim izobraževanjem zaposlenih. Tudi učiteljem so letos ponujali svoj izredno obsejni in kakovostni program 89/90 za vsa področja gospodarstva in dejavnosti, ki ga izvajajo tako na sedežu v Gradcu kot na svojih enotah v vseh 17 štajerskih okrajih. Ob tem so delili še prospekte o poklicnem izobraževanju – zanesljivi poti v prihodnost (s preglednim seznamom vseh poklicev v gospodarstvu) in o obetavnih poklicih za maturante, ki si jih ti lahko takoj pridobijo s krajšim usposabljanjem namesto nezanesljivega visokoslovskega študija, za katerega navajajo 50% ostop. Manj pričakovano morda tovego presenetljivejši je bil na stopo novega deželnega ministra za izobraževanje, univerzitetnega profesorja prava predsednika deželnega šolskega sveta dr. Bernda Schilcheherja. Kot posebno priznanje enotni osnovni šoli naj navedem, da vidi t strokovnjak prav v njej smer nadaljnega razvoja avstrijske obvezne šole.

Slavnostnemu delu sta sledili krajši predavanja o načelih in vodilnih osnovnih šol po otrokovi meri in o glavni šoli kot prehodnici v svet poklica in dela ali v nadaljnje izobraževanje ter osrednje predavanje dušnega psihologa G. Ludwiga o novih poteh v pedagogiki zdravstva. Ob koncu srečanja je dr. Schilcheher v posebnem pogovoru poudaril, da se želi nadaljnje sodelovanja med obmejnimi šolami, pa tudi strokovno izmenjavo mnenj in izkušenj pri razvoju osnovnega šolstva ter izobraževanja prihodnjih in zdajšnjih pedagoških delavcev. Pri tem mu je zavzeto pomagala njegova namestnica prof. Linde Leder, in to celo v dovolj tekoči slovenščini. Bodimo prepričani, da je vse to dovolj dobro znamenje za ohranjanje preskušnih in nastajajočih novih oblik sodelovanja, tako značilnih zlasti za koroško-štajersko mejo Slovenije, ki bi ji končno moralo slediti naravno razumljivo sodelovanje med šolami, ustanovami in forumi na naši narodnostni meji na meji Slovenije z avstrijsko Koroško.

FRANČEK LASBAHER

Hvaležnost,
nato še grenkoba

»Novo šolsko leto bomo pričakale drugače pripravljene.« Tako smo sklenile učiteljice elementarne puške občine in verjetno še kje drugje, ko smo se navdušeno vračale s seminarja, ki ga je organiziral aktiv učiteljev elementark – v dogovoru s pedagoškim svetovalecem Francijem Požganom z Zavoda SRS za šolstvo, enote Maribor. Tudi do nas je segel dober glas o inovatorjih Gizi Sternad, učiteljici prvega razreda na osnovni šoli Bratov Mravljak v Titovem Velenju. Povabili smo jo medse. Našemu klicu na pomoč se je rada odzvala, čeprav zelo težko, saj jo vabijo medse tudi drugi aktivni.

Seznanišla nas je s svojim modelom integriranega, diferenciranega in individualiziranega pouka. Ker pa smo prebrale še sestavek o njenem delu v Večeru in videle njeno delo v razredu na videokaseti, je bilo to več kot spodbudno, tako da bo že jeseni marsikatera tako poskusila tudi sama.

Stavnice, ki jih je predavateljica prinesla s seboj, smo učiteljice dobesedno razgrabile. Cena ni bila ovira, niti ni bilo vprašanje, kdo bo stavnice plačal. Vsaka je hotela celo svojo, čeprav jo plača iz svojega žepa.

Učitelji smo marsikaj slišali o razstavi učil v Nemčiji. Ogled je organizirala Poslovna skupnost s Ptuj. Po učilih, ki so jih udeleženci videli, pa se nam lahko cedilo le slino, saj nam niso dostopna. Tu na aktivu pa smo imele pripomočke že kar v rokah: lahko jih že koristno uporabljamo. Obljubljene so nam tudi njene učne priprave za pouk.

Po končanem sestanku smo se že-

lele pogovoriti s predavateljico. Ni komur se ni mudilo, čeprav smo skoraj vse dopoldno opravile svoje delo v razredu. Zadržale smo se do poznih večernih ur. Predavateljica nam je bila pripravljena odgovorjati na številna vprašanja, nam svetovati. Njeni viri so neusahljivi, njena volja da pomaga, neizčrpna.

Ob tem pa ne moremo mimo vprašanja, ali je inovatorka za to svoj veliko in koristno delo tudi primeru nagradjena. Zakaj ne more sama izbrati razmnoževala svojih inovacij? Marsikdo ne dela, pa veliko zasluži marsikdo pa ogromno naredi z družbo, pa ni nikogar, ki bi to delo materialno ovrednotil. Se sreča, da imamo ljudi, ki se razdajajo za zalvalo in kakšno pisno ali ustno priznanje.

Poslovili smo se s stiskom roke iskrenim »hvala«. Vemo, da je bilo tovarišica predavateljica s tem zadovoljna in z nami vred srečna, saj je skromna, kot nas je večina učiteljev sicer tega dela ne bi opravičala.

Domov smo si nesle obilno mapo a z grenkobo v ustih. »Toliko stane samo gradivo! Kje je njeno delo? Kje plačilo za njene neprepanoči, za njeno odpovedovanje družini?

In končno: verjetno mora tudi tovarišica Sternadova na koncu meseca oziroma leta dokazovati, da je opravila svojih 42 tedenskih ur?!

Kako dolgo bo še tako? Kako dolgo se bomo delo takih ljudi enako vrednotili kot delo tistih, ki opravijo svoj posel le bežno, potem pa jim dovolimo, da nas prevpijejo?

Aktiv elementark osnovnih šol občine Ptuj

ROMANA JAZBEC

Poleg teorije še izkušnje

Usposabljanje učiteljev je treba spopolniti

Učitelji po vsej Sloveniji komično počitnice ponavadi s tako imenovanim permanentnim izobraževanjem. Zanj bosta poslej skrbeli le obe univerzi. Letos smo v Celju še naredili izjemo in namesto teorije uporabili še izkušnje.

Na vabilih, ki so jih dobile šole, je Zavod SRS za šolstvo, enota Celje (svetovalka Vida Bukovac), vabil na enodnevno srečanje mlajše učiteljice prvih razredov z učiteljicami, ki smo bile pripravljene prenašati svoje izkušnje in dosežke mlajšim kolegicam. Za to obliko dela smo se odločile na enem od srečanj skupine učiteljic, ki na nekaterih šolah širšega celjskega območja skuša prenoviti delo v prvem razredu.

Za delo te skupine so, po sicer neuradni poti, zvedeli tudi na Vrhniki, kamor je to skupino povabil aktiv notranjskih učiteljic. Torej, takole po misijonarsko, organizacijsko pa zelo preprosto, in ne preveč podprto s širšo prosvetarsko uradno politiko, smo začele »prodajati« svoje izkušnje. Zakaj tudi ne, saj smo v prvem, celjskem primeru, lahko ugotovile,

da je zaradi zmešnjav okrog točk in preštevanja naših ur, nastala hujša škoda tudi pri mentorstvu. Še najbolj jo občutijo mlajši učitelji. Družina na Vrhniki je bila bolj starostno pisana, a so jim bile naše izkušnje dobrodošle.

Celjske in notranjske učiteljice so tako prisluhnile: izvedbi poučnih sprehodov pri predmetu spoznavanje narave in družbe, opazovalnim nalogam, poskusu prenove sprejema v pionirsko organizacijo, oblikam sodelovanja s starši, didaktičnim igram pri slovenskem jeziku, spoznavanje narave in družbe, matematiki, učenčevim vprašanjem in naravnem učenju.

V Celju so si lahko ogledale tudi razstavo didaktičnih iger, ki so jih izdelale kolegice iz skupine, video posnetke o uveljavljenem obdobju, na Vrhniki pa so pod vodstvom tovarišic iz Celja izdelovale igre same.

Nekatere slušateljice so hotele že kar izdelane učne liste in priprave. Seveda, to ni bil naš namen. Naše izkušnje naj bi jih spodbudile, da bi tudi same

iskale svoje rešitve v svojem okolju. Srečanje naj bi bil tudi izziv, da bi takšne skupine nastale v njihovem delovnem okolju. Skupaj smo ugotovile, da ima lahko le ustvarjalni učitelj ustvarjalne otroke.

Iz pogovorov sem spoznala, da imajo veliko drobnih in nepomembnih ovir, ki pa vendarle onemogočajo ustvarjalno delo. Kje je vzrok, da smo učitelji tako zelo uokvirjeni v učne načrte, šolski zvonec, urnik, ravnateljeva napotila, navade svojih kolegov in priprave? Dolgoletno predpisovanje receptov in natančnega »odmerka zdravil« so v naših prosvetarskih vrstah vzgojile neverjetno ubogljive uveljavljene šolske zakonodaje. Večina zaradi tega dolga leta ni razmišljala s svojo glavo, to celo ni bilo zaželeno. Verjetno od tod tudi nekaj zavojenih posegov v osnovno šolo. Kdo bo poskrbel za odjugo nas samih, ne vem. Prepričana pa sem, da se bomo morali mehčati takole med sabo kar sami; tudi zato, ker se še dolgo ne bodo dogovorili, kako in kdo bo glavni. Prav odlično bi bilo, da

bi bili glavni učenci in učitelji, poleg teoretikov seveda, pa tudi splošno družbeno ozračje bo prispevalo svoje.

Predlogi, pobude in novosti veliko lažje in hitreje zlezejo pod našo kožo, če jih prenašajo ljudje, ki so vse to v praksi prekusili, doživeli in preživeli. Tovrstnih srečanj učitelji pač nismo vajeni, ker jih ni nihče spodbujal. Prenovljeni zavodi, komiteji in univerzi bodo najbrž morali svoje delo temeljito preinvenirati.

Množične oblike izobraževanja in strokovnega spopolnjevanja so preživele. Kdo bo znal odkriti in poiskati dobrega učitelja z bogatimi izkušnjami, ga motivirati, da bo spregovoril, bi težko rekla prav zato, ker so ocene, kdo je dober učitelj, tako zelo različne. Kar hitro bi znali dobrega učitelja poiskati učenci in starši, manj pa institucije, ki so imele doslej nalogo odkrivati in dajati mnenja o učiteljevem delu. Njihova togost je najhujša ovira. Lahko rečem, da se je v Celju začelo svetlikati. A žal, še tudi ne vsem.

MARINA UMNIK

DANES BOMO GOVORILI O...

Kaj bo moral znati učitelj v razredu z mednarodno maturo

The topic of my today's lecture will be... I'll be focusing on... What I'm going to speak about is...

Kako začeti predavanje, kako napovedati vrstni red posameznih delov predavanja, kako se vrniti k tistemu, kar je že bilo povedano, vse to bodo učitelji ljubljanske in mariborske naravoslovne šole morali znati. Jeseni 1990 bodo začeli predavati v angleškem jeziku učencem v razredih z mednarodno maturo.

Izobraževanja svojih učiteljev sta se imenovani šoli lotili sistematično. Razumljivo je, da cilj prvega seminarja angleškega jezika ni mogel biti zgolj učenje slovnice, oblikoslovja, skladnje in besednega zaklada. Prepričani smo, da je vse to zelo koristno, ni pa dovolj. Dopolnilnega jezikovnega izobraževanja ni mogoče ločiti od pedagoškega znanja in od spoznanja kulturnih razlik. Pedagoško znanje na seminarju angleškega jezika seveda ni podano v tradicionalnih opisnih oblikah, marveč se pretaka v udeležence kot jezikovne učne dejavnosti. Medtem ko učitelji razmišljajo, kako vsakič začeti uro drugače (s kakšnimi besedami), zato da bi pritegnili pozornost razreda, kako se pogovarjati z učenci (katero ravno jezika uporabiti v medosebnih stikih), kako obravnavati nadar-

jenega otroka (pri tem utrjujejo govorne funkcije izražanja mnenja), ko nehoti izpostavljeni razmišljanju o drugačnih načinih poučevanja – recimo temu kar o drugi pedagoški kulturi.

Zato smo v skupini Logos pri Centru za dopisno izobraževanje za dve skupini učiteljev pripravili prvega od seminarjev angleškega jezika tako, da smo v učne dejavnosti vpleli povečevanje občutljivosti za razlike v pedagoški kulturi našega okolja v primerjavi z angleškim ali ameriškim. V okolju, kjer, resnici na ljubo, še zmeraj najbolj cenimo frontalno, opisno predavanje, kjer bolj malo dojemamo poučevanje kot »lajšanje učenja«, ker sta še zmeraj pomembna enciklopedično znanje in poznavanje podatkov, pa je tudi jezik v razredu ali predavalnici drugačen.

Tako smo, takoj po prvih pogovorih z udeleženci seminarjev in ob usmerjenem branju pedagoške literature z angleškega in ameriškega govornega področja, po pogovorih z ljudmi, ki so se šolali na tujih tleh, ter ob spremljanju predavanj v angleškem jeziku, začeli pripravljati seznam leksikalnega in gramatikalnega znanja ter »komunikacijskih strategij«. To so tiste jezikovne oblike, s katerimi lahko predavanje uspešno poteka v angleškem jeziku.

Učitelje smo vpleli v več dejavnosti: simulacije, dramatizacije, študije primerov. Zanimiva je bila simulacija predavanja. Na prvem seminarju so bila to predavanja brez teme. Tako kot v izobraževanju prodajalcev želijo v drugih delah od kandidata doseči, da skušajo prodati (z besedami) najbolj nesmiseln predmet, tako so učitelji poskušali z vsemi makro zaznamovalci (The next thing I was coming to was... To sum up what I was talking about...) in mikro zaznamovalci (now, well, right, OK) napraviti predavanje. Učence je bilo izrazito doživljajsko.

Komunikacijske strategije, ki smo jih vpleli v izobraževalni program, so del posebnega govornega žanra, ki ga učitelji zvečinoma ne poznajo. Brez priprave, brez poprejšnjega usmerjenega jezikovnega izobraževanja lahko pričakujemo, da bi učitelji tudi pri poučevanju uporabljali govorne žanre, ki jih najbolj obvladajo – angleščino strokovnih in študijskih knjig ali neformalni govor. Neupoštevanje jezikovnih konvencij, značilnih za angleško govoreče srednješolske razrede bi kasneje lahko povzročilo zaplete in nerazumevanje.

- uporabljati tablo za zapisovanje ključnih izrazov, formul in ponazarjati posamezne probleme z diagrami, s povzetki idr.;
- neprisiljeno popravljati svoje napake med predavanjem;
- dajati navodila učencem v zvezi z nalogami, kot so domače naloge, dejavnosti v laboratoriju, dodatne učne ure;
- dajati primerne nasvete glede učnih poti, prepoznavanja posameznih delov predavanja glede na njihov večji ali manjši pomen in najmanj tveganih poti za reševanje posameznih problemov;
- vpeljevati predavanja in povezovati novo učno gradivo z že obdelanim, navajati smotre predavanja in napovedovati poglavitne dele predavanja;
- uporabljati retorične znake (skupaj z naglasom in intonacijo) za označevanje strukture predavanja in diskurzivnih meja;
- uporabljati zglede za ponazarjanje glavnih problemov;
- povzemati, parafrazirati in ponavljati pomembne dele predavanja ali učne enote;
- odgovarjati na vprašanja med predavanjem in pozitivno sprejemati učenčeve odgovore;
- premagati učenčeve nerazumevanje in prositi za pojasnila;
- postavljati vprašanja.

Vse te sposobnosti se izrazijo z jezikom. Naša naloga je bila, da izberemo tiste komunikacijske strategije, ki bi te sposobnosti najbolj zrcalile.

Posebno pozornost smo namenili tudi interakciji v razredu in učenju socialnih spretnosti, v skladu z angleškimi ali ameriški predpisi socialnega jezikovnega ravnanja.

Angleški seminarji za učitelje obeh slovenskih šol so za nas, ki delamo v skupini Logos, zanimivi zato, ker nam odpirajo pogled na naše jezikovno in jezičkovno ravnanje v razredu, ker

Ob vsem tem smo se zavedali, da bodo slovenski učitelji uporabljali učbenike in navodila učiteljem, pisana v angleškem jeziku, da najverjetneje ne bodo imeli težav s popolnim razumevanjem tega pisnega gradiva, vendarle pa bodo ti učbeniki na voljo tudi učencem. Učiteljeva razlaga potemtakem ne bo edini vir informacij. Učitelji bodo informacije prenašali tudi z gibanjem, s postanki v govoru, s tonom glasu, z glasnostjo, z dodatnim učnim gradivom, s presojnicami.

Učenci si bodo sami poiskali še druge vire, kot so časopisni članki, televizijske oddaje. Svoobodno bodo izbirali med različnimi viri informacij. Tako bo moral biti učitelj usposobljen, predvsem za to, da bo informacije podajal v drugačnem jeziku, da jih bo znal ubesediti na več različnih načinov, vse dokler jih učenci ne bodo razumeli.

Poleg različnih izraznih načinov bo učinkovit učitelj v razredu z mednarodno maturo moral imeti tudi nekatere sposobnosti, večina teh pa je povezana s stopnjo razvitosti govora v razredu. Takšen učitelj bo moral znati:

Poti do boljšega študija

Pogovor z Brigitte Berendt, predstojnico katedre za visokošolsko didaktiko na Freie Universität v Berlinu

Brigitte Berendt je konec junija, na vabilo Centra filozofske fakultete za pedagoško izobraževanje izpeljala v Ljubljani dvodnevno pedagoško delavnico na temo Aktiviranje in motiviranje študentov v velikih skupinah. Na portoroškem mednarodnem seminarju ISSED na temo Prenova univerzitetnega poučevanja pa je kmalu nato imela plenarni referat Didaktično spopolnjevanje univerzitetnih učiteljev kot področje mednarodnega sodelovanja. Kot zdajšnja predsednica EARDHE (Evropskega združenja za raziskovanje in razvoj v visokem šolstvu) pripravlja za leto 1990 evropsko konferenco na temo Študijski programi za ključne strokovnjake dežel v razvoju in medkulturni dialog. Dinamično sogovornico sem, ob desetletnici najinega poznanstva in strokovnega sodelovanja, zaprosila za krajši pogovor.

● Po stroki si pravica. Zakaj si se začela zanimati za visokošolsko didaktiko?

– Da, doktorirala sem iz prava v zgodnjih šestdesetih letih. Med študijem sem, podobno kot moji kolegi, doživljala vrsto frustracij v prenapolnjenih ogromnih predavalnicah, pri poslušanju pogosto dolgovernih predavanj. Sprasovali smo se, ali so kakšne smiselne alternative, in smo se navdušili za tutorski sistem: vpeljavo dela v manjših skupinah, pod vodstvom starejših študentov ali asistentov. Tako delo pa zahteva tako od profesorjev kot od asistentov in študentov drugačno pojmovanje pedagoške vloge in tudi drugačno usposobljenost. Kmalu me je kurator berlinske univerze povabil, naj vodim tečaje za usposabljanje tutorjev, s tem sem začela že leta 1962.

Nekako leta 1970 se je, tudi pod vplivom študentskih nemirov in zahtev za boljši študij v Nemčiji razširilo zanimanje za visokošolske didaktične tečaje. Začeli so me vabiti na druge univerze – v Münster, Aachen itn. Pri tem sem dobila podporo »od zgoraj« – pomagala sta rektor in akademski senat berlinske Freie Universität. Odločilno pa je bilo, da je nemško zvezno ministrstvo za šolstvo naročilo veliko pilotsko raziskavo, ki je potekala od leta 1974 do 1979 pod naslovom Načrtovanje, organizacija in evalvacija programov za didaktično izpopolnjevanje univerzitetnih učiteljev, in pri tej sem sodelovala še s tremi kolegi.

Najprej smo z intervjuji poizvedeli, koliko univerzitetnih učiteljev potrebujejo, nato smo razvili uveljavne tečaje in potem še specializirane delavnice, npr. o aktiviranju študentov, ocenjevanju in preverjanju v visokem šolstvu, vpeljevanju v samostojni študij, poleg splošnih tudi take, prilagojene posameznim strokam. Ubrali smo strategijo »korak za korakom« – učili smo se iz svojih napak in pripomb tečajnikov. Iz prvotno predavateljskih seminarjev smo prešli na aktivne oblike, v katerih udeleženci sami ali v majhnih skupinah rešujejo didaktične probleme iz svojega okolja. V sklopu projekta smo na 34 tečajih in delavnicah preskusili vrsto modelov in pridobili približno 600 ljudi, zavzetih za izboljšanje univerzitetnega poučevanja, med njimi tudi prorektorje, dekanje, predsednike študijskega senata.

● Zdaj vodiš katedro za visokošolsko didaktiko na berlinski univerzi...

– Da, to je ena od 17 podobnih enot v ZR Nemčiji, ustanovljena je bila leta 1976. S kolegi intenzivno sodelujemo in smo v vse-nemškem projektu (1982–1986) razvili skupno ponudbo tečajev, tako imenovano »sistemsko sestavljanko« (Baukastenystem), iz katere učitelji izbirajo in sestavljajo svoj individualni program, podobno kot otroci lego kocke. Pomembno pa je, da se od tečajev ali usposabljanja in ozaveščanja univerzitetnih učiteljev preide tudi na druge akcije, npr. na reformo izpitnega sistema.

● Kaj ti pomeni mednarodno sodelovanje?

strokovno
spopolnjevanje

– Redne stike in nekaj skupnih projektov imam s kolegi iz več evropskih držav. Srečujemo se vsaki dve leti na konferencah (Naidstone, kot je bila tista leta 1984, ki so jo organizirali v Strunjanu). Razvijanja visokošolskega poučevanja in dela z univerzitetnimi učitelji si ne morem predstavljati brez stalne izmenjave izkušenj in opore enako mislečih kolegov v drugih državah. Le tako neprenehoma strokovno rasteš in tudi premaguješ malodušje, ki se te loteva ob nerazumevanju in nasprotovanju v svojem okolju.

Veliko sodelujem tudi z afriškimi državami. Leta 1980 je bila na pobudo Nemške raziskovalne skupnosti (Deutsche Forschungsgemeinschaft) ustanovljena skupina izvedencev evropskih strokovnjakov za sodelovanje z anglofonimi afriškimi univerzami. Od leta 1981 smo imeli več delavnic in tečajev za tamkajšnje univerzitetne učitelje in vodje središč za visokošolsko didaktiko. Zdaj so se že zelo osamosvojili. Leta 1987 sem skupaj z kolegi iz Zagreba, Pariza in z nekaterih Afriških univerz organizirala v sklopu dubrovnške mednarodne podiplomske šole seminar o izboljšanju sodelovanja med evropskimi in afriškimi univerzami.

● Katera načela te vodijo pri tvojem delu?

– Univerzitetni študij naj predvsem pripravi študente, da bodo samostojni in učinkovito obvladovali položaje in reševali probleme v poklicnem in zasebnem življenju. Predmeti, ki jih poučujemo na univerzi, in študentje so enako pomembni – študentje naj bodo naši enakopravni sodelavci. Poučevanje pomeni predvsem podpiranje kakovostnih procesov učenja – zato moramo poznati najnovejša izsledka o tem, kako učenje pravzaprav poteka. Pričakovanje, da bodo študentje samodejno »preskočili« v višjo kakovost študij, takoj ko bodo prestopili univerzitetni prag, se žal uresniči le pri malokaterih, drugim je treba pomagati z raznimi spodbudami, s primerno organizacijo študija.

● S kakšnimi vtisi boš odšla od nas?

– Z zelo dobrimi. Presenetila me je zavzetost in tudi sposobnost »delničarjev«, da samostojno iščejo nove modele dela s študenti v velikih skupinah, načine vpeljevanja v bolj poglobljen študij literature ipd., tudi kadar so možnisti za delo daleč od idealnih. Opazila sem napredek od leta 1984, ko sem prvič imela pri vas podobno delavnico. Po drugi strani pa ste še zmeraj tam, kjer smo bili mi približno pred dvajsetimi leti – na stopnji, ko se s temi vprašanji ukvarja le peščica navdušencev. Pri nas je nastal odločilen premik, ko so se strnile zahteve univerzitetnega vodstva in podpora ministrstva.

Organizacija je bila odlična – tako v Ljubljani kot v Portorožu. Zlasti pri srcu mi je Ljubljana kot mesto – sprehodi po starem delu, po tržnici. Upam, da se bom še kdaj vrnila.

Pogovarjala se je
BARICA MARENČIĆ
POŽARNIK

Emil Nolde: Avtoportret, 1911

kultura

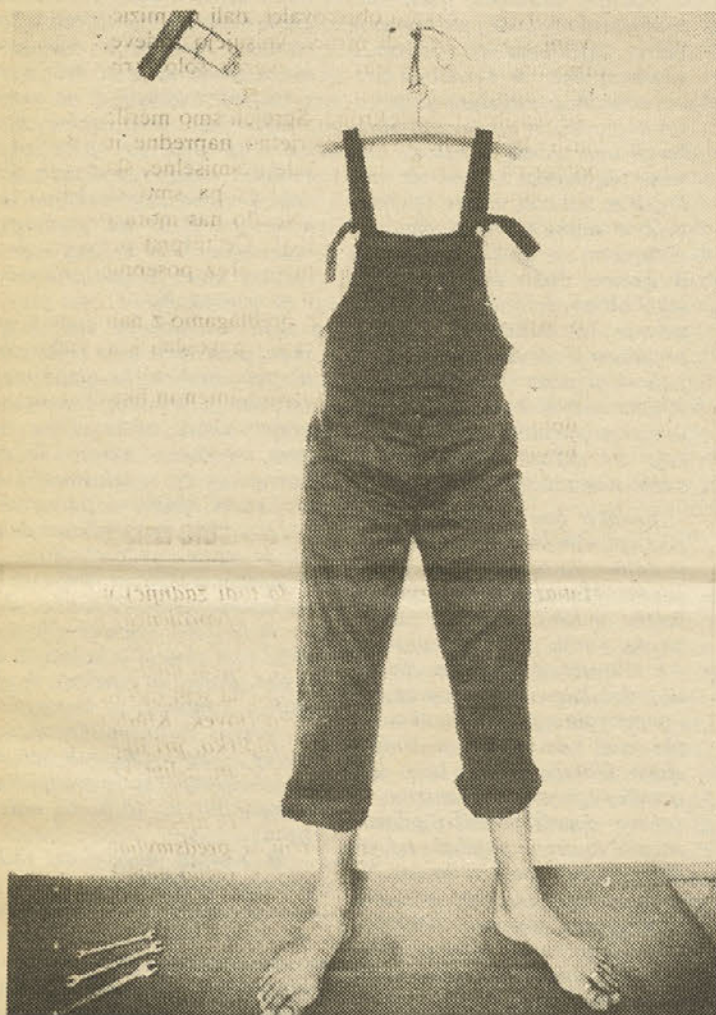
Fotografije Branka Ostojića

V Cankarjevem domu bo do 21. oktobra fotografska razstava Branka Ostojića, ustvarjalca srednjega rodu s Hrvaške. Fotografija pri nas še zmeraj nima primerne položaja, čeprav je uveljavljena že več kot sto let. Verjetno jo prav uporabna vrednost, z dokumentarnostjo vred, ovira, da njen presegajoči del, tj. umetniška ustvarjalnost, tako počasi prodira v širšo zavest. Gotovo pa ima tudi »mekanika« fotografiranja manj ugledno mesto, kot ga imata npr. čopič in paleta. Vse to povzroča, da so pogledi na fotografijo vrednostno drugačni.

Splitski fotograf Branko Ostojić je ubral razstavljene fotografije v bolj ali manj zaokrožen prikaz nadrealističnih domislic. V črno-beli tehniki je nanizal duhovite rešitve, v njih pa povezal zamisli z ustreznimi nadrealno

fotografsko rešitvijo. Celotni cikel fotografij je ubran na človeka, in v tem najde Ostojić dovolj razgibanih možnosti za resno in ironično. Njegov fotografski postopek pri tako zasnovanih izpeljavah se ne opira na kolažno tehniko, čeprav bi prvi trenutek lahko pomislili na kaj takega. Ostojić sledi dvojni eksponaciji, pri tem uporablja masko, da doseže zaželene učinke. Ohranja občutek za prostorsko, kolikor mu je to potrebno, težišče fotografskega izraza pa je na človeku; to so sicer le znamenja, ki posredno govorijo o človekovi odsotnosti. Pri Ostojiću fotografiji ne gre za neko dinamiko, ampak bolj za stanja. Njegove fotografije imajo različno valenco po zamisli in izpeljavi. Gledalca prevzamejo tiste, v katerih je strnjena duhovitost z domiselnostjo in poredko tudi s humorjem.

IGOR GEDRIH

Branko Ostojić (Hrvaška), fotografije, 1986–1988

Ob Jakčevi devetdesetletnici

Devetdeset let Božidarja Jakca nam priključuje v spomin malone nepregledno množino grafik, slik in risb, pri tem pa ne bi smeli spregledati njegovega filmskega deleža in še dosti premalo znano Jakčevo fotografijo. Božidar Jakac se nam razodeva kot kronist časa, impulziven ustvarjalec, dolga desetletja širok kulturni delavec in likovni pedagog, zlasti na grafičnem področju. Skratka, ustvarjalna osebnost in zavzet organizator tako pri nastajanju akademije kot pri začetnih načrtih grafičnih razstav. Kar nemožeče je zajeti teh devetdeset bogatih Jakčevih let v odmerjene vrstice, saj si je ta umetnik glede na količino umetniških del ustvaril podobno mesto kot France Bevk v literaturi.

Zmeraj znova se izkaže, kako jalovo je poskušati zajeti osebnost in razvejeno delo v celosten prikaz, kadar se v množini raznovrstnih del izmikajo sinteze opredelive celotnega ustvarjanja.

ŽALEC 1989

4. bienale pionirske grafike

V soboto, 16. septembra letos, je bil za Osnovno šolo Peter Sprajc-Jur v Žalcu spet veliki dan, na katerega so se skrbno pripravljali. Priprave nanj so se pravzaprav začele že pred dvema letoma, najbolj pospešeno pa so potekale v zadnjem času.

Omenjena šola je namreč na pobudo likovne pedagoginje, ki je bila tudi med letošnjimi nagradjenci, namenila posebno skrb in razvoj grafični vrstni likovnega ustvarjanja učencev, o kateri je Peter Krivec v katalogu 4. bienale pionirske grafike Zalec 1989 zapisal: »V belih odvezmajočih linijah, ki jih vrezujejo v črtno, začnejo naši otroci v linorezni tehniki grafično misliti. Ob tem postopku pa se v otroku večkrat razhajata njegova želja in rezultat grafičnega postopka, ki je poleg vsega po odtisu tudi obrnjen na drugo stran. Izredno zahteven vzgojno-izobraževalni proces zahteva resnično sodelovanje obeh subjektov: učitelja in učenca. Oba se morata dokazovati in potrjevati.

Rezultat, ki nastane, nam pokaže, kako uspešna je bila medsebojna komunikacija. Likovnozgojno vodenje je zelo občutljiv pedagoški fenomen. Otrokovo osebnost naj spodbujajo k izrazni pristnosti in ustvarjalni smelosti. Ob tem pa nikakor ne sme pokazati estetskih kriterijev, ki otrokovi delovni zagnanosti naložijo odgovornost do zakonitosti likovnega reda. Šele z združitvijo teh komponent postane otrokov likovni rezultat tudi kvaliteta načrtnega pedagoškega ravnanja.

Prizadevnost, ustvarjalna moč in volja učencev in njihovih likovnih pedagogov je bila deležna priznanja na

kot da šele čakajo na »zadnjo besedo«, čeprav že imamo nekaj zelo uspešnih študij in prikazov. Zagotovo pa si je Božidar Jakac ustvaril v prostoru in času različnih dob in različnih umetnostnih nagnjenj trdno navzočnost, zanesljivo mesto v slovenskem kulturnem prostoru, pa tudi zunaj domačih meja.

Razstava, ki jo je pripravil Dolenjski muzej v Novem mestu, je najprimernejša počastitev Jakčevega visokega jubileja. Grafična razstava zgodnje dobe, del nastalih v praških letih, pa še kasneje pod vplivom ekspresivne impulzivnosti, je ena najboljših Jakčevih razstav. Jubilejni izbor je iz umetnikove zasebne zbirke, mnoge grafike so nam znane, imajo vidno mesto med Jakčevimi najboljšimi deli, kar precej zdaj razstavljenih grafik pa doslej nismo mogli videti, med njimi tudi vsebinsko povezane barvne monotopije. Prav neznani del razstavljenih grafik daje zdajš-

njemu prikazu poseben čar. Morda med znanimi ekspresivnimi grafikami katero pogrešamo, vendar ima razstavni prostor omejene zmogljivosti in škoda bi bilo, če bi na račun neznanih del videli že prepoznavne grafike s prejšnjih razstav. Jakac se nam v mladih letih razodeva polnokrvno, v optimalnem ustvarjalnem vzgonu, nekateri grafični listi pa nakazujejo tisto oblikovno, zlasti vsebinsko smer, ki jo je razvil kasneje.

Razstavljeni grafični listi prikazujejo ambientalno velemestni utrip – predvsem Prago, pa tudi novomeški motivi naznanjajo stalnico Jakčeve navezanosti in ustvarjalne zavezanosti kraju njegove mladosti. V tem okolju, ki je lahko samostojno živeča refleksija, so človeške figure sklenjene v skupni usodi, pa spet v dialogu kavarniškega ozračja, v tiho navezovanje med moškim in žensko, v koncertnem zanosu, gotovo pa tudi v občutju osamljenosti, človeške stiske. Jakac oblikuje takšen ali drugačen motivni krog teh let slogovno samosvoj, čeprav je lahko ponekod, predvsem motivno, nikakor pa ne to-

liko izrazno soroden drugim ekspresionistom, z drugačnimi podarki in slogom kot tedanji sovrstniki na Slovenskem. Lirizem, zaobjet v ekspresivno stilizacijo, izrablja kar najbolj v kontrastu črne in bele površine. Govoriti se da o svojevrstnem ritmu, ki ga sevajo Jakčeve grafike; glasba ni le motivni odsev umetnikove izbire, videnja in volje, govorin lahko o muzikalnosti (tudi zund tega motivnega kroga) kot sine steziji – to je gotovo Jakčeva izrazna posebnost. Umetnost pojmuje torej kot transcendenco in mu pomeni več kot filozofijo v svoji življenjsko neprimerni širši pojavnosti; kljub nazornosti ostaja v delih tega obdobja pridih skrivnosti, nikoli do konca razpoznavnega (človeka in sveta). V ekspresiji je utelesil izraz zavesti umetnosti, ki je hkrati sredstvo in cilj, vzgib srca in refleksij v kvintescenci izčiščene izrazne oblike in vsebine in navezovanje lepote. Tak se nam razodeva Božidar Jakac na tej razstavi, ki je bila odprta do 8. septembra. Milček Komelj je ob tej priložnosti v klotenki predstavil umetnika na zlati in strnjeno.

IGOR GEDRIH

OB JUBILEJU REVIJE KURIRČEK

Da bi jo opazili vsi

Napihnjene jubilejne besede Kurirčku ob 30-letnici ne bi mogli v ničemer koristiti.

Razveseljivo pa je zapisati, da stopa v »moška leta svojega otroštva« nič kako igriv, skrajno naklonjen bralcem in njihovim učiteljem; ti so kdaj doslej tako radi potožili, da revija ni dovolj povezana s šolo.

Zdaj je. In to zelo premišljeno, za bralca nevsiljivo. Ob tem da ostaja Kurirček še zmeraj naša leposlovna revija za otroke, se je močno odprl v poljudnoznanstveno smer in ji znotraj neizpodbitno strokovnosti ohranil ves čar umetnostnega izraza. V že uveljavljenih in v novih rubrikah je ponudil prostor vsebinam iz besedne umetnosti, slovnstvene zgodovine, naravoslovja, bajeslovja, narodopisja, uganke, karstva in celo – literarne teorije. Omenimo samo rubriko Oblike sveta, ki je kot pesmarica pesniških oblik neprekosljiv zgled, kako je mogoče šolarskemu bralcu približati čustveno tako oddaljeni svet, kot je kaka teorija. Enako neprekosljiva je zoološka priloga, ki predstavlja v prvi številki revije poosebljenega polža, pa mu, čeprav se giblje na črti domišljjskega, ne jemlje njegove živalske avtentičnosti.

V tem robnem zapisu se hote ogibam naštevanju vsakršnih nadrobnosti, in če omenim le še stične vezi med bralci in revijo, njeno vrhunsko leposlovje, bogato ilustriranost pa prevode iz doslej neopazjenih literatur, se, upam, da zaslužiti, da je letošnji Kurirček mikaven in uporaben tako za bralce iz nižjih razredov kot za tiste, ki se jim zdijo da so kot peto – ali šestdesetletni že odrasli njegovemu ljubkovalnemu imenu. Bolj kot so mu oni odrasli, jim je revija še dorasla. Tako se ji je posrečilo biti zanimiva in koristna, lepa in potrebna za širok krog bralcev. Ob jubileju ji je želeli, da bi jo opazili vsi učitelji: razredni in predmetni.

BERTA GOLOB

Otroški likovni razstavi

na Zavodu SR Slovenije za šolstvo

Na Zavodu SR Slovenije za šolstvo sta na ogled likovni razstavi učencev dveh osnovnih šol. Prva je v na novo urejenih hodnikih Zavoda SR Slovenije za šolstvo, Parmova 33, Ljubljana; svoja dela razstavljajo učenci Osnovne šole Ivan Cankar in učenci oddelkov s prilagojenim programom pri Osnovni šoli Ivan Cankar, Vrhnika – likovna pedagoginja Lučka Selan. Druga razstava je na hodnikih prtilčja ter prvega in drugega nadstropja Zavoda SR Slovenije za šolstvo, Poljanska 28, Ljubljana, razstavljajo pa učenci Osnovne šole Ledina, Ljubljana – likovna pedagoginja Tonka Tacol.

Obe otroški likovni razstavi spadata v sklop načrtovanih in skrbno pripravljenih otroških likovnih razstav na Zavodu SR Slovenije za šolstvo, s katerimi želimo predstaviti novosti s področja likovne didaktike, uspele likovne rešitve učencev, nove likovne tehnike ter predvsem iz vsega tega izhajajoče metode in oblike dela otrok in učencev, vzgojiteljev in učiteljev, vzgojno-varstvenih organizacij, osnov-

nih šol in srednjih šol v naši republiki. Obe otroški likovni razstavi sta zasnovani likovno problemsko, zasnovali sta ju likovni pedagoginji, vsaka za svojo šolo, obe razstavi predstavljata najnovejše dosežke učencev na področju likovnega vzgajanja in izobraževanja. Likovni pedagoginji Lučka Selan in Tonka Tacol sta prejeli za svoje pedagoško delo že številna slovenska, jugoslovanska, mednarodna in tudi svetovna priznanja.

Prva razstava, razstava likovnih del učencev Osnovne šole Ivan Cankar Vrhnika, nam na Zavodu SR Slovenije za šolstvo, Parmova 33, prikazuje likovna dela učencev s področja slikarstva in grafike. Razstavljajo učenci oddelka od petega do osmega razreda. Likovna pedagoginja Lučka Selanova je znala v učencih zbuditi občutek za predstavitev motivne, ki sega v najgloblja čustva mladih in ki izhaja iz doživljajskega sveta učencev. Tako se pred nami na razstavi vrstijo motivi kot: mi se imamo radi, praznik, dom, družina, mama, delo, zabava, ples, balet, glasba, živali, ilu-

stracije učencem razumljivih literarnih del. O vseh teh motivih nam govorijo učenci Osnovne šole Ivan Cankar Vrhnika, z likovno govorico. To je v slikarstvu jezik razmerij med barvnimi toni in odtenki, toplimi in hladnimi barvami, razmerij med količinami barv, barvnimi poudarki in barvami, ki prevladujejo. V grafikah nam z likovnim jezikom govorijo razmerja med čistimi, kompozicijsko pretehtanimi črno-belimi ploskvami, rastrji in strukturami, ki ponazarjajo materialnost raznih površin v naravi. Vse slike in grafike so večjih formatov, grafike so odtisnjene z grafično stiskalnico, odtisi so brezhibni, slike so delane s tempera barvami na ovojni papir. Iz slik in grafik učencev lahko razberemo načine dela likovne pedagoginje Lučke Selanove. Opazimo njeno veliko zavzetost za pedagoško delo, njen individualni način obravnave vsakega učenca, njen poseben posluš in poglobljeno delo s prizadejimi učenci in njeno skrb za likovni razvoj vsakega učenca. Lučka Selanova s svojim strokovnim znanjem živi za likovno-vzgojno delo,

poklic likovne pedagoginje jo osrečuje.

Druga razstava, razstava likovnih del učencev Osnovne šole Ledina je na Zavodu SR Slovenije za šolstvo, Poljanska 28, Ljubljana. Razstavljena so povečini slikarska dela učencev od prvega do osmega razreda. Motivika je zelo raznolika, predstavljene so slikarske naloge, likovni problemi, kot jih predvideva učni načrt. Posamezne slikarske učne enote so razstavljene v več likovnih rešitvah, od katerih je vsaka otroško pripovedna in likovno izvirna. Iz slik lahko razberemo, da je učencem likovna vzgoja pod vodstvom Tonke Tacolove prijetno doživeti, pri pouku so ustvarjali in imajo vedno možnost likovno izraziti svoje zamisli, doživeti in ustvarjalna hotenja. Pri uveljavljanju sodobnih prijemov v likovni pedagogiki je Tonka Tacol v veliko oporo Zavodu SR za šolstvo, saj je med tistimi pedagogi, ki novosti hitro vpeljujejo v šolo. Tonka Tacol spada v vrh snovalcev sodobne likovne vzgoje na Slovenskem. Njeno strokovno in pedagoško delo temelji na problemskem prijemu li-

Marjan Pivk, 6. razred, Osnovna šola Ivan Cankar Vrhnika – oddelek s prilagojenim programom: Na sankah, linorez Likovna pedagoginja: Lučka Selan

kovno-vzgojnega dela ter na vpeljevanju likovnosti v življenje in delo vsakega mladega človeka. Kot cenjena strokovnjakinja in odlična pedagoginja je bila Tonka Tacolova izbrana, da je lahko sodelovala pri snovanju vsebin učnega načrta za likovno vzgojo v osnovni šoli in je kot članica komisije za pripravo učnega načrta izredno veliko pripomogla, da imamo v Sloveniji

likovno vzgojo na zavidljivi ravni. Tacolova je prejela priznanje Zavoda SRS za šolstvo za leto 1989.

Na obeh otroških likovnih razstavah je na ogled več kot 120 otroških slik in grafik, odprti pa bosta do konca decembra 1989. Ogledate si ju lahko vsak delovni dan od 8. do 15. ure. Prisrčno vabljeni!

HELENA BERCE GOLOB

Poslušnost in ustvarjalnost nimata skupnega imenovalca

Ravnatelj Karel Kordeš: »Otrokom moramo ponuditi šolo prihodnosti.«

Pred dnevi smo se odpravili v Šoštanj. Ne zato, da bi pisali o onesnaženem ozračju v Šaleški dolini in vse bolj opustošenih gozdovih, ki jih je v tistem koncu veliko. Tudi se nismo podali v hribe, ki obdajajo nekdanje upravno središče okrožja, ki je imelo milico, sodišče in vse, kar spada zraven. Obiskali smo osnovno šolo Karla Destovnika Kajuha, da bi spoznali ravnatelja Karla Kordeša, ki je za vidne dosežke v delu osnovne šole in njenem razvoju ter povezovanju z okoljem prejel letošnjo Žagarjevo nagrado.

Kajuhovo šolo poznamo predvsem po spominski sobi pesniku, po katerem se je šola poimenovala. Pa tudi Likovni svet otrok – tako pravijo šoštanjski otroški likovni razstavi – je ponesel sloves šole daleč naokrog, veliko dalj, kot sežejo dimni oblaki iz tamkajšnjih termoelektrarn.

Ravnatelj Karel Kordeš je eden od pobudnikov likovnega natečaja, ki je letos razpisan že dvaindvajseti zapovrstjo. V prvih letih je sodelovalo nekaj deset šol, zdaj že približno sto. Mladi so že trikrat razstavljali dela o varstvu narave, upodabljali so poklice, predstavili pisanost in igrivost prostega časa, se zamislili ob veličini osvobodilnega boja, tema njihovega lanskega ustvarjanja je bila Turizem smo ljudje, letos pa Moj dom. Kaj vse bodo ustvarili osnovnošolci tokrat, je težko napovedovati, saj vsako leto znova presenečajo. Sprehod med otroškimi umetninami je prijetno doživetje, obenem pa kaže, kako je z likovno vzgojo pri nas, ta pa se – če presojamo po likovnih delih – iz leta v leto zboljšuje. Otroška likovna dela zaljšajo šolske hodnike vse leto, od začetka pomladi, ko žirija izbere najboljše, ki so prispela na natečaj Likovni svet otrok, in do prihodnje pomladi. Potem jih shranijo. Nekajkrat so bila ta dela še ponovno razstavljeni v Cankarjevem domu, na Gospodarskem razstavišču, nekatera so bila uporabljena tudi za likovni študij in vzgojo na Pedagoški fakulteti v Mariboru in Pedagoški akademiji v Ljubljani.

»Deset tisoč in več likovnih del pa leži v arhivu v predalih. Koliko nenavadnih stvaritev in izpovedi smo kljub skrbni in spoštljivi izbiri prezrli ali pozabili?« razmišlja Karel Kordeš. Vesel je, da je Likovni svet otrok postal nepogrešljiv v likovni vzgoji naših osnovnošolcev, da ga vse bolj cenijo in spodbujajo tudi priznani likovni umetniki. Poudarja tudi, da so arhivi narodno bogastvo, tudi arhiv otroških likovnih stvaritev je del narodove zakladnice, ena izmed skrinj v njej. V prihodnje bodo na Kajuhovi šoli še več pozornosti namenili shranjevanju otroških umetnin, kmalu pa bo nared tudi galerija, kjer bodo razstavljeni izdelki domačih šolarjev, nastali pri likovnem pokusu ali v krožku.

Na šoli, ki smo jo obiskali, nikdar ne mirujejo. Venomer kaj urejajo, saj nikoli ni denarja in ne časa, da bi zmogli vse hkrati. »Najprej smo sežidali prizidek, pred osmimi leti smo začeli prenavljati podstrešje, kjer je zdaj spominska soba pesniku Karlu Destovniku Kajuhu, ki je obenem dvorana, pa glasbena učilnica, oddelek podaljšane bivanja in knjižnica, lotili smo se kletnih prostorov, zdaj pa moramo urediti še hodnike,« pripoveduje naš sogovornik, mi pa si ogledujemo zanimive okenske vitrine, ki jih bo sčasoma še več, da bodo v njih hranili otroške skulpture. V pritličju že nastaja ekološki kotiček: Kako oživiti mrtva jezera? Kako utrditi nasipe, da ne bo odnašalo pepela? To so vprašanja, ki si jih mnogi ne postavljamo, niti jih ne razumemo prav dobro. Za šoštanjčane in okolico pa so temnejša stran vsakdanjika. Kako se z njimi spoprijeti?

Ravnatelj, že od nekdaj si prizadeva za ohranitev zdravega okolja, pravi, da z ekološko vzgojo, ki jo je treba sistematično razvijati: »Ta je usmerjena v prihodnost, za nas je to resničnost in moramo se z njo ukvarjati. Včasih so šole preveč zazrele v preteklost, čeprav vemo, da moramo otrokom ponuditi šolo prihodnosti. Prav je, da ohranjamo tradi-

cije narodnoosvobodilnega boja, vendar ne smemo pri tem pretirati. Sčasoma moramo tudi te vsebine posodobiti.«

Ekološka razstava v šolskem pritličju ne sme navdajati s črno-gledostjo. Naj bo le spodbuda k razmišljanju o sožitju z naravo, ki ga danes preveč zanemarjamo: da narave ne bi več izrabljali, da jo bi spoštovali in skrbeli zanjo.

Karlu Kordešu leta, ki jih je preživel na tej šoli, prehitro minevajo. Kmalu bo že petindvajset let. Kakor včeraj se spominja, kako je prvo leto poučeval fiziko. Zanj je bila to posebna preskušnja, saj se s tem predmetom ni nikdar posebej ukvarjal. »Po stroki sem biolog in kemik, vendar se je tudi s fiziko moral nekdo spoprijeti. Sprva mi je šlo težko. Za vsako uro sem se sproti temeljito pripravljal, se učil in po znanju sem bil le za poglavje pred učenci. Vsako naslednje leto je bilo lažje. Zelo rad sem poučeval, in težko sem zapustil razred, ko sem prevzel delo ravnatelja. Nikoli poprej si nisem predstavljal, da se bom kdaj znašel v takšni vlogi. Razred mi je namreč zelo veliko pomenil,« pripoveduje in obuja spomine na svoje prve učiteljske poti – Cirkulane v Halozah, Lovrenc na Dravskem polju, Ruše: »Najraje se spominjam Haloz, njenih viničarjev, gričevnate in otožne pokrajine, skromnega življenja. Tam je bilo vse tako preprosto in prvinško. Lep, zelo lep svet.«

Mimogrede oživijo Haloze, pa še Ljubno ob Savinji, kjer si je naš sogovornik pred davnimi leti želel poučevati. Zakaj? Ker je naokrog veliko hribov, potepanje po planinskih vrhah pa je že od nekdaj njegov konjiček, nič manj kot nabiranje zdravilnih zelišč in skrb za grmičevje in drugo rastlinje v šoli in okolici. Lani je vodil zeliščarski krožek, učenci so spoznavali plevel, še zlasti tiste vrste, ki niso le »nadležne,« ampak tudi zdravilne. Letos ravnatelj obljublja ekološki krožek že za prvošolce. Kaj bodo tam počeli? Spoznavali bodo svoje najbližje okolje – malo drugače, kot to počno sami. Zvedeli bodo, kaj je na primer jerebika, kaj ognjeni trn, zakaj se tako imenuje in kje uspeva, kdaj cvete, kako in podobno. Šoštanjski ravnatelj, veliki ljubitelj narave, dobro ve, da se dandanes premalo ukvarjamo z naravo in nismo v sožitju z njo, čeprav nam lahko daje veliko lepote in nas lahko zelo osreči. Zato bi rad pomagal najmlajšim zbuditi posluš in občutek za naravo, ki ga danes marsikdaj pozabljamo razvijati.

Kajuhovo šolo v Šoštanju obiskuje danes 457 učencev, njeno podružnico v Topolšici 56 in v Zavodnjah 14. Pred leti je bilo učencev več, pa so se mnogi oddelili v šest kilometrov oddaljeno Titovo Velenje; tam so v zadnjih letih zgradili veliko novih stanovanj in šol – v teh so mnogi učitelji našli delo: na Kajuhovi šoli se jih je v zadnjem desetletju menjalo prav toliko, kolikor jih šola s podružnicama premore, to je kar 32 pedagoških delavcev.

»Čeprav imamo veliko novih učiteljev, smo še zmeraj dobro uigran kolektiv, smo dobri kolegi, zato lahko podobne odnose gojimo tudi med učenci. In to je tisto najpomembnejše, kar mora

omogočiti šola svojim učencem, ob vsem tistem, seveda, kar je zapisano v učnih načrtih.« razmišlja ravnatelj Kordeš. Ugotavlja, da mnogi še zmeraj mislijo, da je dosežek, če vzgajajo poslušne otroke, čeprav to že dolgo več ne drži: poslušnost in ustvarjalnost ne moreta vstric.

Šola ne bi smela učiti in vzgajati le za delo. Pomembno je, da učencem približa kulturo vseh vrst, jim pomaga ubirati pota k samostojnosti, pa tudi sproščala naj jih bi.

V ozračju, kakršno je na Kajuhovi šoli, se ni bati, da bi bilo drugače: kulturno-umetniška skupina deluje že od vseh začetkov, pravijo, da imajo dobre pevce (letos celo sedem fantov, radi pa bi pritegnili še vsaj enega – za oktet), da pa so dobri likovniki, je znano daleč naokrog po naši deželi. Tehniški kulturi, ki je bila včasih na obrobju, namenljajo zadnja leta večjo pozornost, pri tem pa jim veliko pomagajo okoliške tovarne, zlasti domača termoelektrarna: tam že tretje leto

poteka za šolarje tehniški krožek. Kmalu bo nared tudi ekološka učna pot, ki jo pripravljajo skupaj z bližnjim rudnikom, speljana pa bo podobno, kot nedaleč stran gozdna učna pot Pekel.

Ko smo odhajali iz Kajuhove šole, učencev že dolgo ni bilo več. Tudi tisti iz oddelka podaljšane bivanja so že odšli domov. le nekaj se jih je še mudilo v knjižnici. To niso bili tisti, ki si knjige le sposojajo, temveč otroci, ki pomagajo knjižničarki. Kar pozabili smo, da smo že sredi popoldneva, tako kot mi, ki nam je obisk pri ravnatelju še prehitro minil.

Še bomo morali kdaj v Šoštanj, saj se zdaleč nismo vsega napisali o Kajuhovi šoli in njenem ravnatelju, kaj šele o sosednji šoli Biba Röck, kjer se tudi veliko dogaja, predvsem na športnem področju, pa o tabornikih odreda Pusti grad, ki nam bi najbrž tudi znali povedati veliko zanimivega.

LUČKA LEŠNIK

Ludwig Meidner: Alfred Wolfenstein, 1921

Ledina, srečno v naslednjem stoletju!

V Ljubljani ni veliko šol, ki se ponajšajo s tako častitljivo starostjo kot osnovna šola Ledina. Čeprav segajo njeni začetki že skoraj štirideset let nazaj, ko je naše glavno mesto imelo eno samo javno deško šolo, obhaja Ledina te dni sto let od takrat, ko se je preselila v novo šolsko splotje v Poljskih ulicah, danes v Komenskega 19. Pomembnih zgodovinskih postaj je bilo v njenem razvoju kar nekaj: 1861 je iz javne deške ljudske šole postala I. mestna štirirazredna deška ljudska šola. 1937 se je (že v zdajšnjih prostorih) poimenovala po Andreju Praprotniku, nekdanjem upravitelju šole, devet let kasneje so jo poimenovali Državna mešana osnovna šola Ledina. od leta 1958 pa jo poznamo pod zdajšnjim imenom. Ledinska šola je od nekdaj veljala za zelo zahtevno, za šolo, kjer je bilo treba zmeraj trdo delati, se učiti. Vseskozi je bila kovačnica zamisli o tem, kako naj šola in učitelji v njej usmerijo

svoje delo, da bo čim manj lepo-rečja, da bo delo učinkovito, da bo sproščalo ustvarjalnost in sposobnosti otrok, obenem pa razvijalo zavest, da je vsako pridobljeno znanje samo nova možnost za pridobivanje drugega. Na tej šoli so se dolgo kalili rodovi prihodnjih učiteljev ali pa so že med strokovnim poklicnim spopolnjevanjem preverjali svoja teoretična spoznanja v praksi.

Posebnost ledinske osnovne šole so šolski oddelki Univerzitetnega kliničnega centra, ki so jih šoli pridržali pred več kot tridesetimi leti. Pouk poteka kot v vseh drugih šolah, predvsem zato, da učenci ne zamudijo preveč pouka, da ne mislijo na bolezen in da jim klinika postaja vsaj malo bolj domača. Dvajset učiteljev, ki skrbijo za bolne otroke, zares nima lahkega dela.

Na osnovni šoli Ledina so poučevali mnogi ustvarjalni pedagogi, in znanje, ki so ga približali otrokom, je bilo obsežno in bogato, saj je zelo veliko učencev

Kje vas in nas šola žuli

Ureja Tereza Žerdin

S šolskim letom 1989/90 vpeljujemo novo obliko o šoli, ki žuli. Njen namen: učitelje naj bi opozarjala na marsikatero ravnanje, pisana ali nepisana pravila in merila, ki so nesmiselna, nekoristna ali celo škodljiva, včasih le neprimerno odmerjena, drugič nerazumljiva, brez logične utemeljitve, velikokrat pa celo nehumana. Želimo, da bi se taki nesmisli ukinjali, šola humanizirala, dobre zamisli pa širile.

Rubrika je sestavljena iz problema, kot ga doživljajo v zvezi s šolo starši ali otroci, komentarja strokovnjaka iz Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani, v tretjem delu pa bi radi objavljali odmeve učiteljev ali drugih strokovnih delavcev.

Učitelje in starše vabimo, da postanejo sodelavci; učitelje prosimo, da z rubriko seznanijo starše ter jih spodbudijo, naj na uredništvo časopisa pošiljajo sestavke o problemih, povezanih s šolo. Poskušali bomo najti najboljše rešitve.

Na pobudo neke mame smo v Svetovalnem centru v Ljubljani, v prostor, kjer čakajo obiskovalci, dali na mizico debel zvezek. Vanj starši, pa tudi otroci, vpisujejo zahteve, ki jih bolijo: probleme, ki jih zaznavajo v zvezi s šolo, krivice, pa tudi pohvale in dobre zamisli.

Ljudje se včasih vrtimo v krogu. Sprejeli smo merila, predpise, zamisli, ki so bile nekdanj verjetno napredne in spodbudne, potem pa so preživele, postale nesmiselne, škodljive, ali pa vsaj neprimerno odmerjene. Ker pa smo se nanje navadili, nesmislov ne vidimo več. Nekdo nas mora pošteno stresti in s prstom pokazati na početje. Če ta prst predre že zelo odebeljeno kožo, potem problem brez posebnih težav rešimo. Če je prodr do naše zavesti...

Rubriko, **Kje vas in nas šola žuli**, predlagamo z namenom, da bi se ob našem pedagoškem početju ozaveščali in poiskali čim krajše, preproste in človeške rešitve.

Tudi v naš debeli zvezek smo zapisali namen in hkrati cilj:

- naj se dobre zamisli razširijo
- naj se nesmisli ukinejo

Radirka, brisalec črnila in druge tovrstne iznajdbe

Naš Matjaž je letos prvič (upam, da tudi zadnjič) v prvem razredu. Kot se spodobi za prvošolca (in prvorojenca) je dobil novo torbo, zvezke, barvice in vse, kar spada zraven. Tu pa je nastala težava. Kaj spada zraven? Meni, ki sem nakupovala, se je zdelo, da spada zraven tudi radirka. Sama sem računovodkinja. Mislim, da sem natančen in urejen človek. Kljub temu se mi zgodi, da moram včasih uporabiti radirko, pri tipkanju pa beli premaz. Tako radirka kot belilo se mi zdita krasna iznajdba, prihranila čas, pomagata ohraniti videz in preglednost.

Res mi ne gre v glavo, zakaj naš Matjaž in njegovi sošolci ne smejo uporabljati radirke. Ne morem si predstavljati, da bi prepoved uporabljanja radirke lahko preprečila napake, in ne strinjam se s tem, da dovoljena uporaba radirke povzroča napačno pisanje. Sama se največkrat zmotim takrat, ko sem raztresena, moj otrok pa se zmoti največkrat zato, ker preprosto še ne zna, ker je še prvošolec.

Matjaževa mama

Če sem poštena, moram priznati, da mi je šlo in mi še gre radiranje včasih zelo na živce. Posebno takrat, kadar se otrok s tem opravičilo zelo zamuja, ko je radiranje zanj neki obred in mu vzame neznansko dosti časa, meni pa se takoooo mudi. (Le kdaj se mi ne?)

Toda mislim, da je tudi radiranje spretnost, ki jo mora človek obvladati, majhen človek pa se je mora naučiti. Kdaj se spleča radirati, koliko časa lahko drgnemo na enem in istem mestu, katero vrsto pisala sploh lahko zradiramo, kako se uporabi brisalec črnila, kako se čim manj opazno popravi napakica brez uporabe radirke in tako naprej. To so spretnosti, ki naj bi jih obvladal vsak šolar. Zakaj ga tega preprosto ne bi naučili takrat, ko spoznavamo šolske potrebnosti? Saj ga učimo tudi drže in uporabe pisala, mar ne? Če ga tega ne učimo, je prav, da se ob tej priliki spomnimo, da spada to k šolski abecedi, ki je v nobenem primeru ne bi smeli izpustiti. Če pa jo izpustimo, je nimamo pravice zahtevati.

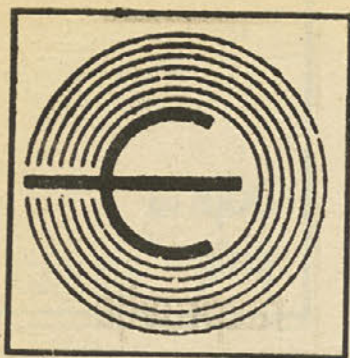
Tisto, ko se otrok loteva radiranja obredno, pa je drug problem, ki ga s prepovedjo radirke ne bomo rešili.

kasneje v življenju doseglo lepe uspehe: mnogi so bili ugledni umetniki, znanstveniki, gospodarstveniki, nekateri so to še ali pa šele bodo. Takšno tradicijo Ledina hoče in mora negovati, zato še danes velja za eno zahtevnejših in strožjih šol. Kljub temu pa so tamkajšnji šolarji živahni in dejavni kot vsi drugi, morda še celo bolj. Skoraj vsak učenec ob šolskem delu deluje vsaj še v enem krožku, izbirajo pa lahko med tridesetimi različnimi.

Stoletnici svoje šole so Ledinci namenili kar nekaj prireditvev. Že vse leto se vrstijo likovne razstave, družabna srečanja, izdali so posebno številko šolskega glasila Ledina piše in skrbno urejen

in obsežen zbornik ob šolskem jubileju, že od februarja pa tudi pripravljajo zanimive Torkove popoldneve (gostje so bili že operni pevci, pesnik in glasbenik Janez Bitenc, pisateljica Branka Jurca, Slovenski oktet, mojster Adamič, Lado Leskovar in še veliko drugih). Posebno slovesno bo četrtega oktobra letos, ko bo minilo natanko sto let od kar je bila »zgrajena šolska stavba in s cerkvenim blagoslovom in uradnim aktom predana namenu«. Učenci in delavci šole si želijo, da bi se tega dne zbrale čimveč nekdanjih Ledincev in prijateljev šole, da bi svoji Ledini skupaj zaželeli srečo v naslednjem stoletju.

L. L.

SVETOVALNI CENTER ZA OTROKE, MLADOSTNIKE IN STARŠE, 61000 LJUBLJANA, GOTSKA 18

PROGRAMI IZOBRAŽEVANJA ZA ŠOLSKO LETO 1989/90

I. SEMINARJI

1. SPECIFIČNE UČNE TEŽAVE (SUT) Trajanje 2 dni razpis 25.-26. 1. Kraj: Svet. c. Nosilka: M. Stojin	2. SPECIFIČNE UČNE TEŽAVE PRI MATEMATIKI Trajanje 1 dan Kraj: na šoli Nosilka: M. Kavkler	3. UTRUJENOST IN OBREMENJENOST V ŠOLI Trajanje 2 dni Kraj: na šoli Nosilka: A. Kos	4. DELO Z VEDENJSKO TEŽAVNIMI OTROKI V ŠOLI Trajanje 3 dni razpis 29.-31. 1. Kraj: Svet. c. Nosilec: J. Bečaj
5. MOTIVACIJA ZA UČENJE Trajanje 2 dni razpis (30.-31. 1.) Kraj: Opatija Nosilka: L. Magajna	6. RAZVIJANJE UČNIH NAVAD IN TEHNIK UČENJA PRI POUKU Trajanje 2 dni razpis 1.-2. 2. Kraj: Opatija Nosilka: L. Magajna	7. INDIVIDUALIZACIJA VZGOJNO-IZOBRAŽ. DELA V ŠOLI – začetni seminar Trajanje 2 dni razpis 22.-23. 1. Kraj: Svet. c. ali na šoli Nosilka: A. Uranjek	8. INDIVIDUALIZACIJA VZGOJNO-IZOBRAŽ. DELA V ŠOLI – nadaljevalni seminar Trajanje 1 dan razpis Kraj: Svet. c. ali na šoli Nosilka: A. Uranjek
9. ŠOLA IN DUŠEVNO ZDRAVJE Trajanje 1-2 dni Kraj: na šoli Nosilka: V. Slodnjak	10. TRPINČENI OTROK IN ŠOLA Trajanje 1 dan Kraj: na šoli Nosilka: A. Kos	11. PREVERJANJE ZNANJA Trajanje 1 dan Kraj: na šoli Nosilka: T. Žerdin	12. SUT V ŠOLAH S PRILAGOJENIM PROGR. Trajanje 2 dni Kraj: na šoli Nosilka: T. Žerdin
13. PROSTOVOLJNO DELO V ŠOLI Trajanje 1 dan razpis Kraj: Svet. c. Nosilka: A. Kos	14. PSIOMOTORIČNE VAJE IN SPROSTITIVNE TEHNIKE V ŠOLI Trajanje 2 dni razpis 25.-26. 1. Kraj: Svet. c. Nosilka: A. Uranjek	15. KOMUNIKACIJA UČITELJ-UČENEC Trajanje 1 ali 2 dni Kraj: na šoli Nosilka: A. Uranjek	16. KOMUNIKACIJA UČITELJ-STARŠI Trajanje 1 dan Kraj: na šoli Nosilka: M. Stojin
17. TELESNA GOVORICA IN VZPOST. KONTAKTA Trajanje 2 dni razpis 1.-2. 2. Kraj: VVO, š., Svet. c. Nosilka: Z. Burnik	18. DINAMIKA ODNOSOV UČITELJ-UČENCI Trajanje 1 dan za srednje šole Kraj: na šoli Nosilka: M. Vodopivec	19. MLADOSTNIK IN STRES Trajanje 1 dan za srednje šole Kraj: na šoli Nosilka: M. Vodopivec	20. PROBLEMI UČENJA IN POUČEVANJA Trajanje 1 dan (za srednje šole vseh stopenj) Kraj: na šoli Nosilka: A. Uranjek

II. DALJŠI IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI

1. ŠTUDIJSKA SREČANJA ZA ŠOLSKE SVET. DELAVCE Trajanje: 13-krat po 2,5 ure (vsakih 14 dni) v Svetovalnem centru Nosilka: A. Uranjek	2. TRENING ZA VEČJO UČINKOVITOST UČITELJEV (po T. Gordonu) Trajanje: 10-krat po 2,5 ure (1-krat na teden) Nosilec: V Svet. centru – J. Bečaj na šoli ali VVZ: A. Uranjek
3. DRUŽ. POGOVORI ZA STARŠE Trajanje: 10-krat po 2 uri (enkrat na teden) na šoli Nosilka: A. Uranjek	4. SENZITIVNI TRENING Trajanje: 3 dni na šoli ali VVO Nosilka: Z. Burnik
5. AVTOGENI TRENING ZA UČITELJE Trajanje: 9-krat po 1,5 ure (enkrat na teden) Nosilka: V. Sterle	6. AVTOGENI TRENING ZA ODRASLE Trajanje: 9-krat po 1,5 ure (enkrat na teden) Izvajalci: V. Sterle, M. Stojin, Z. Burnik
7. TEČAJ ZA PROSTOVOLJNE DELAVCE Trajanje: 8-krat po 2 uri Nosilka: M. Vodeb-Bonač	8. TEČAJ-UČENJE BRANJA IN PISANJA – ALTERNAT. METODE POUČEVANJA IN SPECIFIČNI KOREKTIVNI NAČINI Trajanje: 7-krat po 3 ure na teden ali v strnjeni obliki glede na dogovor Nosilka: T. Žerdin
9. TRENING ZA IZVAJANJE SKUP. DELA Z UČITELJI Trajanje: 10-krat 3 ure (+2 dni) (v letnem semestru) Nosilec: A. Uranjek	10. AVTOGENI TRENING ZA MLADOSTNIKE Trajanje: 10-krat po 1,5 ure Nosilka: M. Vodopivec

Za šolsko leto 1989/90 smo v Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani pripravili programe izobraževanja, ki so namenjeni predvsem pedagoškim delavcem osnovnih in srednjih šol in vzgojnovarstvenih organizacij. Večino programov bomo izpeljali v zimskih počitnicah, nekatere na posameznih šolah pa tudi med letom. Programi dopolnilnega izobraževanja učiteljev potekajo predvsem kot seminarji, treningi, tečaji in predavanja. Prosimo vas, da pošljete naročilnice najkasneje do 31. 10. 1989 na naslov Svetovalnega centra, ker je število izpeljav in udeležencev na posameznih seminarjih omejeno.

Razpisani seminarji se bodo izvajali tedaj, če bo dovolj prijavljenih. Vsi prijavljeni bodo dobili še dodatna pojasnila.

Obveznosti boste plačali na naš ziro račun: 50104-603-52417

Posebej vas opozarjamo na začetek študija za šolske svetovalne delavce, ki bo brezplačen in se bo začel že 6. 10. 1989 ob 11.30 v prostorih Svetovalnega centra.

Glede dogovorov za termine in izvedbo razpisanih seminarjev se lahko obrnete na nosilce posameznih seminarjev.

Natančnejša pojasnila dobite v tajništvu Svetovalnega centra: telefon: (061) 556-164.

ŠTUDIJ ZA ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE

- 6. 10. 1989 – V. Pečjak: USTVARJALNOST IN ŠOLA
- 26. 10. 1989 – J. Bečaj: KAKO SE MED SEBOJ VIDIJO UČITELJI, ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE IN VODSTVO ŠOLE
- 3. 11. 1989 – M. Kramar: SVETOVANJE
- 17. 11. 1989 – L. Knaflič: NESLOVENSKI OTROCI IN ŠOLA
- 8. 12. 1989 – V. Slodnjak: DEPRIVILEGIRANI OTROCI IN ŠOLA
- 22. 12. 1989 – A. Kos: SAMOMORILNO VEDENJE IN ŠOLA

PUBLIKACIJE SVETOVALNEGA CENTRA:

- Družinski pogovori
- Gibalna vzgoja
- Težave v otroštvu
- Kako pomagati otrokom s SUT
- Agresivni otrok
- Družina, starši in prizadeti otrok
- Psihoterapija staršev prizadetega otroka

Končno poročilo delovne skupine Zaključni izpit in matura

(Nadaljevanje in konec)

Izpitni servis

Strokovno delo, ki je potrebno za izvedbo mature, opravlja izpitni servis. Ustanovi in financira ga Izobraževalna skupnost Slovenije. Izpitni servis je:

1. različica: delovna enota Zavoda SRS za šolstvo
2. različica: Center za razvoj univerze.

Del dohodka dobiva s prodajo maturitetnega kataloga znanja in letnega maturitetnega poročila.

Za vzgojo in izobraževanje pristojni upravni organ nadzoruje, če njegovo delo poteka po veljavnih predpisih. Ob pripravi na izpite izpisov njegovo delo (zlasti varovanje izpitne tajnosti) nadzoruje republiška maturitetna komisija.

Izpitni red mora zadoščati pogoju, da v izpitni servis in pred posameznega ocenjevalca pisnega izdelka ne pride noben podatek, ki bi omogočal hitro povezavo izdelka kandidata s podatki o njegovi osebni identiteti.

Izpitni servis ob izpitih – tedaj ko se poveča obseg dela – zaposli honorarne delavce po pogodbi. Sortiranje pisnih izdelkov, vnos podatkov in transport gradiva, ki ni zaupno, opravlja s storitvami študentskega servisa.

Izpitni servis ima tele naloge:

1. Zasnuje in vzdržuje maturitetni informacijski sistem ter pripravlja ustrezne programe za izvedbo mature na srednjih šolah.
2. Opravlja administrativno delo za potrebe republiške maturitetne komisije in predmetnih komisij ter arhivira njihove zapisnike.
3. V sodelovanju z Zavodom SRS za šolstvo, strokovno službo Izobraževalne skupnosti Slovenije, rektoratom univerz, srednjimi šolami in predmetnimi maturitetnimi komisijami vzdržuje tele registre:
 - ocenjevalcev za posamezne maturitetne predmete
 - srednjih šol
 - kandidatov (pred izpitnim rokom brez identifikacijskih podatkov)
 - maturantov (po izpitnem roku).
4. Vzdržuje banko nalog, odgovarja za tajnost še neuporabljenih nalog in opravlja analize odgovorov na naključnih vzorcih.
5. Pripravi za tisk naloge, ki jih je za določeni izpitni rok izbral predsednik predmetne maturitetne komisije. Odgovarja za tajnost tiska in dostave srednjim šolam.
6. Pise izdelke naključno porazdeli med ocenjevalce in jim jih pošlje v ocenjevanje.
7. Interveniira ob zamudah pri ocenjevanju, in če je potrebno, predlaga izločitve ocenjevalcev, ki se ne držijo rokov ali navodil predmetne komisije.
8. Primerja ocene istega pisnega izdelka dveh neodvisnih ocenjevalcev in ob po čl. (A) preveliki razliki predloži razsodniku izdelek z obema ocenama.
9. O delu poroča republiški maturitetni komisiji.
10. Pripravi za tisk letno poročilo o maturi.

Izpitni odbor

Izpitni odbor izvede maturo na posamezni srednji šoli. Sestavljajo ga predsednik izpitnega odbora, podpredsednik, tajnik in izpraševalci izpitnih predmetov.

Predsednik izpitnega odbora je ravnatelj srednje šole ali njegov namestnik, če je ta zadržan. Podpredsednika izpitnega odbora izvoli učiteljski zbor, tajnika pa imenuje ravnatelj.

Če srednja šola izvaja v četrtem letniku več programov ali ima več kot dva oddelka istega programa, posluje izpitni odbor pri pisnem izpitu kot celota, pri ustnem izpitu pa se deli v toliko izpitnih komisij, kolikor je oddelkov četrtega letnika. Izpitni odbor določa za vsako izpitno komisijo predsednika in podpredsednika ne glede na to, ali sta že člana izpitnega odbora ali ne.

Izpraševalci pri ustnem izpitu določene predmete so vsi učitelji, ki so v četrtem letniku poučevali ta predmet. Namestnike izpraševalcev določa izpitni odbor na prvi seji izpitnega odbora iz vrst drugih strokovno usposobljenih učiteljev. Zapisnikarje izpitnih komisij določa ravnatelj izmed članov učiteljskega zbora.

Najkasneje 20 dni pred začetkom izpitnega roka ima izpitni odbor prvo

sejo, na kateri pregleda seznam prijavljenih kandidatov, ugotovi, kdo izpolnjuje pogoje za opravljanje mature, določi število skupin za opravljanje pisnih izpitov, imenuje nadzorne učitelje ter, če je potrebno, oblikuje izpitne komisije za ustni izpit.

Nadzorni učitelj pri izpitu določenega predmeta ne sme biti učitelj tega predmeta.

Skupino kandidatov v istem prostoru nadzoruje en nadzorni učitelj, če skupina ne šteje več kot 15 oseb, sicer pa na vsakih 15 kandidatov po en nadzorni učitelj več.

Najkasneje 10 dni pred začetkom izpitnega roka izpitni odbor pripravi razpored pisnih izpitov za posamezne predmete po razpoložljivih prostorih. Pri tem upošteva pravilo, da vsak učenec pri pisnem izpitu sedi v svoji klopi, med dvema učencema pa mora biti najmanj 1 m razdalje v katerikoli smeri.

Najkasneje dva dni pozneje predsednik izpitnega odbora s pomočjo računalniškega programa, ki ga izdelava izpitni servis, poskrbi za izdelavo naključnega sedežnega reda in seznama s šiframi kandidatov. Sedežni red in seznam šifer kandidatov sta poslovna tajnost šole: sedežni red do objave v skladu s tem pravilnikom, seznam s šiframi kandidatov pa do podelitve spričeval.

Javnost mature

Pri pisnih izpitih smejo biti navzoči samo kandidati in nadzorni učitelji. Nenapovedan nadzor nad potekom pisnega izpita opravljajo pooblašeni sodelavci Zavoda SRS za šolstvo in predstavniki republiške maturitetne komisije, po naročilu pedagoško-znanstvenih svetov visokošolskih organizacij pa lahko tudi pooblašeni visokošolski učitelji. Nadzor ne sme motiti kandidatov pri delu. Nadzornik svoje ugotovitve zapiše v zapisnik o pisnem izpitu.

Pri ustnem izpitu smejo biti navzoči poleg članov izpitnega odbora tudi drugi učitelji iste šole ter pooblašeni sodelavci Zavoda SRS za šolstvo in učitelji visokošolskih organizacij.

Predsednik izpitnega odbora lahko dovoli, da so pri ustnem izpitu tudi kandidati, ki istega dne nimajo izpitov.

Sankcije

Člani republiške maturitetne komisije, predmetnih komisij, sodelavci izpitnega servisa, člani izpitnega odbora in izpitnih komisij ter drugi, ki so navzoči pri izpitih ali delu komisij in odborov, ne smejo o delu in odločitvah teh organov dati nobenih izjav ali obvestil razen tistih, ki jih je za javno objavo izglasoval ustrezen organ. Za vsak prestop proti temu določilu so disciplinsko odgovorni.

Naloge so uradna tajnost in se objavijo kandidatom tik pred začetkom izpita ob vnaprej določenem času, ki ga določa republiška maturitetna komisija. Ob dokazani kršitvi tega določila lahko izpitni odbor razveljavi izpit posameznega kandidata ali skupine kandidatov. Republiška maturitetna komisija lahko na podlagi pisnega predloga pooblaščenih nadzornikov razveljavi izpit iz posameznih ali vseh predmetov na določeni šoli.²⁰ (C) Ob razveljavitvi izpita na določeni šoli Zavod SRS za šolstvo²¹ organizira izredni izpitni rok.

Pisni izpit

Pisni izpit obsega skupni in posebni del.

Skupni del pisnega izpita obsega:

1. Slovenski jezik s književnostjo, na srednjih šolah z italijanskim ali madžarskim učnim jezikom pa ustreznimi jezik s književnostjo.
2. Prvi tuji jezik; jezik in raven zahtevnosti izbire kandidat.
3. Matematika (raven zahtevnosti izbire kandidat).
4. Posebni del izbire dijak v skladu z želenim študijem in praviloma v skladu s programom srednje šole izmed predmetov, ki jih navaja katalog maturitetnih znanj.
5. splošnoizobraževalni predmet z več urami v programu po izbiri dijak
6. strokovni ali splošnoizobraževalni predmet z več urami v programu dijakov po izbiri
7. (5) predmet programa, ki je strokovni predmet (oziroma smiselna skupina strokovnih predmetov)

ali splošnoizobraževalni predmet, značilen za program. Ima eno (višjo) stopnjo zahtevnosti. Če ni učiteljev drugih srednjih šol za tak predmet, morajo biti zunanji ocenjevalci visokošolski učitelji. Kandidat lahko za »predmet programa« izbere tudi splošnoizobraževalni predmet z več urami, ki je značilen za program, ali drugi tuji jezik.

Vsi kandidati pri istem izpitu iz predmeta na določeni ravni zahtevnosti hkrati rešujejo enake naloge ali pišejo na enake teme. Pisni izpiti so dopolne. En del pisnega izpita traja največ tri²² polne ure. Med dvema pisnima izpitoma iz različnih predmetov sta²³ vsaj dva prosta dneva (različica: en).

Eno uro pred pisnim izpitom predsednik izpitnega odbora izroči po dva izvoda sedežnega reda nadzornim učiteljem, ki poskrbijo, da se kandidati posejajo v skladu s sedežnim redom.

Pri pisnem izpitu nadzorni učitelj preveri identiteto učencev, ki jih osebno ne pozna, z osebno izkaznico ali podobnim dokumentom s sliko in vsakemu kandidatu izroči njegovo šifro.

Izpitni servis pošlje naloge ravnatelju šole v zapečateni ovojnici. Ravnatelj ovojnico za določeni predmet izroči tik pred pisnim izpitom nadzornemu učitelju; ta ovojnico razpeči pred kandidati ter objavi ali razdeli naloge kandidatom.

Čas za razporeditev kandidatov, navodila, razdelitev ovojnic s šiframi in objavo ali delitev nalog se ne šteje v čas izpita.

Pri izpitih je dovoljena uporaba slovarjev, matematičnih zbirk tabel ter raba namiznega kalkulatorja in drugih običajnih pripomočkov. Nadzornosti o rabi teh pripomočkov pri izpitih posameznih predmetov določa maturitetni katalog zna.ja.

Preden nadzorni učitelj razdeli naloge, poudari:

- da mora vsakdo svoje naloge rešiti popolnoma samostojno;
 - da pri delu ne sme uporabljati nedovoljenih sredstev;
 - da ne sme motiti drugih kandidatov;
 - da mora kandidati²⁴ nalogo pravilno opremiti s svojo šifro in
 - da v pisnih nalogah ne sme navajati podatkov, ki bi ocenjevalcu lahko razkrili njegovo identiteto.
- Hkrati pouči kandidate, kako je treba naloge izdelati in kako jih oddati. Opozoriti jih mora tudi na posledice morebitnih prekrškov. Kandidati opozori, da smejo iz izpitnega prostora oditi samo z njegovim dovoljenjem in da dva kandidata ne smeta biti hkrati zunaj izpitnega prostora.
- Kandidata, ki prekrši predpise prejšnjega člena, nadzorni učitelj javno opomni in opomin zapiše v zapisnik. Če isti kandidat ponovi prekršek, ga nadzorni učitelj odstrani, in to zapiše v zapisnik. Izpitni odbor določi, kdaj lahko odstranjeni kandidat izpit iz tega predmeta opravlja ponovno, vendar najkasneje čez leto dni.

Isto velja za kandidata, ki izpit prekine brez razlogov in člena (D) in brez dovoljenja nadzornega učitelja zapusti izpitni prostor.

Pravico opravljati maturo za leto dni izgubi tudi tisti kandidat, za katerega se nedvomno dokaže bodisi med izpitom bodisi kasneje, da je uporabljal nedovoljena sredstva, da je naloge prepisal ali dovolil drugemu kandidatu, da prepíše njegove naloge. O tem odloči izpitni odbor na predlog nadzornega učitelja po pregledu pisnih izdelkov. Odločitev se vpiše v zapisnik sklepne seje izpitnega odbora in v zapisnik o opravljanju mature.

Kandidati morajo prinesiti k pisnemu izpitu osebno izkaznico ali podobno dokument s sliko, pisalni pribor, lahko pa tudi druga dovoljena sredstva, ki jih pri izpiti iz posameznih predmetov dopušča katalog. Papir za osnutke in računanje razdeli nadzorni učitelj in mora biti opremljen s šolskim pečatom.

Kandidati pišejo čistopis na konkatni kopirni papir v dveh izvodih.

Kandidat, ki je delo končal pred potekom izpitnega časa, odda rešitve in osnutke nadzornemu učitelju, ki zapiše v zapisniku, kdaj je kandidat naloga oddal (uro in minuto). Kandidat s podpisom v zapisniku potrdi, da je končal. Nadzorni učitelj se mora prepričati, ali je kandidat²⁵ nalogo opravilno opremlil s svojo šifro. Tak kandidat zapusti izpitni prostor in se vanj ne sme vrniti.

Potem ko poteče izpitni čas, nadzorni učitelj poskrbi, da vsi kandidati hkrati prenehajo delati, pregleda, ali so vsi kandidati²⁶ naloge pravilno opremlili s svojo šifro in konča ter

podpiše zapisnik o pisnem izpitu. Nato urejene naloge in zapisnik odda predsedniku izpitnega odbora.

Ocenjevanje pisnih izdelkov

Za pisni izdelek se po tem pravilniku štejejo tudi risbe, izračuni, zapisi na avdio – ali videokaseti ali drugi izdelki v trajni obliki, ki so izdelani v nadzorovanem izpitnem položaju.

Izpitni odbor takoj po koncu pisnega izpita iz določenega predmeta poskrbi za kolikor je mogoče hitro in zanesljivo dostavo nalog izpitnemu servisu.

(B) Ocenjevalec pisnih izdelkov za določeni predmet je lahko, kdor ustreza enemu od naslednjih pogojev:

1. **srednješolski učitelj** z ustreznimi strokovno izobrazbo, strokovnim izpitom in vsaj tremi leti izkušnje pri pouku določenega predmeta;
2. **visokošolski učitelj** ali asistent ali lektor z ustreznimi strokovno izobrazbo za določeni predmet z najmanj tremi leti pedagoških izkušenj.

Nove ocenjevalce izpitnemu servisu predlagajo sveti²⁷ srednjih šol in znanstveno-pedagoški sveti visokošolskih organizacij, brezposelni in upokojeni (različica: navedemo starostno mejo) učitelji, ki izpolnjujejo pogoje iz prejšnjega člena pa lahko ostanje v registru ocenjevalcev ali se vanj vpišejo na svojo željo.

Izpitni servis najkasneje 30 dni pred izpitom določenega predmeta sprejme ali podaljša pogodbo o ocenjevanju z ocenjevalcem. Pogodba vsebuje roke in višino honorarja za eno ocenjeno nalogo. Ocenjevalec, ki ugotovi, da ne bo mogel izpolniti pogodbe iz kakršnega koli utemeljenega razloga, mora to pisno sporočiti izpitnemu servisu najkasneje 10 dni pred izpitom ali takoj, ki je razlog nastopil, in vrniti naloge. Če tega ne stori, plača penale po pogodbi.

Izpitni servis takoj po prejemu pisne izdelke naključno in približno enakomerno razporedi med razpoložljive ocenjevalce ter jim kar najhitreje pošlje gradivo s spremnim dopisom na naslov v registru ocenjevalcev (na dom ali v službo po ocenjevalčevi želji). Vsaki pošiljki nalog priloži pisna navodila za ocenjevanje, ki jih je pripravila predmetna maturitetna komisija.

Isto nalogo v kopiji neodvisno drug od drugega ocenita dva ocenjevalca po pisnih navodilih predmetne maturitetne komisije.

Izpitni servis ocenjevalcu ne sme sporočiti, kdo je drugi ocenjevalec.

Ocenjevalec pregleda vsak pisni izdelek in določi število točk po navodilih predmetne maturitetne komisije.

(A) Izpitni servis primerja obe številki točk neodvisnih ocenjevalcev iste pisne naloge. Predmetni maturitetni komisiji oz. razsodnikom iz vrst visokošolskih učiteljev, ki jih je ta predlagala, predloži nalogo in oba predloga ocene v naslednjih primerih:

- če iz enega sledi predlog za pozitivno, iz drugega pa za negativno oceno;
- če bi nastala razlika med dvema pozitivnima ocenama, enaka ali večja od 2 na šeststopenjski lestvici.

V teh primerih dokončno oceno določi razsodnik, ki pri tem sme razveljaviti en predlog ocene ali tudi oba. Če je razveljavil oba predloga, razloge za svojo odločitev na kratko razloži. Če razsodnik posumi v neokretno ocenjevanje katerega od ocenjevalcev, za to pisno opozori izpitni servis, ki taka opozorila uredi in preda predmetni maturitetni komisiji na prvi seji po izpitnem roku.

Pri predmetih, kjer ni ocene **ustnega izpita**, poteka usklajevanje med neodvisnima ocenjevalcema takole: če s točkami izraženi oceni dveh neodvisnih ocenjevalcev vodita do različnih predlogov za pozitivni oceni, ki bi se razlikovali za eno točko na šeststopenjski lestvici, sodelavec izpitnega servisa izračuna aritmetično sredino števil točk po predlogu obeh ocenjevalcev in v skladu z navodili predmetne maturitetne komisije določi končno oceno. Če tudi tako nastane ocena s polovičnim ostankom, določi oceno v kandidatu tovor korist.

Pri predmetih z ustnim izpitom je dopustna razlika med ocenama neodvisnih ocenjevalcev eno točko, če ni ena ocena negativna, druga pa pozitivna.

Ob nenavadnih razlikah v predlogih ocen pri nalogah z objektivnim

točkovanjem lahko sodelavec izpitnega servisa na svojo pobudo predlaga izdelek v ocenjevanje razsodniku.

Vsak poseg v predloge ocen neodvisnih ocenjevalcev mora biti opremljen z datumom, s šifro in podpisom razsodnika oz. sodelavca ter pečatom izpitnega servisa na izvirniku pisnega izdelka.

Izpitni servis vrne izvirnik pisnega izdelka z usklajenimi ocenami vodstva srednje šole, in to za v seznam šifer in kandidatov pripiše ocene z uporabo naslednje lestvice: 5 (odlično), 4 (prav dobro), 3 (dobro), 2 (zadostno), 1 (nezadostno) in 0 (zelo slabo). Ocene od 2 do 5 so pozitivne, ocene 1 in 0 pa negativni. (Pomen ocene 0 določa čl. 177E 178)

Člani izpitne komisije ali odbora med ustnim izpitom ne smejo vedeti ocene pisnega izpita.

Srednja šola hrani izvirnik pisnega izdelka, izpitni servis pa kopijo v arhivu do konca pritožbenega roka.

Kandidat ima pravico pregledati svoj izdelek po končanem ocenjevanju na način in v času, ki ga objavi izpitni odbor.

Ustni izpit

Vsi kandidati delajo ustni²⁸ izpit iz maternega jezika s književnostjo (slovenskega oz. italijanskega ali madžarskega) in (prvega) tujega jezika (različica: ²⁹tudi matematike³⁰, morda le na višji ravni zahtevnosti).

Ustni izpiti se začno v rednem pomladanskem roku 15. junija in v jesenskem 15. septembra.

Izpitni odbor lahko pri ustnem izpitu deluje v celoti ali ločeno po izpitnih komisijah. Predsednik izpitnega odbora predseduje³¹ vsaki izpitni komisiji najmanj en dan po razporedu, ki ga sam določi.

Ustni izpiti so dopolne med 8. in 12. uro ter popoldne med 15. in 18. uro. Vsakega kandidata je treba izprašati iz obeh (različica: treh) predmetov v isti polovici dneva.

Razpored kandidatov za ustni izpit določi izpitni odbor na seji dan pred začetkom ustnega izpita in ga objavi tudi na šolski oglasni deski.

Pri ustnem izpitu morajo biti navzoči vsi člani izpitnega odbora ali izpitne komisije.

Vsak kandidat odgovarja pri vsakem predmetu približno 15 minut. Predsednik izpitne komisije lahko, če je potrebno, skrajša ali podaljša izpraševanje posameznih kandidatov največ za 5 minut. Prvi kandidat v skupini lahko (če želi) razmišlja o vprašanjih največ 15 minut. Naslednji kandidati razmišljajo takrat, ko njihov predhodnik odgovarja.

Izpraševalec je kandidatov učitelj tistega predmeta. Poleg izpraševalca sme kandidatu med odgovarjanjem postavljati vprašanja samo še predsednik izpitne komisije. Kandidat mora odgovarjati praviloma samostojno in pokazati svoje znanje brez izpraševalčeve pomoči. Izpraševalec sme povedati kandidatu samo tisto, kar je za pravilno razumevanje vprašanja neogibno.

Iz izpitnega gradiva sestavi izpraševalec (različica: republiška predmetna maturitetna komisija natisne) za ustni izpit vrsto vprašanj, ki morajo obsegati celotno snov predmeta po učnem načrtu. Vprašanja napiše čitljivo na listke, ki morajo biti iz enega papirja, enako veliki in brez madeža ali znaka na nepopolnani strani.

Število listkov mora biti za pet večje, kot je število kandidatov. Če je kandidatov manj od 25, mora biti listkov najmanj 30.

Listke pregledajo in potrjuje člani izpitnega odbora na seji dan pred ustnim izpitom. (Črtamo v zvezi z različico.)

Pri izpitu vzame kandidat po en listek. Vsaki skupini kandidatov se predlože vsi še neuporabljeni listki. Listki z vprašanji, na katere so kandidati že odgovarjali, se izločijo.

Če kandidat najkasneje 5 minut po izboru listka izjavi, da ne more odgovoriti na vprašanja, sme vzeti drug listek. Prvi listek se spet pomeša med druge. V zapisnik je treba zapisati, da je kandidat listek zamenjal. V tem primeru se oceni kandidata odšteje 1. (različica: ocena je največ zadostno (2)).

Če kandidat med ustnim izpitom moti red ali ovira potek izpita, ga lahko izpitna komisija (če tako sklene večina članov) odstrani iz izpitnega prostora in to vpiše v zapisnik ustnega izpita. S tem kandidat ni ocenjen iz tega predmeta v tem roku.

razpravljam

Odločitve izpitnega odbora

Člani izpitne komisije beležijo svoje predloge ocen za vsakega kandidata. O ocenah kandidatov pri ustnem izpitu sklepa izpitna komisija vsak dan dopoldne in popoldne posebej takoj po končanem izpitu. Oceno predlaga izpraševalec, o njej pa odloča izpitna komisija z večino glasov. Pri enakem številu glasov odloči predsednikov glas. Če se kak član komisije ne strinja z večino, lahko zapiše v zapisnik svoje ločeno mnenje.

Končno oceno pri predmetih z **ustnim izpitom** določi izpitni odbor tako:

- če sta usklajeni oceni pisnega dela negativni, je končna ocena negativna ne glede na oceno ustnega izpita;
- pri pozitivnih ocenah pisnega dela odbor sešteje oceni dveh neodvisnih ocenjevalcev pisnega dela izpita in oceno ustnega izpita, vsoto deli s tri in zaokroži na celo število.

(E) Kandidat opravi maturo:

- če je v vseh maturitetnih predmetih ocenjen pozitivno ali
 - če je vsota vseh (različica: šestih ocen 20 – različica 16) (različica: petih: 16–12) ali več in ima samo eno oceno »nezadostno« (1), vendar ne iz maternega jezika s književnostjo.
- Kandidatu, ki ni opravil mature, se pozitivne ocene lahko na njegovo željo priznajo pri zaključnem izpitu.
- Izd mature razglasi predsednik izpitnega odbora kandidatom po končani ocenjevalni seji izpitnega odbora v navzočnosti vseh članov izpitnega odbora, vendar najkasneje tri dni po ocenjevalni seji.

Administracija mature³²

Med delovanjem izpitnega odbora se pišejo zapisniki, ki se trajno hranijo v šolskem arhivu. Zapisnik prve in končne seje izpitnega odbora se piše v posebni knjigi, za katero tiskovino predpiše za vzgojo in izobraževanje pristojni republiški upravni organ.

1. Zapisnik prve seje vsebuje poimenski seznam izpitnega odbora in izpitnih komisij, seznam vseh prijavljenih kandidatov, odločbe o tem, kateri kandidati izpolnjujejo pogoje za opravljanje mature, razpored pisnih izpitov in imena nadzornih učiteljev pri pisnih izpiti iz posameznih predmetov. Zapisnik piše tajnik, podpišejo pa vsi člani izpitnega odbora.

2. Zapisniki pisnih izpitov posameznih predmetov vsebujejo kraj, čas in prostor opravljanja pisnega izpita, ime nadzornega učitelja, med izpitom izrečeni opomini, kdo je med izpitom zapustil izpitni prostor (od – do), kdo je prekinil delo in brez dovoljenja zapustil izpitni prostor, kdaj so posamezni kandidati oddali nalogo ter kdo je prišel nadzorovat izpit in kaj je pripomnil. Zapisnik piše in podpiše nadzorni učitelj. Sedežni red je priloga zapisnika.

3. Zapisniki ustnih izpitov se pišejo posebej za vsako skupino kandidatov, ki opravljajo izpit pred določeno izpitno komisijo. Zapišejo se: imena kandidatov, ki tega dne v tej skupini opravljajo izpit, začetek in konec izpita ter morebitne prekinitev dela, glavna vprašanja, na katere je kandidat odgovarjal, predlog ocene, ločena mnenja in sprejeta ocena pri posameznem predmetu.

4. Zapisnik končne seje izpitnega odbora vsebuje zapovrstni pregled kandidatov, predmete posameznega dela mature in ravni zahtevnosti, ki so jih izbrali, ocene pri posameznih predmetih ter končna odločitev o tem, kateri kandidati so opravili maturo. Zapisnik piše tajnik, podpišejo pa vsi člani izpitnega odbora.

Spričevala

Vsak kandidat dobi **zapisnik o opravljanju mature** ne glede na uspeh. Zapisnik vsebuje

- podatke o šoli, ki ga je izdala,
- identifikacijske podatke kandidata (priimek in ime, datum in kraj rojstva občanovo enotno matično številko).

Nadaljevanje na 10. strani

razpravljamo

Nadaljevanje z 9. strani

– datum končne seje izpitnega odbora ter
– seznam predmetov, ki jih je opravil, z ravniho zahtevnosti, dobljenim številom točk po določenih kataloga in ocenami na lestvici od 0 do 5.
Pri posameznih predmetih je lahko opomba »neocenjen«. Zapisnik lahko vsebuje določilo, da zaradi prekrškov izpitnega reda kandidatov sme ponavljati maturo šele čez leto dni.

Kandidati, ki so maturo opravili, dobijo **maturitetno spričevalo**, ki vsebuje podatke o šoli, ki ga je izdala, kandidataje identifikacijske podatke, datum končne seje izpitnega odbora in odločitev: »S tem je dokazal(a) zrelost za univerzitetni študij.« Maturantu z vsoto ocen 27 (različica 5 predmetov, 22) se odločitev glasi »S tem je z odliko dokazal(a) zrelost za univerzitetni študij.«

Zapisnik in spričevalo se izda najkasneje osem dni po končni seji izpitnega odbora. Ko se izpitni odbor prepriča, da se izpolnjeni zapisnik in spričevalo popolnoma ujemata z zapisnikom končne seje, ju podpisuje ravnatelj šole in vsi člani izpitne komisije, ki so kandidata spraševali.

Tiskovino zapisnika o opravljanju mature in maturitetnega spričevala predpiše za vzgojo in izobraževanje pristojni republiški upravni organ.

Poročanje

Ravnatelj srednje šole poroča za vzgojo in izobraževanje pristojnemu republiškemu upravnemu organu najkasneje 10 dni po končani maturi, izpitnemu servisu pa (na računalniškem mediju z uporabo programa, ki ga pripravi izpitni servis) najkasneje 20 dni po končani maturi pošlje tele podatke o kandidatih: šifra šole, šifra programa, priimek in ime, enotna matična številka občana, predmeti z ravniho zahtevnosti, ocene in morebitni izrek o sankciji prepovedi opravljanja mature.

Izpitni servis najkasneje 10. decembra vsako leto da v tisk **letno poročilo o maturi** v SRS, ki vsebuje: poimenski seznam članov predmetnih maturitetnih komisij in republiške maturitetne komisije, izpitna vprašanja pri pisnih izpitih, statistično poročilo o številu prijavljenih po srednjih šolah in programih in uspehu pri posameznih predmetih ter poročila predmetnih komisij in republiške komisije. Letno poročilo vsebuje abecedni seznam maturantov v drobnem tisku.

Stroški

Stroške dela morebitnih zunanjih članov izpitnega odbora srednje šole plača tisti, ki je zunanjega člana poslal.

Končno poročilo delovne skupine Zaključni izpit in matura

Stroške dela ocenjevalcev pisnih izdelkov tako iz srednjih kot iz visokih šol, članov predmetnih maturitetnih komisij, republiške maturitetne komisije in izpitnega servisa načrtuje in plača ISS. Cenik honorarjev storitev za vsak izpitni rok posebej določi predsednik za vzgojo in izobraževanje pristojnega upravnega organa na predlog republiške maturitetne komisije.

Stroški nadzora pri maturi bremenijo proračun.

Glede drugih stroškov delovna skupina ponavlja obrazložitev k predlogu zakona:

»Za pripravo na maturo bodo morale srednje šole uvajati nove oblike izvajanja pouka, kot je npr. intenzivni pouk maturitetnih predmetov v III. in IV. letniku. Tega ni mogoče oceniti in tudi ne povezovati z izvajanjem mature, ker je tak pouk pogoj za doseganje kvalitetne srednje šole.«

Bolezen in okvare

(D) Kandidat, ki se prijavi k maturi, pa neposredno pred določenim izpitom ali med izpitom hudo zboli ali iz kakšnega drugega tehtnega vzroka ne more k izpitu ali izpita ne more nadaljevati, mora to takoj sporočiti ravnatelju ali nadzornemu učitelju in hkrati dokazati resničnost svojih na-

vedb z zdravniškim spričevalom. V tem primeru ni ocenjen iz predmetov, kjer je motnja nastopila in lahko v naslednjem roku opravlja izpite iz teh predmetov ne glede na določili čl. (f).

Pri kandidatih z okvarami čutil ali motorike lahko na priporočilo šolskega zdravnika izpitni odbor po svoji presoji odstopi od naslednjih zahtev tega pravilnika v kandidatovalni komisiji: poveča časovno mejo do 100%, dopusti uporabo primernih tehničnih pripomočkov za branje in pisanje, dopusti rabo razlage pod nadzorstvom posebnega nadzornega učitelja ali povsem opusti ustni izpit in podobno. Vsako odstopanje od pravil in razlog zanj opiše v zapisniku izpita. V dvomu se pred izpitom posvetuje z republiško maturitetno komisijo.

Pritožbe

Zoper nepravilen postopek pri maturi lahko kandidat vložil izpitnemu odboru obrazložen pisni ugovor v 24 urah od posameznega ustnega izpita, pri katerem je nastala zatrjevana kršitev ali od pregleda ocenjenega pisnega izdelka. O ugovoru glede kršitev na srednji šoli odloči izpitni odbor prav tako v 24 urah. Ugovor glede kršitve pri zunanjem ocenjevanju srednja šola takoj

pošlje skupaj s pisnim izdelkom republiški maturitetni komisiji, ki odloči v 15 dneh.

Prehodne in končne določbe

Ta pravilnik se začne uporabljati pri splošnem izpitnem roku leta 1995, preskusi pa v okviru poskusne mature na vzorcu srednjih šol leta 1994.

Podpisi (po abecedi):

France Brešar, Joško Budin, Slavko Cvetek, Bojan Dolenc, Zdenko Lapajne, Roman Lavtar, Robi Lesnik, Milena Malovrh, Zdenko Medveš, Marija Skarza Žerovnik, Janez Sketelj, Janez Stanek, Marjan Štinc, Veronika Šlander in Jože Zupančič.

Izvirniki izjav so shranjeni v arhivu Centra za razvoj univerze.

Različna mnenja:

18 Lavtar: Izpitni servis je Center za razvoj univerze.

19 Lapajne: Center za razvoj univerze (tak kot je leta 1989) tako zahtevne naloge ne more kakovostno opraviti. Zato se nagibam k temu, naj bo izpitni servis enota Zavoda SRS za šolstvo.

20 Malovrh: Dodati: »in določi izredni izpitni rok.« Naslednji vrstici naj se črtata.

21 Zupančič: Ne Zavod: »Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo odredi...«

22 Stanek: Štiri polne ure p zgledu prejšnjih pravilnikov o maturi.

23 Lavtar: Med pisnima izpitoma iz različnih predmetov naj bosta vsaj dva (2) prosta dneva.

24 Lesnik: Menim, da mora izpitni odbor delke opremiti s šifro izpitni odbor na srednji šoli tako, da: – do šifre nima dostopa kandidat zaradi večje varnosti eksternosti – sistem šifer omogoča racionalno organizacijo in izvedbo postopkov izpitnega servisa.

25 Zupančič: Ravnatelji (ne svet).

26 Lavtar: Pri ustnem izpitu potrebna različica (tudi iz matematike na višji zahtevnosti ravni).

27 Zupančič: Predlagam, da se vsi zadnji stavek črta, ker ne more.

28 Šlander in Skarza Žerovnik: Predvidena administracija mature preveč zahtevna in nedorečena. Menim, da zapisniki pod točko 2 in 3 ne spadajo pod trajne in jih je smiselno hraniti le do pritožnega roka.

29 Šlander in Skarza Žerovnik: tajnik (različica: podpredsednik) izpitnega odbora.

(11. 7. 1989)

dopisniki poročajo

Srečanje na Javoru

O vpeljevanju novih učnih metod v osnovni šoli

Zavod SRS za šolstvo, OE Ljubljana je marca organiziral hospitacijo pouka z miselnimi vzorci v Osnovni šoli Grm v Novem mestu. Udeležili smo se ga učitelji medobčinskega aktivna podružničnih šol s kombiniranim poukom z območja Kamnika in Ljubljane. Pripravili in vodili sta ga svetovalki tov. Stankovič in Veljič. Učiteljici z Osnovne šole Grm sta nazorno predstavili delo z novimi učnimi metodami, tako da smo spoznali smotrnost in prednost miselnih vzorcev pri posameznih vrstah ur. Tov. Gabrijelčičeva, avtorica nove metode, nas je s tehtno in zanimivo besedo seznanila z novo metodo dela pri pouku.

Tov. Lojčevčeva pa je v maju na Podružnični šoli Javor praktično pokazala delo z miselnimi vzorci tudi drugim, ki se s to metodo še niso seznanili. Spet smo ugotovili, da ima ta metoda učenja prednost predvsem v tem, da učenci določijo ključno (glavno) misel v besedilu in jo logično razčlenijo. Tako si dispo-

zicijo učne snovi sami izdelajo v grafični sliki in si učno snov lažje zapomnijo po miselnih enotah. Na Javoru smo sledili učni uri s temo Zdravilna zelišča. Kolegica Lojčevčeva je prikazala pouk z miselnimi vzorci v kombinaciji treh razredov. Uro je z gledno pripravila in izpeljala z mnogimi učnimi pripomočki. Svetovalki sta priznali pravilno metodično pot, poudarili zanimivo uvodno motivacijo učencev s pesmico in filmom ter tesno povezavo vsebine učne ure z življenjem. Končni del je bil tudi prijetno družabno srečanje učiteljev podružničnih šol, tako da se z urejene šole na Javoru kar nismo mogli raziti. Obiški učiteljev podružničnih šol bodo odsej stalna oblika našega dela in strokovnega spopolnjevanja.

Tovarišicama svetovalkama pa je bilo v zadoščenje, da je njuna vnema za posodabljanje pouka kmalu rodila sadove in s tem obogatila našo šolo.

M. A.

poslušali prvo opero in da je bila leta 1702 ustanovljena filharmonična družba. Vse to izpričuje izredno zanimanje za glasbeno kulturo na Slovenskem, ki je dosegla svoj »krst« z ustanovitvijo prve glasbene šole v Ljubljani že leta 1805. Glasbeno izobraževanje je sestavni del izobraževalnega sistema v Sloveniji, ki ga moramo v celoti upoštevati: glasbena dejavnost je nepogrešljiva sestavina izobraževalnega sistema, zelo pomembna za obstoj nacionalne samobitnosti.

Prav zato je treba temeljito razmisliti o mehanizmih financiranja in o zagotavljanju možnosti za to smer izobraževanja. Jože Smole meni, da se lahko le strinjamo z zahtevo o uveljavitvi strokovnosti kot temeljnega izhodišča za doseganje pričakovane kakovosti in uspehov. Le tako lahko na vseh področjih življenja in dela, pa tudi na področju izobraževanja pričakujemo še boljše dosežke.

Iz 16-listnega lepo ilustriranega almanaha, ki ga je šola izdala ob svoji 20-letnici, je Jože Smole navedel besede gojenke šentjurske glasbene šole Andreje Jezernik, ki je na vprašanje: »zakaj hodi v glasbeno šolo, dejala: »Glasba je način govorjenja. Le redko nam pripoveduje o strahu in o sovraštvu. Govori nam o čustvih, ki nas povezujejo. Pove nam, da smo drug drugemu potrebni. Lažja nam medsebojna zblizanja. Z glasbo smo povezani vsi. Učim se glasbo, ker je glasba vir življenja!«

ERNEST REČNIK

Pesem na litostrojski šoli

Ko se je septembra profesor Joško Peternel, diplomirani muzikolog, zaposlil na litostrojski šoli za poučevanje glasbene umetnosti in kmalu nato razgrnil vrsto zamisli o ustanovitvi pevskega zbora, instrumentalnega seksteta in deklisiškega okteta, je bilo kar precej nejevernih Tomažev, ki so zmajevali z glavami, češ kako neki, saj česa takega in toliko šola doslej še ni imela.

Tovariš pa je zavihal rokave in krepko garal čez dva meseca, da je preizkusil skoraj tisoč grl iz kar štiriindvajsetih razredov, porabil za to osemindvajset ur, in končno izluščil šestdeset pevsko nadarjenih fantov za zbor, osem deklet za oktet in šest muzikantov v glasbenem krožku za instrumentalno igro in čakajo na oblikovanje orkestra ali drugih ansamblov.

Že 9. decembra je ob dnevu šole nastopal pevski zbor z večglasno pesmijo Davorina Jenka Naprej, deklisiški oktet je zapel narodno Poljce je že zeleno in instrumentalni sekstet je zaigral partizansko Šivala je deklica zvezdo. Lep uspeh je bila spodbuda za naprej.

8. februarja ob slovenskem kulturnem prazniku so učenci litostrojske šole ponovno nastopili.

Še prej je 23. decembra mladi kitarist Uroš nastopil na novoletni čajanki v litostrojskem dijaškem domu.

Deklisiški oktet je zapel na koncertu ob srečanju litostrojskega tovarniškega pevskega zbora z novomeškim zborom iz Pionirja.

V marcu so nastopili na občnem zboru Planinskega društva Litostroj, katerega odsek deluje na litostrojski šoli.

Da so si že ustvarili ime, dokazuje vabilo za nastop na občnem zboru Planinskega društva Ljubljana Matica, kjer so sodelovali s šolsko kulturnoumetniško skupino v kulturnem programu. Nastopili so kitarist, deklisiški oktet, duet klarinetist-harmonika. In že so spet vabljeni da pripravijo kulturni del ob jubilejni prireditvi na vrhu Triglava.

Načrtov je še in še. Spomladi pripravljajo literarno pot v Tomaj in Vrsno pri Kobaridu, kjer bodo s pesmijo počastili spomin na pesnika Kosovela in Gregorčiča.

Sicer pa si profesor Peternel prizadeva pri glasbenem pouku vsaditi v mladega človeka, ki šele išče svoj obraz v svetu odraslih, ljubezen do glasbe, pravo vrednotenje glasbenih stvaritev, predvsem pa, da bi ta zlahtni del človekove ustvarjalnosti spremijal mlade še naprej v življenju in jim prinašal v srce in dušo tisti mir in skladnost, ki jo glasba lahko da. In v tem nemirnem svetu je to še kako potrebno.

Gradi, širi in pogloblja znanje, ki so ga otroci prinesli iz osnovne šole, uči prisluhniti umetninam, razpravlja. Da, razpravlja z mladimi. Profesor Peternel je dovolj široka in bogata osebnost, da zna ustvariti tiste prave meje demokracije, ko mladi začutijo, da so nekdo in tedaj razmišljajo in so tudi ustvarjalni.

FAJDIGA-SEVER PETJA

Priporočilni seznam knjig za bralno značko

nadaljevanje

Na pobudo Sveta bralnih značk, ki deluje pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije, v študijskem oddelku ljubljanske Pionirske knjižnice že dobro leto pripravljajo priporočilne sezname knjig; z njimi želimo mentorjem bralnih značk olajšati delo in jim ga pomagamo izboljševati. Knjižne enote so oštevilčene kot nadaljevanje prejšnjih že objavljenih seznamov.

47. HABIČ, Barbara: Babičina hiša. Ilustr. Jelka Reichman. Lj., Mladinska knjiga 1989 (Pisane).

Prisrčno kramlajoče branje o življenju deklice Nine v babičini hiši in prebivalcih te hiše, ki Nini do vstopa v šolo daje prijazno gnezdo, polno domačnosti in ljubezni. Zlahtnost sporočila presega literarni izraz.

I. stopnja – dobri bralci

II. stopnja – slabi bralci

48. PEROCI, Ela: Mož z dežnikom. Ilustr. Anka Luger-Peroci. Lj., Mladinska knjiga 1989 (Mala slikanica).

Kratka, lahko berljiva zgodba o prijazen možu z dežnikom, ki izpolni vse želje naključnim sopotnicama pod dežnikom.

I. stopnja – slabi bralci

49. ROGELJ, Silvestra: Bistrica Kalščica: mladinska ekološka zgodba. Ilustr. Marjan Manček. Lj., Mladinska knjiga 1988 (Knjižnica Sinjega galeba 269).

Akcijsko in dramatično napisano delo v štirih poglavjih pripoveduje o Nejcju, kužku Samu, profesorju biologije ter otrocih ekološkega krožka, ki detektivsko odkrijejo, kdo onesnažuje reko Bistrico. Sicer težno pisano delo prinaša nevsipljivo sporočilo o pomembnosti ohranjanja čistega okolja za naš vsakdanje življenje. Sprememo besedo o varstvu okolja je napisal dr. Hubert Požarnik.

III. stopnja

50. SANCHEZ Ferlosio, Rafael, Alfanhui. Prev. Ferdinand Miklavc. Ilustr. Andrej Trobantar. Lj., Mladinska knjiga 1989 (Odisej).

(mojster nagačevalec, pri katerem je bil deček v uku, mu je rekel: »Ti imaš rumene oči kot prilivke, imenoval te bom Alfanhui, kajti to je ime, s katerim se prilivke kličejo med seboj.«)

Zgodba o popotovanju (dozorevanju) španskega dečka v svet odraslih. Knjiga izjemno poetičnega, barvitga, fantastičnega, občutljivega in osupljivega... (otroškega) sveta.

III. stopnja

51. ŠOSTER Olmer, Ksenija: Kamela Špela. Ilustr. Ančka Gošnik-Godec. Lj., Borec 1989 (Liščki).

Knjiga prinaša v krog »živalske motivike« pesmi o puščavskih živalih (razen petih). Pesmi so domišljijsko razgibane, oblikovno pa bolj konvencionalne (šibka točka rime, ki so bolj izrabljene). Otroku bodo zbujele pozornost in radovednost, predvsem zaradi vrste živali, o katerih govorijo, in spontane vsebine, ki sledi domišljijki razgibanosti. Knjigo so obogatile tudi ilustracije Ančke Gošnik-Godec, ki so zelo sinhronizirane z besedili.

I. stopnja – dobri bralci

II. stopnja – slabi bralci

Poljudnoznanstvene knjige:

10. CESERANI, Gian Paolo: Kreta.

11. CESERANI, Gian Paolo: Maji.

12. CESERANI, Gian Paolo: Pompeji.

13. CESERANI, Gian Paolo: Troja.

14. CESERANI, Gian Paolo: Tutankamon.

Prev. Niko Košir. Ilustr. Piero Ventura. Lj., Domus 1989 (Zgodbe starega sveta).

Knjige z naslovi in podnaslovom »zgodbe starega sveta« jasno opredeljujejo temo, zato bi opozorili na preprosto, poljudno pisanje, ki mladim bralcem približa nekatere izseke iz zgodovine mimo največkrat nezanimivega predstavljanja te snovi v šolskih učbenikih. Knjigam pripomorejo k zanimivosti tudi preproste risbe, ki dajejo že najmlajšemu bralcu ilustracijo o času in obdobju dogajanja.

III. stopnja

15. KOVAČ, Polonca: O krokodilih, putkah in miselnih igrah. Ilustr. Marjanca Jemec-Božič. Lj., Mladinska knjiga 1989 (Velika izobraževalna slikanica).

Pisateljica je po postopku miselnih vzorcev (asociativni postopek učenja) zapisala v prvem delu uvod in pet znanih pravljic (Rdeča kapica, Trije puskarji, Pepelka, Muca Copa-rica, Basen o lisici in vrani) v desetih različnih verzih. V drugem delu so zgodbe na podlagi ključnih besed. Za glavne junake te igre je izbrala troje živali: krokodila Mojmirja, piščančka Mufa in Cufka. Knjigo je nazorno ilustrirala Marjanca Jemec-Božič. Primerna je za skupinsko branje, ki ga lahko uporabimo za skupino slabo berečih otrok.

I. stopnja

BERT PAPLER

La uk prebrisani

četki črnega humorja

Takoj na začetku poti v svetlohodnost smo bili v Ljubljani dve največji šolski poslopji: ena na gimnazijo v Senčurju. Tudi tisti, ki so mislili, da bodo demobilizirani prosvetari prišli na katedro, so se zmotili. »Kaj si ga pa ti polomil, da si ti taks?« me je vprašal demobilizirani sošolec z Akademije za umetnost.

Takrat se mi je utnilo, da bo moj soprost nekaj narobe, kajti takrat pa se je takoj pri plačilu. Nekateri učitelji (borce) je zmanjalo v šolo zato, ker so bili izenačeni s profesorji, ki pa uradno delavci šole. Na »profesor« ni smel natisniti telefonski imenik. Še zdaj je v nekem ljubljanskem dvorišču nove šole, kjer parkirajo avtomobili, tabla: »Rezervirano za delavce šole!«.

Direktorji so morali s pomočjo ljudske organizacije nabirati učence po razredih, ki naj bi pričakovali ravnatelju o sovražni ravnanosti v besedah in dejanjih. Med njih ni bilo posebnih težav, hujše so bile v zbornicah, če ni vedelo za uradne (ki tudi so bili pretirano nevarni) in za gostovoljce, ki so sponte sua dovolj denunciacije ravnateljem po pošti: izmišljene in za toženega zelo nevarne, da bi se skočili kot budni in ozavešeni v višji plačilni razred ali na višje mesto pri kulturi in prostoru.

Takrat se je odigrala prava črnahumorna predstava zaradi razredov in naključja!

Direktor šole je popolnoma pričakovano in nenadoma umrl. Zbornica je zbrala denar, v enec in starejši kolega se je umiril, da bo ob odprtem grobu poril.

Na pokopališču, kjer so bili ob grobu zbrani vsi višješolski razredi, je vse presenetil čudovito prebrani govor našega kolega, ki je imel izredno močan glas in krasno dikcijo. Zares pretresljivo je opisal pokojnikovo življenjsko pot.

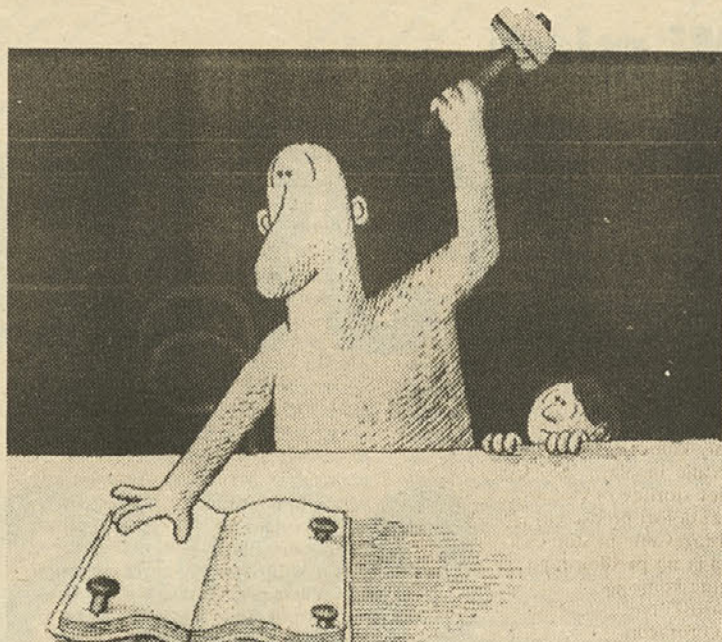
Naslednji dan je v času »okenca« v urniku kolegica s kolegom iskala v ravnateljevi pisarni njegove osebne reči, da bi jih dostavili svojem. Našla je tudi ključ v predalu, ki so odpirali vse druge in tako je odkrila prijavo zoper govornika ob odprtem grobu.

Tisto prijavo s priloženo fotografijo smo, tako kot se spodobi, prebrali najprej vsi neprizadeti, nazadnje tudi on. In je bral:

– Smatram za dolžnost, da pojasnim politično preteklost tovariša NN, ki si sicer na vse pretege poskuša pridobivati politično zaupanje zato, ker izhaja iz klerofašističnih krogov. V zbornici nenehno zastuplja ozračje z opombami zoper sleherni okrožnico, se norčuje iz nabiralnih akcij in opozarja dijaštvo, da se nikomur ne bo nič hudega zgodilo, če se ne bo javil za Brčko Banoviči, za gradnjo proge. Ob akciji nabiranja kostonja je rekel: »Če ga ravnatelj ne bo mogel prodati, ga bo moral sam požreti!« Koliko je v njem še klerikalizma, se natanko vidi tudi po tem, s kom v zbornici najraje klepetajo, partijcem pa komajda še odzdravljajo.

Služajno se je našla fotografija, ki kaže kolega NN za procesijo, ko nosi nebo nad monštranco. Označen s križem je zato, ker je po dvaindvajsetih letih težko spoznaven. Ve se, komu je Cerkev zaupala tako visoko, častno funkcijo!

Zoper njegove predavateljske sposobnosti in obvladaje snovi

Del. Mihajlov (Jugoslavija): Brez besed

sicer nimam pripomb, skrbi me pa naraščanje njegove popularnosti v zbornici in politično nastrojenje, ki je jasno iz povedanega. Ravnatelj NN.

Takrat ko je začel brati in smo vsi strmeli vanj, je kolegica srednjih let odšla iz zbornice. Ko je zaprla vrata za seboj, ni bila več osumljena, ampak izdana. Nato smo doživeli predstavo: Nosilcu »neba« so popustile vse obvladavalne sposobnosti. Neponovljivo grdo in prav nič katoliško se je razrjovel na pokojnika, nato je iz notranjega žepa v suknjiču izvlekel nekrolog in ga začel mečkati pa cefrati. Medtem se je retorično in rjoveče spraševal:

»Komu sem jaz pisal od devetih zvečer do pol enih jutraj ta govor?«

Odgovoril si je kar sam in nismo mogli več zadrževati smeha. »Kateri hudič me je zapeljal, da sem mu pisal glorio?«

Sesedel se je in se tolkel po glavi, spet se je pognal izza mize in nas nahnulil:

»Čemu vaš prekleti krohot? Je kdo med vami za to svinjarijo vedel?«

Mučili smo se z zadrževanjem,

ker se nam je že smilil, ampak mož se je odločil: razcefrani nekrolog je slačil v pest, ga dvignil visoko v zrak in se namenil proti vratom z napovedjo:

»Zdaj bom slačil vso to njegovo slavo tja, kamor spada!«

Od smeha nas je metalo. Na srečo je bila šola že prazna. Najstarejša kolegica je sklenila, da bo šla za njim pogledat, če je z njim vse v redu.

Nekateri so samo še stokali, si brisali solze in ko se je oglednica vrnila, da je sporočila, kako nenehno vleče vodo in zraven potihem ponavlja: »Na, tu imaš!« je večino od smeha že bolela glava. Še potlej, ko smo se že umirili, je spet kdo izbruhnil s salvo hahajev in vse potegnil za seboj.

Druge prijave so bile za tisti čas nedolžne: predava nepraviljen, alkoholik, redno zamuja, ima sošolca zdravnika (mu piše bolniške), rahlo histerična, ne upošteva predmetnika itn., pač prekrški, ki niso mogli škoditi in vplivati na prejemke. Tudi prijave takšne sorte ne: »Prihaja v njen v službo, da ga moramo supirati, on pa medtem spi v risarskem kabinetu!«

satira
humor

Inšpektorske

Piše: BERTA GOLOB

Ni dobro, če je pedagoški svetovalec (PS) lev, tiger, hijena ali kaka druga zverina, ker mu njegove žrtve tega nikdar ne odpustijo. Ni dobro, če je putka ali golobček, ker ga potem vsi ovijajo okoli prsta. Imeti mora vsaj mačjo naravo, najbolje pa se obnese kot jegulja, saj se mora izmikati zdaj nadrejenim zdaj podrejenim, zdaj sebi enakim. Vsak bi mu namreč rad naprtil še kaj svojih dolžnosti. Pedagoškemu svetovalcu manjka natančno vse, da bi bil večstranska osebnost. To šele vzgajamo in hodi komaj v osnovno šolo.

Programiran je iz centrale, kjer ga navijejo kot budilko, da v pravih presledkih oddaja signale v gluho vzgojno-izobraževalno lozo. Vzgojno-izobraževalno področje bi pač najraje ostalo pogreznjeno v zakleto spanje, iz katerega je treba nosilce in subjekte prebujati čim mehkeje. Pretrese težko prenašajo. Najteže tiste, ki jih povzročijo prenovne, prenovne prenov in prenov prenovne. Napredek vendar ne klije iz spanja, ampak iz gibanja! Blažilec vzgojno-izobraževalne tektonike pa je PS.

Nepedagoški svetovalec ali pedagoški nesvetovalec na področju posebnega družbenega pomena ni zaželen. Biti mora skozinskoz pedagoški, nekakšna goba, iz katere curlja večna potrpežljivost. Nikoli ne sme reči: tega ne vem, tega ne znam, tega nečem, tega ne bom, to se mi ne ljubi, to je preneumno, to je narobe, to je preživeto, to je napačno, ali še kaj bolj nespodbudnega. Zmeraj mora tolažiti in se svetlikati od miline. Kako je to pametno! To je zares sodobno! To je najbolj ustrezno! Edino to je napredno! Samo to je zares celostno!

Učitelji mu verjamejo ali pa ne. Lahko si mislijo, da je čez les. Lahko si mislijo, da je režimar ali pa oportunist. Nadvse pa so zadovoljni, če jim da mir in ji hvali kot jegulja. Da postaja zaradi svoje nove narave ves zdrizast, je njegov problem.

Vsak PS se kdaj zateče v skrito kamrico. Takrat se z grozo zave, da je bil nekoč navzven in navznoter drugačen človek. S kolegi se je dobro razumel, saj je bil tudi on baza. Ker pa je jedel od drevesa spoznanja in postal struktura, se je kot vzmet zasukal v spiralo. Takoj je zgubil celo najboljše prijatelje.

Izgnan iz raja, tava z VIO na VIO in se spominja časov, ko je lahko po mili volji objedal tiste, ki so se tako kot zdaj on, šibili pod težo usode.

Dežurstvo pri levih sosedih

Moji levi sosedje se pišejo v Bosni zdravi v dobrodelne namene. Tega naš Hvala že ne bi. Toliko se pozna. In že si nasli kam avtomobil najnovejši izdelave in znamke, metaliziran, seveda, ki se bohoti in kraljuje nad jugci in fički in drugimi avtomobilčki na dvorišču našega bloka.

Nekdaj v nekem razredu sem si morala zapomniti: Prešernov verz:

»Slovenec še ljubi Slovenca brata« in zdaj sem postajala zelena kot moji davni predniki in sodobniki ob sosedovem uspehu. Tuham, kaj bi jaz lahko spravila v denar. Bioenergije najbrž nimam, druge še nekaj, izelovanje zamaškov bi že šlo, le denar za dragi stroj bi morala drugače zaslužiti. Moje energije, ki jo porabim v šoli in doma, mi posebej nihče noče ovrdenosti. Znanja pa tudi ne znam spraviti v denar. No, če včasih kakšnemu kolegičinemu bučmanu pomagam rešiti nalogo, tako zasebno, ne morem izstaviti računa tovarišicam, ki nikdar ne vedo, kako okrnjen bo OD naslednji mesec in ali bo treba zanj stavkati.

Potem pa se je zgodilo, kot se je že vsakomur izmed nas. Prenos misli pač! Na mojih vratih je pozvonilo. In tu je stala sama gospa Hvalova.

Osupnila sem. Njeni obiski pri nas so zelo redki. Res, ko so bili moji otroci še pubertetni, je prišla kaj zatožit, ampak to je že daleč. In takrat je stala naličena pred menoj kot reklama za nov kozmetični izdelek. Zdaj pa je vsa bleda in skrušena. Povabim jo, naj vstopi. Le nekaj mečka, nato mukoma spravi prek usten:

»Tovarišica, prosim vas, naša Izolda... Ja, veste, ne zna nalogo. Bi bili tako prijazni...«

»Izolda, da!« se mi zavrti v glavi, preden se zavem, da obiskuje tretji razred in da sega moj register znanja še do tja.

»Boste pogledali malo k nam, tovarišica? Veste, danes sem jaz dežurna. Ob osmih pa sva po-

vabljeni na obisk in...«

Na mizi me čaka že skodelica kave in »škafra« peciva. Na drugem koncu pa kisela obrazek Izolde, sicer prijetne deklice, s svetlim konjskim repkom.

»Tovarišica,« spet ne pozabi poudariti gospa namesto deklice, »pomislite iz tega kilometrskega berila mora izpisati vse glagole. In uspešno sva jih zmrcvarili vse do, dani se!«

»Ja,« se je vmešala Izolda, »ne najdeva osebkka zraven in ne veva, kdo je povzročitelj. Zdaj se prepirava. Naj ga izpišem ali ne?«

Kava se je ohlajala. Gospa mi jo je potegnila bliže in zatarnala: »Veste, vsak dan se spreva z možem. On je prevzel Adama, jaz pa dekle.«

»A res?! Pa Adam ni imel težav v šoli. Pravijo, da je že zdaj v srednji šoli odličnjak,« sem jo skušala tolažiti.

Neslišno so se odprla vrata in očitno je ujel moje zadnje besede gospod Hvala. Zato se je takoj vklopil:

»Ja, to je res! Ampak vse leto se z njim ukvarja plačani inštruktor za angleščino, vmes še za fiziko. Kemija in matematika sta moji in neplačani.«

»Nehaj, no!« se razhudi žena prestrašena, da bi razgalil vso resnico in zmanjšal družinski ugled njihovih intelektualnih potencialov.

Možak pa ni poznal popuščanja. Razvijal je svoje misli dovolj odločno in nato meni natresel vse grehe sodobne šole:

»Poglejte, smrklija prečepi v nekem podaljšanem bivanju skoraj do noči. Glagole pa naj midva šudirava z njo doma. Pomeni, da je otrok obremenjen bolj kot odrasel človek. Hudiča, saj še jaz ne vzdržim dvanaest ur in napeto delam samo pet na dan... ali še manj. Potem pa danes kontrolka, jutri kontrolka. Za kakšno neme samoupravljalce pa jih vzgajate? Ali bo v življenju

samo pisal, podčrtaval, obkroževal! Kadar bo treba samoupravljati, bo začel in sklenil z dolgim – eee in s podobnimi mašili.«

»Molči, tovarišica ni nič kriva! Bogue, kakšne besede bo morala iskati Izolda jutri ali pojutrišnjem po berilu,« me je začela braniti in si pripravljati teren za drugič...

»Ko je na dan armade morala narisati vse »rodove vojske«, sem skrajšal postopek tako, da sem narisal letalo, mornarjem pa samo glave, ki so molele iz vode, a mi je smrklija rekla, da ni prav, ker vsi mornarji niso podmornici. In kaj mi je preostalo?! Ker je pravkar prišel na obisk naš znanec, slikar, sem pomolil njemu zvezek v roke in se mu dobrihal. Tedaj sem bil namreč jaz dežurni. Tako imava razdeljeno. Mulcu, ko je bil še v osnovni, sem zbil krmilnic za pol šole,« se je začel bahati.

»Tako, vidiš! In zanje si dobil ZU,« je pohvalila žena.

Nato je brž pokvarila:

»Seveda, to spremnost si prinesel s tiste kmečke šole!«

Izolda je kdaj pa kdaj dvignila glavo, dokler se ni zavrnila, porinila predne skoraj dve strani nametanih glagolov in prosila:

»Poglejte, ali ima vsak svoj osebek.«

Buljila sem v glagole in lovila dialog, ki je še vedno grozeče odmeval v navzkrižnem ognju.

»Došlo je!« sem rešila sebe in njih in zaprla zvezek.

Zdaj je gospa zabelila svoje besede s prijaznostjo:

»Vidiš, moje dežurstvo je s tem opravljeno. Grem se obleči!«

»Le pojdi. Saj boš šla sama! Sit sem teh obveznosti!«

»Kaj?« je izbuljila oči.

»Nič, sama!«

»Na večerjo je povabljen tudi tehnični risar, saj veš, Hinko, ki Adamu pomaga pri risanju. V ponedeljek si ti dežurni. Fant pa potrebuje risbo v torek, a!«

»Ne bom gnjavil ljudi še na večerji!« je zopet povzdignil glas

skozi
okno

in lica so se mu srdito razcvetela.

»Kaj gnjavil! Saj si mu jeseni dostavil s posestva jabolka, krompir. Pomeni, da ti je še dolžan vsaj še dve ali tri risbice.«

Čez dobrih deset minut stojim pri oknu in vidim, kako korajča prek ceste in potem naprej, čita slovesno večerjo, kjer bosta vsaj za kratek čas pozabila na

dežurstvo, če morda tisti risar ne bi utegnil priti...

»Kakšna sreča,« si dem, »da smo se jaz in moji otroci rodili malo prej. Prihranili so mi zelnjavo in sadje, ki so mi ga podarili moji podeželski sorodniki. Da o dežurstvu sploh ne govorim!«

K-nič

Käthe Kollwitz: Avtoportret, 1908

RAZPIS ŠTIPENDIJ TUJIH VLAD ZA UDELEŽBO NA POLETNIH TEČAJIH TUJIH JEZIKOV V TUJINI V LETU 1990

Zavod SR Slovenije za mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje razpisuje štipendije tujih vlad po meddržavnih programih prosvetno-kulturnega sodelovanja za udeležbo na poletnih tečajih tujih jezikov na tujih univerzah za učitelje in profesorje, ki poučujejo tuje jezike na osnovnih in srednjih šolah ter študente tujih jezikov:

1. 1 štipendija za tečaj nemškega jezika v Avstriji
2. 1 štipendija za tečaj češkega jezika v Pragi
3. 1 štipendija za tečaj flamskega jezika v Belgiji (rezervna kandidatura)
4. 2 štipendiji za tečaj danskega jezika na Danskem
5. 4 štipendije za tečaj francoskega jezika v Grenoblu
6. 2 štipendiji za tečaj francoskega jezika v Seversu
7. 3 štipendije za tečaj francoskega jezika v Besanconu
8. 1 štipendija za tečaj francoskega jezika (BELC) za pedagoške svetovalece
9. 1 štipendija za tečaj francoskega jezika za univerzitetne profesorje in asistente
10. 2 štipendiji za tečaj francoskega jezika v Dijonu za študente romanistike
11. 1 štipendija za tečaj nizozemskega jezika na Nizozemskem (rezervna kandidatura)
12. 1 štipendija za tečaj mednarodnega prava v Haagu
13. 1 štipendija za tečaj italijanskega jezika za študente romanistike
14. 2 štipendiji za tečaj italijanskega jezika v Perugii
15. 5 štipendij za tečaj madžarskega jezika v Debrecenu
16. 6 štipendij za tečaj nemškega jezika v NDR
17. 8 štipendij za tečaj nemškega jezika za študente germanistike v ZRN
18. 4 štipendije za tečaj nemškega jezika za profesorje germanistike v ZRN
19. 4 štipendije za tečaj nemškega jezika za negermaniste v ZRN
20. 1 štipendija za tečaj za prevajalce na Poljskem
21. 1 štipendija za nižji tečaj poljskega jezika na Poljskem
22. 3 štipendije za tečaj ruskega jezika v Moskvi
23. 10 štipendij za tečaj ruskega jezika v Leningradu
24. 1 štipendija za tečaj španskega jezika v Španiji
25. 2 štipendiji za tečaj švedskega jezika na Švedskem
26. 4 štipendije za tečaj angleškega jezika v Veliki Britaniji

Kandidati naj pošljejo prijave za udeležbo na navedenih tečajih na naslov: Zavod SRS za mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje (Tatjana Kovčič) najkasneje do 30. oktobra 1989.

Prijavi, ki mora vsebovati natančen naslov kandidata in njegove delovne organizacije, je treba priložiti:

1. življenjepis
2. priporočilo delovne organizacije, študentje pa priporočilo univerzitetnega profesorja, in
3. fotokopijo diplome.

Sredstva za po'ne stroške si morajo kandidati zagotoviti sami ali pa organizacija, kjer so zaposleni.

Po končanem razpisu bo zavod poslal kandidate izobraževalni skupnosti Slovenije, in ta bo v sodelovanju z Zavodom SRS za šolstvo in Filozofsko fakulteto izdelala prednostni vrstni red za posamezne štipendije.

Druge informacije so na voljo v zavodu, sektor za prosvetno-kulturno sodelovanje, tel. (061) 310-230 in 316-157.

Jubilej osnovne šole Braća Ribar v Nikšiću

Srečanja šol, ki nosijo ime bratov Ribar, so sicer vsako leto, vendar je bilo letošnje še posebno slovesno, saj je gostiteljica, osnovna šola v Nikšiću, praznovala 25-letnico svojega dela. Zbrala se je Jugoslavija v malem, učenci in učitelji iz Beograda, Begeča, Brežic, Zagreba, Osijeka, Peči, Skopja, Semizovca, Tabanovca in Tuzle. V teh šolah je več kot deset tisoč učencev in okrog tisoč učiteljev.

Osnovna šola gostiteljica je zgleđna šola. Kljub hudim gmotnim težavam gre v korak z novimi zahtevami izobraževanja, s posodabljanjem pouka in povezavo z družbenim okoljem.

V njeni šolski knjižnici je več kot 17 tisoč knjig. Živahno dejavnost šole dopolnjujejo številne sekcije, klubi, krožki, društva im., za ka-

tere vedo tudi zunaj šole. O učiteljih te šole pa je znano, da uspešno prenašajo novosti iz pedagoške teorije v prakso, tako da so se poslovili od klasičnega pouka.

Ta šola je dala 25 rodov (2320 učencev) in v vsakem je bilo okrog 52% odličnih in prav dobrih. Posebno pomemben je podatek, da njeni učenci tudi v srednjih šolah potrjujejo svoj uspeh iz osnovne šole.

Srečanje je bilo prirčno kot vsa doslej. V Nikšiću skoraj ni bilo družine, ki ne bi sprejela enega, dveh ali celo treh učencev. Veliko je bilo veselja, prijateljstva, čeprav je bilo srečanje prekratko, da bi si povedali vse, kar so čutili. Učenci in učitelji so prepričani, da prav na takšnih srečanjih raste resnično bratstvo.

RADIVOJE OSTOJIĆ

SLOVENSKI ŠOLSKI MUZEJ v Ljubljani, Plečnikov trg 1 (telefon 061/213 024) vabi tudi v novem šolskem letu pedagoške delavce in šolske skupine na obisk muzeja in razstav. Na ogled je stalna razstava **Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja I** (do 1848) in občasna razstava fotografij z natečaja osnovnošolcev **Življenje moje šole**.

Muzej si še naprej prizadeva zbirati gradivo o razvoju šolstva na Slovenskem, posebno muzejske predmete (starejšo šolsko opremo, učila, učne pripomočke, izdelke učencev ipd.), zato naj tovrstno gradivo iz opuščenih podružničnih šol ali šolskih podstreh najde pot v muzej. Poskrbimo za to, da se vsaj del takšnih predmetov, ki pričajo o šoli nekdanjih dni, ohrani in ne zavrže.

Uporabnikom je dostopna tudi knjižnica muzeja, ki hrani učbenike, pedagoško in mladinsko literaturo ter knjige o zgodovini šolstva in pedagogike. Raziskovalcem so na voljo muzejske zbirke, arhivska zbirka in dokumentacija s podatki o preteklosti slovenskih šol.

Slovenski šolski muzej je odprt za obiskovalce ob delavnikih od 9. do 13. ure, za skupinske obiske razstav (začeljeno je, da te najavite) pa tudi po dogovoru.

RAZSTAVA

Mi mladi v Narodni galeriji

V narodni galeriji smo 12. 9. 1989 odprli razstavo *Mi mladi*, ki bo na ogled do 8. 10. 1989.

Razstava prikazuje delo z najmlajšimi obiskovalci Narodne galerije. Razdeljena je na dva dela: prvi je pravzaprav nadaljevanje lanske letošnje razstave, na kateri smo predstavili risbe predšolskih otrok, ki so nastale ob ogledih likovnih del v naši stalni zbirki. Na tej razstavljammo risbe, ki so jih mali šolarji in učenci prvih razredov risali na spomladanski razstavi Evropska tihožitja iz slovenskih zbirk.

Tihožitja, upodobitve negibnih stvari in predmetov, so slikarji znova in znova sestavljali v najrazličnejših povezavah. S tem so tudi preoblikovali »svet« po svojih željah, kajti česar niso mogli ali smeli slikati, denimo, pri portretiranju znamenitih ljudi, so si tu lahko dovolili. Pri tihožitjih so se brez neljubih posledic lahko odločali med barvami in oblikami; nihče jim ni narekoval, kaj mora biti spredaj ali zadaj, kaj poudarjeno in kaj ne.

Prav tako po svoje so se odločali predšolski otroci in učenci prvih razredov, ki so risali najljubši tihožitni motiv na prej omenjeni razstavi.

Risbe so neposreden zapis o otrokovem prenikanju v gledane umetnine. Predšolski otroci kot učenci so samosvoje preoblikovali dela odraslih. Na risbah so stvari in predmete dodajali ali odzemanji ali jih priredili, čeprav je bilo njihovo dojetanje, pri uvodnem pogovoru, ob umetninah ustrezno. »Nepravilnosti« v risbah so namreč povezane z razvojno stopnjo otrok.

Ker smo želeli odkriti, kako so se predšolski otroci in učenci prvega razreda osnovne šole odzivali na to tematiko, smo njihove risbe razvrstili po motiviki v več skupin.

Pogostost izbire, ki jo kaže zgornji del lestvice, priča, da so si otroci, predvsem dečki, največkrat izbirali motive, na katerih so upodobljene živali. Izid je sam po sebi razumljiv, saj so psi, raznotere ptice ipd. za otroke

te starosti mikavni in priljubljeni. Deklice so izbirale najpogostejše cvetlična tihožitja. Razločki v upodabljanju med predšolskimi otroki in učenci prvih razredov so opazni. Čim starejši postaja otrok, tem redkeje raste otroška risba iz spontanega doživljanja in tem bolj se prilagaja dojetanju odraslega človeka. Če predšolski otrok vrisuje prostorske deformacije in arhetipsko znakovnost, pa se učenci že v prvih razredih odmikajo prvinskosti v risbi in se skušajo približati izvirnikom. Zato so poskušali v risbo ujeti umetnikove oblike, barve in jih v primerjavi s predšolskimi otroki bogatiti z nadrobnostmi, toda risbe kljub temu niso popolnoma izgubile otroške ljubečnosti.

Drugi del razstave je nastal z nagradnim natečajem Pionirskega lista *Mi mladi* – Galerijski kotiček. V letu 1987/88 je sodelovalo na tem natečaju 56 osnovnih šol s približno 400 učenci, v naslednjem šolskem letu pa že kar 92 osnovnih šol s približno 800 učenci.

Ko smo pregledovali rešitve prvega nagradnega natečaja, smo ugotavljali primernost vizualnih ugank, dopolnjevanj in nalog. Odrabli smo najustrežnejše, in na podlagi teh so nastali delovni listi za učence nižjih razredov osnovne šole.

Z delovnimi listi želimo nadomestiti klasična vodstva s primernejšo obliko, kajti učenci naj bi z njihovo pomočjo bolj neposredno spoznavali umetnine in jih samostojno odkrivali. Tako bodo učenci natančneje zaznavali in opazovali, risali, odgovarjali, dopolnjevali, skratka upamo, da bodo postali »aktivni opazovalci«.

Na rob pa še to: v ponedeljek, 2. oktobra, bo v Narodni galeriji posvet za učitelje in likovne pedagoge. Med vabljenimi predavatelji omenjamo dr. Bogomila Karlavariša, pisca številnih člankov in knjig. Naslov njegovega predavanja je: Ritem razvoja likovnih sestavin osebnosti in individualni razločki.

LIDIJA TAVČAR

Zasebni arhivi šolnikov

Slovenski šolski muzej hrani in zbira dragocena pričevanja

Marsikomu se lahko zdi, da je dokumentacija, ki se nabere z leti pri strokovnem delu, službeni zaposlitvi, društvenem delovanju, skratka pri šolskem in zunajšolskem delu, navlaka, povsem nepotreben papir. Marsikaj je res takšnega, še več pa gradiva, ki pripoveduje o času, kraju in ljudeh, o šolskih in pedagoških zanimivostih časa, v katerem so zapisi nastali. In ta zanimivost postaja toliko več vredna, kolikor bolj se odmika čas, v katerem so nastali različni osebni in uradni dokumenti, zapisi, fotografije, zapisniki društev, organizacij in podobno. Kako mikavno je vzeti v roke tovrstno gradivo, ki so ga pisali rodovi staršev ali starih staršev... Mimogrede se lahko znajdemo, na primer, v cesarskokraljevskem času Avstro-Ogrske.

In takšni zasebni arhivi (ali osebni fond) posameznikov so večkrat tudi zanimiv in pomemben vir za spoznavanje preteklosti. Zato je tovrstnemu arhivskemu gradivu treba nameniti posebno pozornost. Slovenski šolski muzej hrani v svoji arhivski zbirki tudi gradivo, ki je nastalo pri delu posameznih peda-

gogških delavcev, posebno tistih, ki so se posebej posvečali strokovnemu pedagoškemu delu, učiteljskim društvom ipd. V Slovenskem šolskem muzeju je shranjeno gradivo Henrika Schreinerja, Ivana Lapajnetja, Ivana Vesenjaka, Staneta Žagarja, Alfonza Koprive in Albina Podjavorška (če omenimo le nekaj imen), varujemo ga kot naš skupni zgodovinski spomin. Raziskovalcem je na voljo za preučevanje tega ali onega vidika zgodovine šolstva in pedagogike, hkrati pa dopolnjuje »uradne« arhive prosvetne uprave in posameznih šol ali društev. Zato osebni fond (arhivske zapuščine) nekdanjih pedagoških delavcev ne smejo propasti, ampak jih je treba ohraniti kot dokument nekega časa in ljudi. Takšno mesto za hrambo, strokovno obdelavo in raziskovanje arhivskega gradiva posameznih pedagoških delavcev pa je prav Slovenski šolski muzej (Plečnikov trg 1, Ljubljana, telefon 213 024), ki v svojem arhivu zbira tudi zasebne arhive pedagoških delavcev, spominske zapise in pričevanja o šolah, pouku in pedagoških delavcih.

Dragi naročniki!

Morda ne veste, da lahko sporočite besedilo za razpis tudi po telefonu?

Pokličite nas (061) 315-585. Prihranite si čas in trud!

Uredništvo

Časopisni svet: Vladimir Tkalec, predsednik, Milica Antič-Gaber, Justi Kavšek, Zdenko Kodolja, Janez Sušnik, Slava Šarc, Marija Velikonja, Iztok Vilič, Jože Žlahtič.

Direktor: Stanko Šimenc

Uredništvo: Stanko Šimenc, glavni urednik, Marijana Kunej, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka – urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104. Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Blaga Cocić

V poznem poletju smo se poslovlili od učiteljice Blage Cocić. Ko sem jo spoznal leta 1946, ji je bilo 21 let. Tedaj sva skupaj učiteljela na nekdanjem Sv. Križu, zdajšnjem Gaju nad Mariborom, v raztreseni vasi na grebenu Kozjaka med Žavcarjevim vrhom in Urbanom. Zaživela sva s tamkajšnjimi pridnimi in prijaznimi ljudmi, mladina se je zbirala okoli naju in predvsem Blaga ji je znala prisluhniti. Mladostna radovednost, dekliski nemir in tovariška odkritosrčnost – to so bile poteze njene notranje lepote, odprte v svet in ljudi.

Nekdanji Sv. Križ, zdajšnji Gaj, je dovolj odmaknjen od Maribora, od prosvetnega, gospodarskega, kulturnega in političnega središča, da so posegi teh struktur bolj počasi prenikali v odmaknjeno vas. Navdušenje ob bližnji osvoboditvi – saj smo pisali leto 1946! – pa je kljub temu marsikomu otopilo kritično ost opazovanja in razmišljanja, ideološka ozkost se je začela predvsem v nas, ki smo morali pogosto spreminjati kraj bi-

vanja in delovanja in tako nismo imeli čvrstih tal pod sabo. Preneumnostmi nas je reševal zdrav občutek, življenje s preprostimi ljudmi, pa tudi znanje in izkušnje.

Blaga, z dekliskim priimkom Kutin, je vso službeno dobo preživela na kozjaških hribih, na zadnje kot ravnateljica šole na Kapli. Strašanska, nerazvita provinca, bi kdo dejal. Toda tako. Blaga je bila po svojem mišljenju in čustvovanju daleč od provincialnosti, bolezen je bila tista, ki jo je ovirala in ob koncu tudi zavrila njen stik s svetom.

Njeno življenje se je izteklo prezgodaj, ni še prestopila Rubikona, ki je v tej deželi tam okoli sedemdesetih let. Poslovili smo se od nje, odšli smo z lepim spominom na učiteljico, ki je povala po Kozjaku od šole do šole od učenca do učenca, od človeka do človeka.

Odslej bodo njeni najbližji morali živeti brez cenjene in središčne osebnosti, mi pa brez do brega človeka s kozjaških st min.

FRANC ERŽEN

Svet

OSNOVNE ŠOLE HEROJA VELJKA VLAHOVIČA
Ljubljana, Ledarska 23

razpisuje dela in naloge

– **RAVNATELJA ŠOLE**

Pogoji: predpisana izobrazba po zakonu o osnovni šoli, najmanj 5 let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu, opravljen strokovni izpit ter ustrezne organizacijske sposobnosti.

Mandat traja 4 leta. Stanovanja ni.

Prijave pošljite na naslov: Osnovna šola Veljka Vlahoviča, Ledarska 23, 61117 Ljubljana, z navedbo za razpisno komisijo. Kandidate bomo o izidu razpisa obvestili v 30 dneh po opravljeni izbiri.

OSNOVNA ŠOLA SAVO KLADNIK SEVNICA

razpisuje prosta dela in naloge:

– **UČITELJA ZGODOVINE IN ZEMLJEPISA, P ali PRU**, za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in s kratkim življenjepisom v petnajstih dneh po objavi razpisa na naslov: **OSNOVNA ŠOLA SAVO KLADNIK SEVNICA**, 68290 SEVNICA, Trg svobode 42. O izbiri jih bomo obvestili v 15 dneh.

Svet

OSNOVNE ŠOLE HINKO SMREKAR, LJUBLJANA,
Gorazdova 16

razpisuje prosta dela in naloge

– **RAVNATELJA ŠOLE** za štiri leta (reelekcija)

Za ravnatelja je lahko imenovan, kdor izpolnjuje splošne, z Zakonom o družbenem delu in Družbenim dogovorom o oblikovanju kadrovske politike določene pogoje, in je:

- delavec, ki izpolnjuje pogoje iz prvega odstavka 89. člena Zakona o osnovni šoli ter ima:
- pedagoško izobrazbo
- strokovni izpit in
- najmanj 5 let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na Osnovno šolo Hinko Smrekar, Gorazdova 16, Ljubljana. Na ovojnicah naj bo oznaka »za razpisno komisijo«. Kandidate bomo obvestili o izbiri v 30 dneh po objavi razpisa.

OBVESTILO

Zbirko Loškega muzeja v Škofji Loki so odprte vsak dan, razen ponedeljka, od 9. do 17. ure.

V GALERIJi na Loškem gradu je odprta filatelistična razstava ob 40-letnici društva. Odprta je ob istem času kot zbirke muzeja, vendar tudi ob ponedeljkih!

Uprava

Akontacija naročnine za leto 1989 znaša 100.000 din za posameznike in 200.000 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 80.000 din na leto. Posamezna številka stane 10.000 din. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica, YU ISSN 0033-1643. Po mnenju Republiškega komisija za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).

prosvetni
delavec